

واژه‌نامه

نظام آموزش عالی کشور

معرفی تفصیلی عناوین، مفاهیم، اصطلاحات و
اسامی متداول در نظام آموزش عالی
براساس مصوبات مراجع قانونی همراه با
ذکر مستندات مربوط

شورای عالی برنامه‌ریزی
گروه‌های آموزشی
مراتب دانشگاهی
بست سازه‌دار
هیأت ممیزه مرکزی
ارتقا و ترفیع عضو هیأت علمی
طرح دانشوری
مدرک معادل
واحد معافی
دانشجوی مشروط
سمت
و...

*Vocabulary of the
higher education
System*

نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها
معاونت امور اساتید و درس معارف اسلامی
دبیرخانه مجمع گروههای معارف اسلامی
قم - صندوق پستی ۳۴۵۶ - ۳۷۱۸۵

واژه نامه نظام آموزش عالی کشور

دبیرخانه مجمع کرومبای معارف اسلامی

۵۸/۰۴

۲۷/۵

اسکن شد

واژه‌نامه نظام آموزش عالی کشور

معرفی تفصیلی عناوین، مفاهیم،
اصطلاحات و اسامی متداول در نظام
آموزش عالی براساس مصوبات
مراجع قانونی همراه با
ذکر مستندات مربوط

مجمع گروه‌های معارف اسلامی

■ نام کتاب: واژه‌نامه نظام آموزش عالی کشور

■ گردآوری و تدوین: سیدمهدی دادمرزی

■ ناشر: دبیرخانه مجمع گروه‌های معارف اسلامی

■ حروفچینی و صفحه‌آرایی: رضا فهیمی

■ لیتوگرافی و چاپ: تیزهوش - امین

■ تعداد: ۳۰۰۰ نسخه

■ نوبت چاپ: چاپ اول، تابستان ۱۳۷۷

■ بها: ۴۵۰۰ ریال

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

نشانی: قم - صندوق پستی ۳۴۵۶ - ۳۷۱۸۵

تلفن: ۷۴۰۰۰۲ - نماير: ۷۴۰۰۰۵

فهرست کلی مطالب

بخش اول: دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی ۲۴-۱۰۴

فصل اول: تعریف دانشگاه و مؤسسات آموزش عالی ۲۵-۳۲

فصل دوم: مدیریت دانشگاه و تشکیلات آن ۳۳-۴۶

فصل سوم: اساتید و اعضای هیأت علمی دانشگاه ۴۷-۶۴

فصل چهارم: سازمانها و تشکیلات تصمیم گیرنده در نظام آموزش عالی ۶۵-۸۸

فصل پنجم: سازمانها و تشکیلات وابسته به نظام آموزش عالی ۸۹-۱۰۳

بخش دوم: فعالیت های آموزشی در دانشگاه ۱۰۴-۱۵۲

فصل اول: دانشجو ۱۰۵-۱۱۲

فصل دوم: پذیرش در دانشگاه و ثبت نام ۱۱۳-۱۱۸

فصل سوم: تحصیل؛ از آغاز تا انجام ۱۱۹-۱۵۲

ملحقات: برخی واژگان استخدای و ۱۵۳-۱۶۰

ضمیمه: فهرست مجلات دارای اعتبار علمی ۱۶۱-۱۶۷

فهرست الفبایی واژگان ۱۶۹-۱۸۱

فهرست منابع و مآخذ ۱۸۳-۱۸۶

«فهرست تفصیلی مندرجات»

مقدمه.....	۱۷
بخش اول: دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی.....	۲۴
فصل اول: تعریف دانشگاه و مؤسسات آموزش عالی	۲۵
● دانشگاه.....	۲۷
● دانشکده.....	۲۷
● پژوهشگاه.....	۲۷
● پژوهشکده.....	۲۸
● مرکز (پژوهشی).....	۲۸
● مرکز آموزش عالی (مؤسسه آموزش عالی).....	۲۹
● مؤسسات آموزش عالی وابسته به سازمانهای دولتی (نیمه متمرکز)	۲۹
● دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی محروم.....	۳۰
● مؤسسات آموزش عالی غیردولتی غیرانتفاعی (نوع اول و نوع دوم).....	۳۱
فصل دوم: مدیریت دانشگاه و تشکیلات آن.....	۳۳
● ارکان دانشگاه.....	۳۵
● هیأت امنای دانشگاه.....	۳۵

- رئیس دانشگاه ۳۸
- سرپرست دانشگاه ۳۸
- هیأت ریسه دانشگاه ۳۹
- شورای دانشگاه ۴۰
- شورای تخصصی دانشگاه ۴۱
- معاونان و معاونتهای دانشگاه ۴۱
- رئیس دانشکده ۴۲
- گروه پژوهشی ۴۳
- گروه آموزشی ۴۳
- شورای گروه ۴۴
- کمیته‌های تخصصی گروههای آموزشی ۴۴
- مدیر گروه ۴۵
- معاون گروه ۴۶

- فصل سوم: اساتید و اعضای هیأت علمی دانشگاه ۴۷
- عضو هیأت علمی (آموزشی یا پژوهشی) ۴۹
- استاد ۵۰
- استاد (عضو هیأت علمی) نمونه ۵۰
- استاد راهنما (دوره دکترای غیر پزشکی (Ph.D) ۵۱
- استاد راهنما (دوره کارشناسی ارشد) ۵۲
- استاد مشاور (دوره دکترای غیر پزشکی (Ph.D) ۵۲
- استاد مشاور (دوره کارشناسی ارشد) ۵۳

فهرست □ ۹

- مراتب دانشگاهی اعضای هیأت علمی (آموزشی یا پژوهشی)..... ۵۳
- مرتبه مربی آموزشیاری (مربی پژوهشیاری)..... ۵۴
- مربی (مربی پژوهش)..... ۵۵
- استادیاری (استادیار پژوهشی)..... ۵۶
- دانش یاری (دانش یار پژوهشی)..... ۵۷
- استادی (استاد پژوهشی)..... ۵۷
- عنوان دانشگاهی..... ۵۸
- مدرس حق التدریسی..... ۵۸
- محقق..... ۵۸
- خبرگان بدون مدرک دانشگاهی..... ۵۹
- قرارداد استخدام پیمانی عضو هیأت علمی..... ۵۹
- قرارداد استخدام رسمی (رسمی آزمایشی - رسمی قطعی)..... ۶۰
- تبدیل وضعیت..... ۶۰
- طرح سربازی به عنوان عضو هیأت علمی..... ۶۱
- معافیت مشروط از خدمت وظیفه..... ۶۱
- ارتقای عضو هیأت علمی..... ۶۱
- ترفیع عضو هیأت علمی..... ۶۲
- فرصت مطالعاتی اعضای هیأت علمی..... ۶۳
- حق محرومیت از مطب..... ۶۳

- فصل چهارم: سازمانها و تشکیلات تصمیم گیرنده در نظام آموزش عالی..... ۶۵
- شورای عالی انقلاب فرهنگی..... ۶۷
- شورای عالی برنامه ریزی..... ۶۸

- گروه‌های برنامه‌ریزی شورای عالی برنامه‌ریزی ۶۹
- شورای گسترش آموزش عالی ۷۰
- شورای اسلامی کردن دانشگاهها ۷۲
- هیأت نظارت و بازرسی شورای عالی انقلاب فرهنگی ۷۲
- نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها ۷۳
- معاونت امور اساتید و دروس معارف اسلامی ۷۴
- مجمع گروه‌های معارف اسلامی دانشگاه‌ها ۷۵
- هیأت ممیزه دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی ۷۶
- هیأت ممیزه مرکزی ۷۷
- هیأت داوران خبرگان بدون مدرک دانشگاهی ۷۹
- هیأت مرکزی گزینش استاد ۷۹
- کمیته‌های انضباطی دانشجویان (دانشگاه - مرکزی) ۸۰
- هیأت‌های رسیدگی انتظامی هیأت علمی (بدوی - تجدیدنظر) ۸۱
- کمیسیون بررسی موارد خاص (دانشگاه - مرکزی) ۸۲
- دفتر امور دانشجویان شاهد و ایثارگر ۸۳
- ستاد تحصیلات تکمیلی وزارت فرهنگ و آموزش عالی ۸۳
- دفتر نظارت و سنجش (ارزیابی) آموزش دانشگاهها و مراکز آموزش عالی .. ۸۴
- دفتر جذب نیروهای متخصص خارج از کشور ۸۵
- شورای هدایت استعدادهای درخشان ۸۵
- شورای پژوهشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی ۸۵
- شورای عالی آموزش‌های علمی - کاربردی ۸۶

- سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران..... ۸۷
- دفتر جذب نخبگان ۸۷
- کمیسیون ملی یونسکو در ایران ۸۸
- فصل پنجم: سازمانها و تشکیلات وابسته به نظام آموزش عالی ۸۹
- سازمان مطالعه و تدوین کتب دانشگاهی در علوم اسلامی و انسانی (سمت) .. ۹۱
- مرکز نشر دانشگاهی ۹۲
- شرکت سهامی انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی ۹۲
- شرکت انتشارات علمی و فرهنگی ۹۳
- فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران ۹۴
- فرهنگستان زبان و ادب فارسی ۹۵
- شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی ۹۶
- فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران ۹۶
- بسیج دانشجویی ۹۸
- جهاد دانشگاهی ۹۸
- تشکل‌های اسلامی دانشجویی ۹۹
- انجمن فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌ها ۱۰۰
- انجمن‌های علمی، ادبی و هنری ۱۰۰
- انجمن‌های ورزشی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور ۱۰۱
- صندوق اعتبار اعضای هیأت علمی وزارت فرهنگ و آموزش ۱۰۲
- عالی دانشگاهها و مؤسسات پژوهشی وابسته
- صندوق حمایت مالی از محققین، مبتکرین و مخترعین و مکتشفین ۱۰۳

بخش دوم: فعالیت‌های آموزشی در دانشگاه ۱۰۴

فصل اول: دانشجو ۱۰۵

● دانشجو (دانشجوی داخل) ۱۰۷

● دانشجوی خارجی ۱۰۷

● دانشجوی ایثارگر (شاهد و ...) ۱۰۸

● دانشجوی نمونه (ممتاز) ۱۰۸

● دانشجوی وابسته ۱۰۹

● دانشجوی مشروط ۱۰۹

● دانشجوی اخراجی (محروم از تحصیل) ۱۰۹

● دانشجوی منصرف از تحصیل ۱۱۰

● دانشجوی بورسیه ترددی ۱۱۰

● دانشجوی انتقالی ۱۱۱

● دانشجوی مهمان ۱۱۱

فصل دوم: پذیرش در دانشگاه و ثبت‌نام ۱۱۳

● گروه آزمایشی ۱۱۵

● رشته امتحانی ۱۱۵

● رشته ۱۱۶

● رشته ممتاز ۱۱۶

● گرایش ۱۱۷

● مقطع تحصیلی (دوره) ۱۱۷

● پذیرفته شده ۱۱۷

- نام‌نویسی ۱۱۸
- نام‌نویسی مشروط ۱۱۸
- منع تحصیل هم‌زمان ۱۱۸
- فصل سوم: تحصیل؛ از آغاز تا انجام ۱۱۹
- سال تحصیلی ۱۲۱
- نیمسال تحصیلی ۱۲۱
- دوره تابستانی ۱۲۱
- دوره تحصیلی (مقاطع تحصیلی) ۱۲۲
- دوره کاردانی ۱۲۲
- دوره کارشناسی (پایوسته - ناپیوسته) ۱۲۲
- دوره کارشناسی ارشد (ناپیوسته - پیوسته) ۱۲۳
- دوره دکتری Ph.D ۱۲۴
- دوره‌های دکترای مشترک ۱۲۵
- دوره دانشجویی ۱۲۵
- دوره‌های آموزش عالی غیر رسمی ۱۲۶
- دوره‌های آموزش‌های عالی کوتاه مدت ۱۲۷
- دوره‌های آموزشی مستمر ۱۲۷
- برنامه درسی (آموزشی) ۱۲۸
- دروس الزامی ۱۲۸
- دروس انتخابی (اختیاری، ستاره‌دار) ۱۲۸
- دروس عمومی ۱۲۹

۱۴ □ واژه‌نامه نظام آموزش عالی

- دروس معارف اسلامی ۱۳۰
- دروس اختصاصی ۱۳۱
- دروس پایه ۱۳۱
- دروس اصلی ۱۳۱
- دروس تخصصی ۱۳۱
- دروس مستقل ۱۳۱
- دروس پیوسته ۱۳۲
- دروس پیش‌نیاز ۱۳۲
- دروس جبرانی (کمبود) ۱۳۳
- درس ناتمام ۱۳۴
- شماره درس ۱۳۴
- نظام واحدی ۱۳۵
- واحد درس ۱۳۵
- تعداد واحدهای درسی ۱۳۵
- انتخاب واحد ۱۳۶
- انتخاب واحد حداقل و حداکثر ۱۳۷
- حذف و اضافه ۱۳۸
- حذف اضطراری ۱۳۸
- حذف کلی دروس ۱۳۸
- واحد احتسابی ۱۳۹
- واحد معافی ۱۳۹
- برگ نهایی ۱۳۹

فهرست □ ۱۵

- معادل سازی ۱۴۰
- معرفی به استاد ۱۴۰
- تغییر رشته ۱۴۱
- تغییر رشته اضطراری ۱۴۱
- حضور و غیبت ۱۴۲
- مرخصی تحصیلی ۱۴۲
- امتحان ۱۴۳
- امتحان جامع ۱۴۳
- امتحان مجدد ۱۴۴
- ارزیابی پیشرفت دانشجو ۱۴۴
- نمره قبولی ۱۴۴
- اعلام نمرات ۱۴۵
- میانگین نمرات ۱۴۶
- پایان نامه ۱۴۷
- رساله ۱۴۸
- هیأت داوران ۱۴۸
- فارغ التحصیل ۱۴۹
- مدرک مقطع تحصیلی پایین تر ۱۵۰
- مدرک تحصیلی معادل ۱۵۰
- دکترای افتخاری ۱۵۲
- مدرک تحصیلی افتخاری (جهت دانشجویان شهید) ۱۵۲

- ملحقات: برخی واژگان استخدامی و ... ۱۵۳
- مجلات و نشریات علمی معتبر ۱۵۵
 - تفاهم‌نامه علمی ۱۵۶
 - شهرک‌های علمی و تحقیقاتی ۱۵۶
 - وام تحصیلی ۱۵۷
 - کار دانشجویی ۱۵۷
 - پست ثابت سازمانی (ردیف استخدامی) ۱۵۸
 - تقاضای پست ۱۵۸
 - پست ستاره‌دار ۱۵۹
 - پست خدماتی ۱۵۹
 - پست کارشناسی ۱۵۹
 - پست شماره‌دار ۱۵۹
 - حذف و یا ایجاد پست سازمانی ۱۶۰
 - مأموریت ۱۶۰
 - انتقال ۱۶۰
- ضمیمه: فهرست مجلات دارای اعتبار علمی ۱۶۱
- مجلات دارای اعتبار گروه علوم انسانی ۱۶۳
 - مجلات دارای اعتبار گروه کشاورزی ۱۶۵
 - مجلات دارای اعتبار گروه علوم پایه ۱۶۶
 - مجلات دارای اعتبار گروه هنر و معماری ۱۶۶
 - مجلات دارای اعتبار گروه فنی و مهندسی ۱۶۷

مقدمه:

بدون تردید هر اندازه که فعالیت شغلی انسان ظریف تر و متأثر از محرکهای بیشتری باشد، تعمیق آگاهی های لازم و وسعت بخشیدن به دامنه آن، اجتناب ناپذیر است.

در این میان «نظام آموزش عالی کشور» در شکل فعلی آن، پیچیده در مناسبات گوناگونی است که زوایای آن حتی برای افرادی که سال های طولانی از نزدیک با آن ارتباط داشته و در محیط آن تنفس کرده اند، ناشناخته مانده است. گستردگی محدوده عمل در نظام آموزش عالی کشور، تنوع مراکز آموزش عالی، تعدد مراجع تصمیم گیرنده برای آن، فرآیند رو به رشد آموزش و تحقیق، توسعه شاخه های مختلف علوم و ... از عواملی هستند که بر پیچیدگی این نظام می افزایند.

آیین‌ها تمام‌نمای آموزش عالی را باید قوانین و مقررات حاکم بر آن دانست. هر اندازه که این ضوابط؛ روشن، همگن و مدون باشد، رای‌ها چهره‌ای شفاف از این نظام، شدنی‌تر است. تغییر و تحول مقررات یاد شده، گرچه در مواردی ممکن است از نواخت قابل دفاعی برخوردار نباشد ولی با توجه به طبیعت این نظام، امری اجتناب‌ناپذیر است.

لزوم کسب آگاهی از مناسبات معمول در این نظام، بویژه برای برنامه‌ریزان، مدیران، استادان و دانشجویان، به عنوان ارکان غیرقابل انکار در عرصه نظام آموزش عالی کشور، در کنار تنوع و تحول مقررات حاکم بر آن، هر چه بیشتر ضرورت پرداختن به یک نظام هماهنگ و پویای اطلاع‌رسانی را در این عرصه گوشزد می‌کند. وجود همین نیاز ضروری - البته، در بعد کلان است - که شورای عالی انقلاب فرهنگی را بر آن داشت تا پس از گذشت ۱۲ سال از تأسیس آن، در بازنگری «جایگاه، اهداف و وظایف» خود، متوجه این خلأ شده و «سیاستگذاری و سامان‌دهی نظام اطلاع‌رسانی کشور و نحوه نظارت بر آن»^۱ را از جمله وظایف خود تلقی نماید.

«دبیرخانه مجمع گروه‌های معارف اسلامی» بر اساس همین انگیزه و با عنایت و به انبانی از تجربه‌های تلخ و شیرین بر آن شد

۱- مصوبه «جایگاه، اهداف، وظایف شورای عالی انقلاب فرهنگی» مندرج در «مصوبات ابلاغیه‌های شورای عالی انقلاب فرهنگی ۷۵/۹/۱۹ - ۷۶/۹/۱۹»، ص ۱۰۰.

تا واژه‌نامه‌ای از مفاهیم و مصطلحات و به طور کلی عناوینی که در نظام آموزش عالی، متداول و دارای بار معنایی خاص و کاربرد فراوان است، ترتیب دهد، که حاصل آن، اثری است که اینک پیش رو دارید.

لازم است چند نکته اساسی را قبل از ورود به متن متذکر شدیم: ۱- برای تهیه این «واژه‌نامه» ابتدا مجموعه‌های قوانین و مقررات جاری در بستر نظام آموزش عالی، مطالعه و واژگان کلیدی آنها به تفکیک جمع‌آوری گردید. سپس مستندات هر واژه با توجه به قوانین سابق و لاحق پیرامون آن، با عنایت به جدیدترین مصوبات و تعیین مقررات منسوخ، استخراج و توضیحات لازم در برابر هر واژه، درج شد.

۲- علی‌رغم تلاش بسیار برای شناسایی و جمع‌آوری مقررات مربوط - که در قسمت منابع و مأخذ آنها را معرفی کرده‌ایم - و نیز مراجعه حضوری به سازمانها و وزارتخانه‌های ذی‌ربط برای آگاهی از جدیدترین مصوبات، بنا به دلایلی و از جمله نقص اطلاع‌رسانی قانونی در کشور، این احتمال وجود دارد که در مواردی از تازه‌ترین مقررات ناظر به آنها، استفاده نشده باشد. بدون تردید، تذکر مشفقانه و عالمانه تمامی خوانندگان در این باره مزید امتنان بوده و در گام‌های بعدی مورد توجه قرار خواهد گرفت.

۳- در توضیح هر واژه، تا آنجا که وضع این نوشتار و عنوان آن اجازه داده، نکات محوری پیرامون آن، از مستندات قانونی مربوط

خلاصه نویسی و با ارجاعات متعدد و دقیق در پی‌نویس‌ها، خواننده علاقه‌مند، به متن اصلی این مستندات راهنمایی شده است. از این رو در عین این که اثر حاضر، مجموعه قوانین به شمار نمی‌آید ولی مدخلی است راه‌گشا برای دست‌یابی به مقررات مورد نیاز و اساسی بسیاری در عرصه نظام آموزش عالی کشور.

۴- با آنکه بسیاری از واژه‌ها، اختصاص به مراکز آموزش عالی دولتی و یا بعضی مقاطع تحصیلی آن ندارد ولی در بعضی موارد که مطالب مندرج از این جهت اطلاق دارد، آن مورد ممکن است منصرف به دانشگاه‌های دولتی و مقطع کارشناسی پیوسته باشد. همچنین در قوانین بسیاری، تنها از «وزارت فرهنگ و آموزش عالی» یاد شده است، و چه بسا همان ترتیب براساس مصوبه‌ای جداگانه و یا رویه متداول در مورد «وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی» نیز جاری باشد.

۵- در «معرفی» هر واژه، هر کجا که در مستندات قانون، مرجع صلاحیتداری در مقام «تعریف» برآمده است، به اعتبار صلاحیت آن مرجع، عین تعریف مزبور با وجود ایرادات احتمالی وارد به آن در داخل گیومه ذکر شده است. در بسیاری موارد که خود قانونگذار، چنین نکرده است ولی تمامی عناصر لازم را برای معرفی آن واژه در ضمن مقررات مربوط یادآور شده است، با استمداد از همان مستندات، مبادرت به معرفی واژه شده است؛ بدون آن که از ناحیه مؤلف محترم، تغییری ماهوی ولو لازم در

محتوای آن به عمل آمده باشد. اما در چند مورد نادر که در عین ضرورت معرفی واژه، این دو طریق نیز راه گشا نبوده است، با استفاده از کارشناسان ذی ربط، واژه مورد نظر تعریف شده است.

عـ با توجه به میزان کاربرد یک واژه و درصد ضرورت معرفی آن و تعداد مقررات قابل استناد در هر مورد و پاره‌ای ملاحظات دیگر؛ ممکن است حجم توضیحات لازم در مورد هر واژه، با واژه دیگر متفاوت باشد. بنابراین لازم است، عدم تناسب احتمالی در معرفی واژه‌ها، با این دید مورد توجه قرار گیرد.

۷- توضیحات مندرج در پی‌نویس‌ها که بدون ارجاع به مأخذی معین ذکر شده است از «مؤلف محترم» می‌باشد. این موارد غالباً با عبارت «لازم به یادآوری است» مشخص شده‌اند.

۸- خواننده محترم به هنگام مطالعه واژه‌ای، ممکن است به واژه نامأنوس دیگری برخورد نماید که در بدو امر، معرفی آنها نیز ضروری می‌نماید؛ در چنین موردی مراجعه به فهرست‌های کتاب را برای یافتن آن واژه توصیه می‌کنیم.

۹- از آنجا که رسالت اصلی «دبیرخانه مجمع گروه‌های معارف اسلامی» در ارتباط مستقیم با گروه‌های آموزشی معارف اسلامی و اساتید محترم آن می‌باشد، در هر جا که مناسب تشخیص داده شده است، به ویژگی‌های خاص این گروه‌ها در پی‌نویس‌ها مورد اشاره قرار داده است.

۱۰- یکی از فواید اشراف به مندرجات این مجموعه، آگاهی از

عناوین درست مصطلحات و اسامی سازمانهای آموزش عالی می‌باشد که می‌تواند در سامان‌دهی به امر مکاتبات مدیران دانشگاهها و مسئولان آموزش عالی کشور موثر واقع شود.

۱۱- این مجموعه براساس یک نظم منطقی در دو بخش، هشت فصل، یک قسمت ملحقات و نیز یک ضمیمه، تنظیم شده است؛ به طوری که مجموعه حاضر در عین حالی که به طور «تک‌واژه» قابل استفاده است، حکم یک تألیف منسجم را پیدا نموده که از نگاه بیرونی به دانشگاه شروع و تا فارغ‌التحصیلی دانشجوی پیش می‌رود. از این رو برای طیف وسیعی از برنامه‌ریزان، مدیران، اساتید و دانشجویان در تمامی رشته‌ها و مقاطع به تناسب، قابل استفاده است. در قسمت ملحقات، واژگانی معرفی شده‌اند که بیشتر ناظر به امور استخدامی و یارفاهی بوده و در ضمن بخش‌ها و فصلهای کتاب به راحتی گنجانده نمی‌شدند. همچنین نظر به اهمیت تحقیق و پژوهش و آثار وضعی قانونی آن، در قسمت «ضمیمه» فهرستی از انتشارات دارای اعتبارات علمی ذکر گردیده است.

۱۲- برای امکان دست‌یابی به مطالب و یا واژه مورد نظر، سه فهرست: ۱- کلی ۲- تفصیلی ۳- الفبایی، برای مجموعه حاضر در نظر گرفته شده است. فهرست اول؛ نمای کلی کتاب را به صورت یک تألیف نمایان می‌سازد، فهرست دوم؛ در عین تأمین تفصیلی همان منظور، امکان دست‌یابی به واژگان را فراهم می‌آورد. و فهرست سوم؛ که در آخر کتاب آمده است تنها به منظور پیدا کردن

واژه مورد نظر فراهم آمده است.

۱۳- ضمن عرض پوزش از محضر تمامی خوانندگان گرامی به خاطر کاستی‌ها و یا نقایص احتمالی مجموعه حاضر، به اطلاع می‌رساند:

علاقه‌مندانی که به معرفی مستند و دقیق‌تر واژگان موجود در این مجموعه و یا واژه‌های مورد نیاز دیگری که در این مجموعه نیامده است و ارسال آن به نشانی ناشر، ما را رهین منت خود قرار دهند، ضمن تقدیر از آنها، در چاپ‌های بعدی، آن واژه‌ها به همراه ذکر نام این عزیزان مورد استفاده قرار خواهد گرفت.

در خاتمه از همه عزیزانی که در پیدایش این اثر زحماتی متقبل شده‌اند و به ویژه «دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی» که صمیمانه با در اختیار گذاردن مصوبات جدید، مجال مغتنمی را فراهم آورد و همچنین از برادرانی که در اداره امور گروه‌های معاونت امور اساتید و دروس معارف اسلامی در تنظیم این مجموعه همکاری بی‌شایبه‌ای مبذول داشته، تقدیر و تشکر می‌شود.

از درگاه خداوند سبحان (جلّ و اعلیٰ) توفیق پاداش برای تمامی تلاش‌گران عرصه علم و فرهنگ را خواستاریم.

دبیرخانه مجمع گروه‌های معارف اسلامی

تیرماه ۱۳۷۷

بخش اول:

دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی

فصل اول:

تعريف دانشگاه و مؤسسات آموزش عالی

* دانشگاه:

به تمامی مؤسسات آموزش عالی اعم از آموزشی و پژوهشی، روزانه، شبانه، حضوری، راه دور، دولتی و غیر دولتی، متمرکز و نیمه متمرکز که مدرک رسمی بالاتر از دیپلم متوسطه صادر می نمایند، دانشگاه گفته می شود.^۱

* دانشکده:

«دانشکده واحدی از یک دانشگاه است که در رده خاصی از علوم فعالیت دارد».^۲

* پژوهشگاه:

در صورتی که فعالیت های پژوهشی، در سطح گسترده مورد نظر باشد واحد

۱- ر.ک: «آیین نامه آموزشی دوره های کاردانی و کارشناسی» مصوب جلسه ۳۳۹ شورای عالی برنامه ریزی، اردیبهشت ماه ۱۳۷۶، مندرج در نشریه شماره ۱۵۵، شورای عالی برنامه ریزی، ص د. و «آیین نامه انضباطی دانشجویان جمهوری اسلامی» مصوب جلسه ۳۵۸ مورخ ۷۴/۶/۱۴ شورای عالی انقلاب فرهنگی مندرج در «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی سالهای ۷۳- ۷۴» اداره کل قوانین و مقررات کشور، چاپ اول، سال ۷۶، صص ۱۳۰- ۱۳۹.

۲- «آیین نامه آموزشی دوره های کاردانی و کارشناسی ...» ص د.

پژوهشی مستقلی با شرایط مقرر قانونی تحت عنوان پژوهشگاه تأسیس می‌گردد. از شرایط لازم برای ایجاد پژوهشگاه، دارا بودن سه پژوهشکده وفق مقررات مربوط می‌باشد.

تأسیس گروه یا مرکز پژوهشی، پژوهشکده و یا پژوهشگاه بر حسب مورد؛ در معاونت پژوهشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی و یا معاونت پژوهشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی بررسی می‌شود و جهت رسیدگی نهایی و تصویب اساسنامه، به شورای گسترش آموزش عالی مربوط، ارجاع خواهد گردید.^۱

* پژوهشکده:

«در صورتی که حدود فعالیتهای پژوهشی دانشگاه از سطح یک دانشکده فراتر باشد و ایجاد مؤسسه‌ای در دانشگاه یا به صورت مستقل ضرورت یابد، پژوهشکده که از نظر مالی، مستقل و از نظر اداری، مشابه یک دانشکده خواهد بود، تحت شرایط مقرر تأسیس می‌گردد. از شرایط تأسیس پژوهشکده، داشتن حداقل سه گروه پژوهشی مطابق ضوابط است.^۲

* مرکز (پژوهشی):

«در صورت تمایل دانشکده به استقلال مالی در گروه پژوهشی، گروه با نام

۱- ر.ک: طرح «تعاریف و ضوابط تأسیس مراکز تحقیقاتی» مصوب جلسه ۱۴۸ مورخ ۶۹/۱/۲۱ شورای مشترک کمیسیونهای ۱ و ۲ شورای عالی انقلاب فرهنگی، حسب اختیارات تفویضی جلسه مورخ ۶۸/۱۲/۸ شورای عالی به شورای مذکور، مندرج در «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی» سالهای ۱۳۶۸ - ۱۳۷۲، اداره کل قوانین و مقررات کشور، چاپ اول، سال ۱۳۷۳، صص

«مرکز» و زیر نظر دانشکده اداره خواهد گردید، که در این صورت دارای استقلال مالی بوده ولی سایر ضوابط آن، تابع ضوابط «گروه» می باشد.^۱

* مرکز آموزش عالی (مؤسسه آموزش عالی):

«سازمانی است که از بین دارندگان دیپلم متوسطه یا بالاتر، دانشجو می پذیرد و به فارغ التحصیلان خود مدرک کاردانی و یا بالاتر می دهد. این سازمان ممکن است تنها شامل یک مرکز آموزش عالی مستقل مانند آموزشکده فنی و یا دانشکده باشد که از نظر سازمان اداری و آموزشی مستقل می باشد، و یا مجموعه ای از دانشکده ها که یک دانشگاه را تشکیل می دهند».^۲

* مؤسسات آموزش عالی وابسته به سازمان های دولتی (نیمه متمرکز):

سازمانهای دولتی و وزارتخانه ها می توانند برای تأمین نیازهای خود به نیروی انسانی (و همچنین زاید بر مایحتاج خود برای تأمین نیازهای سازمانهای دیگر) دوره های کاردانی و نیز پس از پیشنهاد تأسیس دوره کارشناسی (لیسانس) به وزارت فرهنگ و آموزش عالی و بررسی در شورای گسترش دانشگاهها و غیره و تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی، دوره های کارشناسی دایر نمایند. کلیه برنامه های آموزشی در این مؤسسات باید مطابق برنامه های آموزشی مصوب شورای عالی برنامه ریزی باشد. این مراکز، تابع مقررات اداری و مالی سازمان متبوع خود خواهند بود، ولی

۱- ر.ک: همان، ص ۸۲

۲- «آمار آموزش عالی ایران» سال تحصیلی ۱۳۷۴-۱۳۷۳، مؤسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی وزارت فرهنگ و آموزش عالی، چاپ: اول سال ۱۳۷۴، ص ۱۱.

۳۰ □ واژه‌نامه نظام آموزش عالی

آیین‌نامه‌های آموزشی که دارای بار مالی می‌باشند (نظیر آیین‌نامه حق‌التدریس) طبق ضوابط وزارت فرهنگ و آموزش عالی تدوین خواهد گردید. به دانشجویان این مراکز وجهی از صندوق رفاه دانشجویان پرداخت نمی‌شود و پرداخت هرگونه کمک هزینه تحصیلی به عهده وزارت یا سازمان مربوط می‌باشد.

رییس این مؤسسات به پیشنهاد وزیر یا رییس سازمان و تأیید وزیر فرهنگ و آموزش عالی و با حکم وزیر یا رییس سازمان مربوط منصوب خواهد شد.^۱

* دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی محروم:

«مؤسسات آموزش عالی و دانشگاههایی که در استانهای:

۱- کهگیلویه و بویراحمد

۲- لرستان

۳- بوشهر

۴- ایلام

۵- کردستان

۶- سیستان و بلوچستان

۷- چهارمحال و بختیاری

۱- ر.ک: «آئین‌نامه تأسیس مؤسسات آموزش عالی وابسته به سازمانهای دولتی» مصوب جلسه ۲۷ شورای عالی انقلاب فرهنگی، مورخ ۶۴/۴/۴ مندرج در «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی

۸- هر مزگان

قرار دارند، دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی محروم گفته می‌شوند.^۱

* مؤسسات آموزش عالی غیردولتی غیر انتفاعی (نوع اول و نوع دوم):

به منظور بسیج کلیه امکانات مملکت در امر گسترش آموزش عالی کشور، مؤسسات آموزش عالی غیرانتفاعی بر اساس مقررات مربوط تشکیل و به دو نوع اول و دوم تقسیم گردیدند. مؤسسات نوع اول بر طبق ضوابط آموزش عالی رسمی کشور فعالیت می‌کنند و مانند مؤسسات آموزش عالی وابسته به دولت (نیمه متمرکز) موظف به رعایت کلیه ضوابط و مقررات وزارت فرهنگ و آموزش عالی می‌باشند و مدرک رسمی را که مورد تأیید وزارت فرهنگ و آموزش عالی است صادر می‌کنند. مؤسسات آموزش عالی نوع دوم، خارج از ضوابط آموزش عالی رسمی کشور و با نظام آموزشی آزاد فعالیت می‌کنند و گواهی‌نامه داخلی را که رسمیت نداشته و فاقد ارزش استخدامی است، صادر می‌نمایند. در این میان، معافیت تحصیلی فقط شامل دانشجویان مؤسسات آموزش عالی نوع اول می‌شود.^۲

البته «از این پس، مجوز تأسیس مؤسسات آموزش عالی غیردولتی - غیرانتفاعی نوع دوم صادر نخواهد شد و مؤسسات نوع دوم (که در حال فعالیت هستند)

۱- «طرح تقویت مؤسسات آموزش عالی محروم» مندرج در مجموعه قوانین آموزش عالی تا پایان سال ۱۳۷۱، صص ۱۸۳-۱۸۴.

۲- ر.ک: «آیین‌نامه تأسیس مؤسسات آموزش عالی غیردولتی غیر انتفاعی» مصوب جلسه ۴۱ مورخ ۱۳۶۴/۷/۲۳ شورای عالی انقلاب فرهنگی، مندرج در «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی سالهای ۶۳-۶۷»، صص ۴۵-۴۸.

۳۲ □ واژه‌نامه نظام آموزش عالی

ضمن تبدیل به «آموزشگاههای آزاد علمی» به طور کلی از وزارت فرهنگ و آموزش عالی منفک می‌شوند. وزارت متبوع آموزشگاههای مزبور متعاقباً تعیین خواهد شد.^۱

۱- مصوبه جلسه ۳۹۱ مورخ ۷۵/۱۱/۱۶ شورای عالی انقلاب فرهنگی، مندرج در «مصوبات و ابلاغیه‌های شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۷۵/۹/۱۹ - ۷۶/۹/۱۹، دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی، اداره کل روابط عمومی، آذر ۷۶، ص ۱۲.

فصل دوم:

مدیریت دانشگاه و تشکیلات آن

* ارکان دانشگاه:

ارکان دانشگاه عبارتند از:

۱- هیأت امناء

۲- رئیس

۳- شورای دانشگاه^۱

* هیأت امنای دانشگاه:

بعد از تأسیس وزارت علوم و آموزش عالی در سال ۱۳۴۶ و رشد اندیشه

۱- ر.ک: «آیین نامه مدیریت دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی» منصوب جلسه ۲۴۹، مورخ ۷۰/۴/۱۱ شورای عالی انقلاب فرهنگی، مندرج در «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی سالهای ۶۸-۷۲»، اداره کل قوانین و مقررات کشور، چاپ اول، سال ۱۳۷۳، ص ۱۵۶.

لازم به یادآوری است که در بعضی از دانشگاههای غیردولتی و غیرانتفاعی همچون دانشگاه آزاد اسلامی، «هیأت مؤسس» نیز از زمره ارکان دانشگاه محسوب شده است. ر.ک: اساسنامه دانشگاه آزاد اسلامی منصوب جلسات ۱۰۳-۱۲۷-۱۲۸-۱۳۱ شورای عالی انقلاب فرهنگی مورخ ۶۵/۱۱/۷ و ۶۶/۷/۱۳ و ۶۶/۷/۲۱ و ۶۶/۸/۱، مندرج در «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی سالهای ۶۷-۶۳»، چاپ اول، سال ۱۳۷۲، ص ۱۸۳. و یا: «مجموعه مقررات دانشگاه آزاد اسلامی»، ناشر: مرکز انتشارات علمی دانشگاه آزاد اسلامی، چاپ اول: بهار ۱۳۷۴.

استقلال دانشگاهها، سرانجام در اسفندماه سال ۱۳۵۰ قانون «هیاتهای امنای موسسات عالی علمی دولتی» به تصویب رسید. پس از پیروزی انقلاب اسلامی، به موجب ماده واحده شورای انقلاب، تمامی هیاتهای امنای دانشگاهها و موسسات آموزش عالی و پژوهشی اعم از دولتی و غیر دولتی، منحل اعلام شدند. در اسفندماه ۱۳۵۷، هیاتی مرکب از وزیر فرهنگ و آموزش عالی، وزیر مشاور و رئیس سازمان برنامه و بودجه تشکیل و تصمیم‌گیری در مورد کلیه اختیارات قانون هیات امنای به آن محول گردید. این هیات بعدها، عنوان «هیات سه نفری جانشین هیاتهای امنای» را به خود گرفت و تا سال ۱۳۶۹ باقی ماند. تا آنکه «قانون تشکیل هیاتهای امنای دانشگاهها و موسسات آموزش عالی و پژوهشی» طی جلسات ۱۸۱ و ۱۸۳ مورخ ۹ و ۲۳/۱۲/۶۷ شورای عالی انقلاب فرهنگی به تصویب رسید و نهال نورسته هیات امنای تقویت گردید.^۱

هیأت امنای جزء ارکان دانشگاه است و هر یک از وزارتخانه‌های فرهنگ و آموزش عالی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، برای دانشگاهها و موسسات آموزش عالی و موسسات پژوهشی وابسته به خود، هیأت امنایی با ترکیب ذیل تشکیل خواهند داد:

الف: وزیر فرهنگ و آموزش عالی و یا وزیر بهداشت که حسب مورد، ریاست هیأت امنای را به عهده دارند.

۱- ر.ک: مقاله «تاریخچه تشکیل هیاتهای امنای در ایران و نقش این هیات در اداره امور دانشگاهها» دکتر علی صالحی و بهاء‌الدین شریعت. مندرج در «مقالات اولین سمینار هیاتهای امنای دانشگاهها، موسسات آموزش عالی و مراکز تحقیقاتی» ۲۲ - ۲۰ اسفند ۷۵، چاپ اول، سال ۱۳۷۶، صص ۲۲۲ - ۲۲۵.

ب: رئیس دانشگاه و یا مؤسسه.

ج: چهار تاشش تن از شخصیت‌های علمی و فرهنگی و یا اجتماعی محلی و کشوری که حداقل دو تن از آنها عضو هیأت علمی دانشگاهها هستند و نقش مؤثری در توسعه و پیشرفت مراکز یادشده داشته‌اند، (به پیشنهاد وزیر و با تأیید و حکم رئیس جمهور برای مدت ۴ سال).

د: رئیس و یا نماینده سازمان برنامه و بودجه.

در مورد سایر مؤسسات آموزش عالی و مؤسسات پژوهشی وابسته به وزارتخانه‌ها یا سازمانهای دیگر که مجوز تأسیس آنها از طریق وزارتین مزبور صادر شده است، وزیر یا مسؤول سازمان مربوط به عنوان یکی از افراد «بندج» ریاست هیأت‌امنا را عهده‌دار خواهد بود و سایر افراد بند یادشده نیز به پیشنهاد وی و حسب مورد با تأیید و حکم یکی از دو وزیر آموزش عالی و یا بهداشت منصوب می‌شوند.

از جمله وظایف و اختیارات هیأت‌های امنای می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- تصویب آیین‌نامه داخلی.

- تصویب سازمان اداری مؤسسه و یا دانشگاه.

- بررسی و تصویب بودجه.

- پیشنهاد میزان فوق‌العاده‌های اعضای هیأت علمی و غیر هیأت علمی

(البته با تأیید وزارتین).

- تعیین میزان پرداخت حق‌التحقیق، حق‌التدریس، حق‌الترجمه،

حق‌التألیف.^۱

۱- ر.ک: «قانون تشکیل هیأت‌های امنا دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی» مصوب جلسات ۱۸۱ و ۱۸۳ مورخ ۶۷/۱۲/۲۳، شورای عالی انقلاب فرهنگی، مندرج در «مجموعه»

*رییس دانشگاه:

رییس هر دانشگاه یا مؤسسه آموزش عالی (دولتی و غیر وابسته) به عنوان یکی از سه رکن دانشگاه، بر حسب مورد از جانب وزیر فرهنگ و آموزش عالی یا وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به شورای عالی انقلاب فرهنگی پیشنهاد خواهد شد و پس از تأیید شورا با حکم وزیر به مدت چهار سال به اجرای وظایف خود خواهد پرداخت. اهم وظایف و اختیارات رییس دانشگاه به این قرار است:

- اجرای مقررات.

- هدایت فعالیت‌های دانشگاه.

- نظارت بر حسن اجرای امور دانشگاه.

- نصب و عزل معاونان دانشگاه و اعضای هیأت ریسه و رؤسای دانشکده‌ها و مؤسسات و واحدهای وابسته و مدیران گروه‌های آموزشی.

- مسئولیت امور مالی و اداری دانشگاه.

- نمایندگی حقوقی دانشگاه.

- تهیه طرح‌ها و پیشنهادهای لازم برای طرح در هیأت امنا.^۱

* سرپرست دانشگاه:

فردی است که قبل از انتخاب رییس دانشگاه و انجام مراحل مربوط به آن

→ مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی سالهای ۶۷-۶۳، صص ۲۹۹-۳۰۰. و قانون «نحوه انجام امور مالی و معاملاتی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی» مصوب مجلس شورای اسلامی مورخ ۱۳۵۸/۱۰/۶۹، مندرج در «مجموعه قوانین آموزش عالی تا پایان سال ۱۳۷۱، ص ۱۵۱.

۱- ر.ک: «آیین‌نامه مدیریت دانشگاه‌ها و ...» مندرج در «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی سال‌های ۶۸-۷۲، صص ۱۵۷-۱۵۹.

همچون تأیید شورای عالی انقلاب فرهنگی (در مورد دانشگاهها و مراکز آموزشی غیر وابسته دولتی) حسب مورد از سوی وزیر فرهنگ و آموزش عالی و یا وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، به عنوان سرپرست موقت و حداکثر به مدت سه ماه تعیین می شود.

در پایان این مدت وزیر مربوط موظف است شخصی را برای تصدی ریاست دانشگاه به شورای عالی انقلاب فرهنگی معرفی کند. مدت یاد شده در صورت ارایه دلایل موجه، تا سه ماه دیگر قابل تمدید از طرف شورای عالی انقلاب فرهنگی است.

سرپرست دانشگاه را نیز می توان به عنوان رییس دانشگاه به شورای عالی معرفی کرد.^۱

* هیأت ریسه دانشگاه:

هیأت ریسه دانشگاه مرکب است از رییس و معاونان دانشگاه.

بخشی از وظایف و اختیارات این هیأت به قرار زیر است:

- فراهم کردن زمینه اجرای مقررات.

- پیشنهاد سازمان دانشگاه و اصلاحات لازم به هیأت امنا از طریق رییس دانشگاه.

- هماهنگی بین حوزه های معاونتها.

- تهیه دستور کار هیأت امنا.

- پیشنهاد بودجه سالانه دانشگاه به هیأت امنا از طریق رییس دانشگاه.

۱- ر.ک: مصوبه جلسه ۱۶۱ شورای عالی انقلاب فرهنگی مورخ ۶۷/۶/۱۵، مندرج در مجموعه قوانین سال ۱۳۶۷، ناشر: شرکت سهامی روزنامه رسمی کشور، بخش مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی ص ۵۷.

- پیشنهاد توزیع و تخصیص فرصت‌های مطالعاتی مربوط به اعضای هیأت علمی از طریق رئیس دانشگاه به وزارت.^۱

* شورای دانشگاه:

شورای دانشگاه جزء ارکان دانشگاه است و از اعضای هیأت رییسه دانشگاه و رؤسای دانشکده و آموزشکده‌ها و پژوهشکده‌ها تشکیل می‌شود. دوره شورای دانشگاه ۲ سال است. ریاست این شورا با رئیس دانشگاه می‌باشد و وظایف و اختیارات عمده آن به قرار زیر است:

- بررسی و تأیید دوره‌ها و رشته‌های آموزشی برای پیشنهاد به وزارت فرهنگ و آموزش عالی.

- برنامه‌ریزی پذیرش دانشجو.

- بررسی مسایلی که توسط رئیس دانشگاه در دستور کار شورا قرار می‌گیرد.

- بررسی و برآورد سالانه امکانات و نیازهای علمی دانشگاه و اقدام برای تأمین آنها.

- ارزیابی کلی عملکرد دانشگاه.

- بررسی و حل مشکلات آموزشی، پژوهشی دانشگاه و ارایه راه‌حلهای لازم.^۲

۱- ر.ک: «آیین‌نامه مدیریت دانشگاهها...» مندرج در «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی، سال‌های ۶۸- ۷۲، صص ۱۵۷- ۱۵۹. و «اصلاحیه آیین‌نامه مدیریت دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی»، مصوب جلسه ۲۵۷ شورای عالی انقلاب فرهنگی، مورخ ۷۰/۶/۱۹، مندرج در همان مجموعه صص ۱۷۹- ۱۸۰.

۲- ر.ک: «آیین‌نامه مدیریت دانشگاهها...» همان مجموعه صص ۱۶۴- ۱۶۵. لازم به یادآوری است که وفق تبصره ماده ۱۳ آیین‌نامه مدیریت دانشگاه (همان ص ۱۶۴): رئیس دانشگاه می‌تواند در مورد مسائلی که مربوط به دروس معارف است از مدیر گروه آموزشی معارف اسلامی دعوت کند تا با حق رأی در شورای دانشگاه شرکت کند. اختصاص این امتیاز به گروه معارف مرتبط با جایگاه سازمانی ویژه گروه آموزشی معارف اسلامی در مقایسه با سایر گروههای آموزشی است. جهت ←

* شورای تخصصی دانشگاه:

به منظور ایجاد هماهنگی در امور اجرایی و برنامه‌ریزی، همکاری با شورای دانشگاه و هیأت ریسه، در هر یک از حوزه‌های معاونت‌های دانشگاه شوراهایی با ترکیب و وظایف مقرر و به ریاست هر کدام از معاونان ذی‌ربط تشکیل می‌شود. این شوراها، شوراهای تخصصی دانشگاه نامیده می‌شوند و حکم اعضای آن را رئیس دانشگاه صادر می‌کند. شوراهای تخصصی دانشگاه عبارتند از:

- ۱- شورای آموزشی.
- ۲- شورای پژوهشی.
- ۳- شورای دانشجویی.
- ۴- شورای تحصیلات تکمیلی.
- ۵- شورای فرهنگی.^۱

* معاونان و معاونت‌های دانشگاه:

معاونان دانشگاه جهت انجام وظایف مقرر، از سوی رئیس دانشگاه انتخاب و منصوب می‌شوند. عزل آنان نیز به عهده رئیس دانشگاه خواهد بود. معاونان دانشگاه به تناسب حجم کار و گستردگی دانشگاه و پزشکی و غیر پزشکی بودن آن تعیین می‌شوند و تعداد آنها حداکثر ۷ نفر خواهد بود، بعضی از معاونت‌ها را می‌توان در هم ادغام کرد. حداکثر عناوین معاونت‌ها به شرح زیر

→ آگاهی بیشتر در این باره ر.ک: «گروه آموزشی معارف اسلامی در آیین‌ها و مقررات»، دبیرخانه مجمع گروه‌های معارف اسلامی، صص ۱۴-۱۵.

۱- ر.ک: مصوبه «آیین‌نامه مدیریت دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی» مندرج در مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی سالهای ۶۸-۷۲، صص ۱۶۵-۱۷۲.

۲۲ □ واژه‌نامه نظام آموزش عالی

است:

- ۱- معاونت آموزشی.
- ۲- معاونت پژوهشی.
- ۳- معاونت تحصیلات تکمیلی.
- ۴- معاونت دانشجویی.
- ۵- معاونت فرهنگی.
- ۶- معاونت اداری و مالی.
- ۷- معاونت عمرانی.
- ۸- معاونت امور درمان.
- ۹- معاونت طرح و برنامه.^۱

* رئیس دانشکده:

اداره هر دانشکده یا آموزشکده با رییس آن است که به وسیله رییس دانشگاه منصوب می‌شود و می‌تواند بر حسب نیاز یک یا چهار معاون به تشخیص هیأت ریسه داشته باشد و اهم وظایف وی عبارت است از:

- نظارت بر حسن اجرای مقررات و وظایف اعضای هیأت علمی.
- پیشنهاد بودجه سالانه دانشکده یا آموزشکده.
- ارزیابی کار سالانه دانشکده و گزارش آن به رییس دانشگاه.
- بررسی صلاحیت معاونان گروه‌ها، اظهار نظر درباره آنان و نیز صدور حکم ایشان.^۲

۱- ر.ک: همان مصوبه، همان مجموعه، صص ۱۵۷-۱۶۳.

۲- ر.ک: همان مصوبه، همان مجموعه، صص ۱۶۳، ۱۶۴ و ۱۷۵. لازم به یادآوری است که به جهت جایگاه سازمانی ویژه گروه آموزشی معارف اسلامی و حسب رویه جاری، معاون گروه ←

* گروه پژوهشی:

در صورتیکه فعالیت پژوهشی در یک دانشکده یا مؤسسه تحقیقاتی به صورت مستمر و با هدف خاص تعریف شده به طوری که منطبق بر نیازهای اساسی کشور در یکی از زمینه‌های علمی، کاربردی و یا میان‌رشته‌ای و دارای حداقل ۵ عضو هیأت علمی پژوهشی که سه نفر آنها تمام وقت هستند باشد و مطابق سایر ضوابط مقرر، گروه پژوهشی تشکیل می‌گردد.

تأسیس گروه پژوهشی که می‌تواند با تمایل دانشکده به استقلال مالی آن، با نام مرکز و زیر نظر دانشکده اداره گردد، برحسب مورد در معاونت پژوهشی وزارتین فرهنگ و آموزش پزشکی بررسی و جهت رسیدگی نهایی و تصویب اساسنامه، به شورای گسترش آموزش عالی مربوط، ارجاع می‌شود.^۱

* گروه آموزشی:

«گروه آموزشی واحدی از یک دانشکده یا دانشگاه است که در یک رشته خاص یا چند رشته متجانس فعالیت دارد. مانند گروه ریاضی، گروه معارف اسلامی و نظایر آن»^۲

-
- آموزشی معارف اسلامی از سوی معاون آموزشی دانشگاه به این سمت منصوب می‌شود. برای آگاهی بیشتر در این باره ر.ک: «گروه آموزشی معارف اسلامی در آیین قوانین و مقررات»، دبیرخانه مجمع گروههای معارف اسلامی، صص ۱۴-۱۵.
- ۱- ر.ک: طرح «تعاریف و ضوابط تأسیس مراکز تحقیقاتی» مصوب جلسه ۱۴۸ مورخ ۶۹/۱/۲۱، شورای مشترک کمیسیونهای ۱ و ۲ شورای عالی انقلاب فرهنگی، مندرج در «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی سالهای ۶۸-۷۲» صص ۸۱-۸۴.
- ۲- «آیین‌نامه آموزشی دوره‌های کاردانی و کارشناسی»، مصوب جلسه ۳۳۹ شورای عالی برنامه‌ریزی درسی، اردیبهشت ماه ۱۳۷۶، نشریه شماره ۱۵۵، قسمت تعاریف ص د.

۴۴ □ واژه‌نامه نظام آموزش عالی

عمده وظایف یک گروه آموزشی بدین قرار است:

- تنظیم برنامه‌های آموزشی.

- نظارت بر نحوه‌ی ارائه دروس و اظهار نظر در مورد عنوان سرفصل‌ها و

محتوای آنها برای تصویب در شورای عالی برنامه‌ریزی.

- اظهار نظر درباره ساعات تدریس اعضای گروه و پذیرش دانشجویان

انتقالی و مهمان و تعیین کمبود واحدهای درسی آنان.

- پیش‌بینی نیاز گروه به استخدام عضو جدید.

- اظهار نظر در مورد صلاحیت‌های علمی نامزدهای استخدام.^۱

* شورای گروه:

«اعضای هیأت علمی هر گروه مجموعاً شورای آن گروه را تشکیل می‌دهند»^۲

* کمیته‌های تخصصی گروه‌های آموزشی:

انجام بخشی از وظایف گروه‌های آموزشی مانند: اظهار نظر در مورد تقاضای

استخدام جدید، بورس‌ها و فرصت‌های مطالعاتی، به عهده کمیته یا کمیته‌هایی

مرکب از استادان، دانش‌یاران و استادیاران منتخب هر یک از گروه‌های

۱- ر.ک: ماده ۳۵ و ۳۶ «آیین‌نامه مدیریت دانشگاهها» مندرج در «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی سالهای ۶۸-۷۲» ص ۱۷۳. همچنین برای دیدن تعاریف مختلف راجع به گروه آموزشی معارف اسلامی و بعضی ملاحظات ناظر به آن ر.ک: «گروه آموزشی معارف اسلامی در آیین قوانین و مقررات»، دبیرخانه مجمع گروه‌های معارف اسلامی ص ۱۵ و ۱۴ و ۱۳ و ۱۱ و ۱۰. لازم به یادآوری است که گاهی در محاورات و بعضی مکاتبات به گروه آموزشی، بخش یا دپارتمان (Department) نیز گفته می‌شود.

۲- «آیین‌نامه مدیریت دانشگاهها...» مندرج در «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی سالهای ۶۸-۷۲» ص ۱۷۳.

آموزشی که سابقه خدمت بیشتری دارند می‌باشد که پس از تأیید رییس دانشکده به عنوان عضو کمیته‌های تخصصی تعیین می‌شوند. در دانشگاه‌های جدیدالتأسیس و گروه‌هایی که تعداد اعضای هیأت علمی استادیار و بالاتر آنها از سه نفر کمتر باشد، اجرای این وظایف به عهده شورای آموزشی دانشکده می‌باشد.^۱

* مدیر گروه:

جز در موارد استثنایی که توسط رییس دانشگاه تصمیم‌گیری می‌شود، شورای هر گروه دو تن از اعضای واجد شرایط گروه را برای تصدی مدیریت گروه به رییس دانشکده معرفی می‌کند. به پیشنهاد رییس دانشکده و با تأیید و حکم رییس دانشگاه، یکی از آنان به مدت دو سال به مدیریت گروه منصوب می‌شود.^۲

از مهمترین وظائف مدیر گروه می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- ابلاغ برنامه‌های هر یک از اعضای گروه و نظارت بر فعالیت ایشان.

- تهیه جدول دروس در هر نیمسال با همکاری اعضای گروه.

- تشکیل و اداره جلسات شورای گروه و ارسال صورت جلسات به رییس

دانشکده یا آموزشکده.

۱- ر.ک: همان مصوبه، مندرج در همان مجموعه ص ۱۷۴.

۲- ر.ک: همان مصوبه، مندرج در همان مجموعه ص ۱۵۸ و ۱۷۴ و ۱۷۵. لازم به یادآوری است که بنا به ویژگی‌های ساختاری، روند انتخاب مدیر گروه آموزشی معارف اسلامی در بعضی جهات همچون «لزوم اخذ تأییدیه معاونت امور اساتید و دروس معارف اسلامی نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها» از مقررات خاصی پیروی می‌کند. برای آگاهی بیشتر ر.ک: «گروه آموزشی معارف اسلامی در آیین قوانین و مقررات»، دبیرخانه مجمع گروه‌های معارف اسلامی، صص ۲۳-۲۵.

۴۶ □ واژه‌نامه نظام آموزش عالی

- پیشنهاد نیازهای مالی گروه و نیز لوازم و تجهیزات مورد نیاز به رییس دانشکده.

- انجام کلیه مکاتبات رسمی گروه.

- پیشنهاد طرحهای پژوهشی به رییس دانشکده یا آموزشکده برای تصویب در شورای پژوهشی دانشگاه.
- ارزیابی کار سالانه اعضای گروه.

* معاون گروه:

معاون گروه توسط مدیر گروه پیشنهاد و پس از تأیید رییس دانشکده یا آموزشکده و با حکم وی منصوب می‌شود و مدیر گروه را در اجرای وظایف محوله یاری می‌دهد.^۱

۱- ر.ک: همان مصوبه به همان مجموعه، ص ۱۶۴ و ۱۷۵. لازم به یادآوری است که به جهت جایگاه سازمانی ویژه گروه آموزش معارف اسلامی و حسب رویه جاری، معاون گروه آموزش معارف اسلامی از سوی معاون آموزشی دانشگاه به این سمت منصوب می‌شود. برای آگاهی بیشتر در این باره ر.ک: «گروه آموزش معارف اسلامی در آیینة قوانین و مقررات» دبیرخانه مجمع گروههای معارف اسلامی صص ۱۵-۱۴.

فصل سوم:

اساتید و اعضای هیات علمی دانشگاه

*** عضو هیأت علمی (آموزشی یا پژوهشی):**

شاغلین خدمات «پژوهشی» و یا «آموزشی - پژوهشی» هستند که بر اساس مقررات مربوط در استخدام تمام وقت رسمی و یا پیمانی یک مرکز آموزش عالی بوده و مراتب خدمات آنان تحت یکی از عناوین: مربی آموزشی، مربی، استادیاری، دانشیاری و استادی و یا معادل پژوهشی آنها رتبه‌بندی می‌شود و به طور معمول تمام ساعات کار روزانه‌ی خود را در آن مرکز به تدریس و تحقیق و یا پژوهش می‌گذرانند. این افراد به لحاظ استخدامی، مشمول قانون استخدام کشوری نبوده و تابع مقررات خاص استخدامی اعضای هیأت علمی می‌باشند.^۱

۱- ر.ک: «آمار آموزش عالی ایران سال تحصیلی ۷۴-۷۳» مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی وزارت فرهنگ و آموزش عالی، ص ۱۲. و «آیین‌نامه استخدامی هیأت علمی دانشگاه تهران» مندرج در «مجموعه قوانین و مقررات مربوط به امور پژوهشی» معاونت پژوهشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی، مرکز تحقیقات علمی کشور، چاپ اول، سال ۱۳۷۴، ص ۲۱۱. و «آیین‌نامه استخدامی هیأت علمی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی برای مرتبه‌های او ۲» مصوب جلسه یازدهم مورخ ۶۰/۸/۱۱ هیأت سه نفری جانشین هیأت‌های امنا، مندرج در همان مجموعه ص ۲۲۵. و مصوبه جلسه ۲۶ هیأت سه نفری جانشین هیأت‌های امنا مورخ ۶۳/۹/۶، مندرج در همان ←

همانطور که ملاحظه می‌شود؛ استخدام کادر به عنوان «عضو هیأت علمی پژوهشی» در دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی، نظیر استخدام کادر به عنوان «عضو هیأت علمی آموزشی» می‌باشد. همچنین تبدیل وضعیت از هیأت علمی آموزشی به هیأت علمی پژوهشی به پیشنهاد دانشگاهها و تصویب هیأت‌های ممیزه صورت می‌گیرد.^۱

* استاد:

استاد فردی است که بالاترین مرتبه دانشگاهی را دارا می‌باشد ولی مطابق رویه جاری «هر عضو هیأت علمی که مسئولیت تدریس دروس نظری یا عملی را در دانشگاه بر عهده دارد استاد نامیده می‌شود».^۲

* استاد (عضو هیأت علمی) نمونه:

مراد از استاد (عضو هیأت علمی) نمونه هر یک از اعضای هیأت علمی رسمی قطعی و تمام‌وقت آموزشی و یا پژوهشی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی کشور در مراتب مختلف علمی است که متعهد و دارای حسن سلوک در محیط آموزشی و تأثیر مثبت علمی و اخلاقی بر روی

→ مجموعه ص ۲۳۸. لازم به یادآوری است که برای خصوص عضویت در گروه آموزشی معارف اسلامی علاوه بر مقررات عام مربوط به استخدام اعضای هیأت علمی، لازم است ضوابط خاصی نیز مراعات شود. جهت آگاهی بیشتر در این باره ر.ک: «گروه آموزشی معارف اسلامی در آیین قوانین و مقررات»، دبیرخانه مجمع گروههای معارف اسلامی، صص ۱۹-۲۳.

۱- ر.ک: طرح «تعاریف و ضوابط مراکز تحقیقاتی» مصوب جلسه ۱۴۸ مورخ ۶۹/۱/۲۱ شورای مشترک کمیسیونهای ۱ و ۲ شورای عالی انقلاب فرهنگی، مندرج در مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی سالهای ۶۸-۷۲، ص ۸۳

۲- «آیین‌نامه آموزشی دوره‌های کاردانی و کارشناسی، مصوب جلسه ۳۳۹ شورای عالی برنامه‌ریزی اردیبهشت ماه ۱۳۷۶، ص ه

دانشجویان بوده و امتیازات لازم را بر اساس دستورالعمل مربوطه کسب نموده است. از این اساتید هر ساله در روز ۱۲ اردیبهشت ماه (روز معلم) قدردانی می‌شود.^۱

* استاد راهنما (دوره دکترای غیرپزشکی - Ph.D):

عضو هیأت علمی در یکی از دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی است که حداقل در مرتبه استادیاری یا استادیار پژوهش با سه سال سابقه تدریس یا تحقیق در دوره کارشناسی ارشد می‌باشد و حداکثر تا پایان نیم سال اول سال تحصیلی دانشجو، به تقاضای دانشجو و موافقت کتبی استاد و با تصویب شورای تحصیلات تکمیلی واحد ذی‌ربط تعیین می‌گردد و تمامی فعالیت‌های علمی و پژوهشی دانشجو و تدوین رساله با هدایت و نظارت او صورت می‌گیرد.^۲

فضلا و محققان حوزه‌های علمیه که صلاحیت آنان از طرف هیأت داوران خبرگان بدون مدرک تأیید می‌شود، با رعایت سایر ضوابط مقرر، می‌توانند راهنمایی رساله و پایان‌نامه دوره‌های کارشناسی ارشد و دکترای

۱- ر.ک: «دستورالعمل نحوه انتخاب استاد نمونه» مصوب وزارت فرهنگ و آموزش عالی مورخ ۷۱/۸/۱۷، مندرج در «مجموعه قوانین آموزش عالی تا پایان سال ۷۱» ص ۲۸۸. و «دستورالعمل نحوه انتخاب استاد (عضو هیأت علمی) نمونه» مصوب وزارت فرهنگ و آموزش عالی، به تاریخ ابلاغ: ۷۲/۵/۹، مندرج در مجموعه قوانین آموزش عالی تا پایان سال ۱۳۷۲، ج ۲، صص ۱۰۱-۱۰۳.

۲- ر.ک: «آیین‌نامه آموزشی و پژوهشی دوره دکترای Ph.D مصوب جلسه ۲۷۴، شورای عالی برنامه‌ریزی، مورخ ۷۲/۱۲/۸ مندرج در «مجموعه قوانین آموزش عالی تا پایان سال ۷۲» ج ۲، صص ۲۱۲-۲۱۷. و یا «آیین‌نامه‌ها و مقررات دوره‌های تحصیلات تکمیلی» دبیرخانه دفتر امور آموزشی و تحصیلات تکمیلی، نشریه شماره ۲، خرداد ۱۳۷۶، صص ۱۹ و ۲۲.

رشته‌های الهیات را بر عهده بگیرند.^۱

*** استاد راهنما (دوره کارشناسی ارشد):**

استاد راهنما یکی از اعضای هیأت علمی مراکز آموزش عالی حداقل در مرتبه استادیاری، استادیار پژوهش و یا یکی از محققان، متخصصان و صاحب‌نظران دارای مدرک دکتری می‌باشد که به پیشنهاد دانشجو، موافقت استاد و تأیید کمیته تحصیلات تکمیلی گروه یا دانشکده تعیین می‌گردد و دانشجو موظف است با نظر استاد راهنما موضوع پایان‌نامه را انتخاب و پس از قطعیت، برای تهیه آن زیر نظر استاد راهنما به تحقیق و تتبع بپردازد. استاد راهنما لزوماً یکی از اعضای سه‌نفری هیأت داوران در خصوص آن پایان‌نامه می‌باشد.^۲

*** استاد مشاور (دوره دکتری غیرپزشکی Ph.D):**

یک یا دو نفر از اعضای هیأت علمی دارای مدرک دکتری با حداقل مرتبه استادیاری یا استادیار پژوهشی و سابقه ۳ سال تحقیق یا تدریس در دوره کارشناسی ارشد یا صاحب‌نظران و محققان برجسته غیر عضو هیأت علمی و دارای مدرک دکتری هستند که به پیشنهاد استاد راهنما و تأیید شورای

۱- ر.ک: مصوبه جلسه ۳۵۱ مورخ ۷۴/۳/۹، شورای عالی انقلاب فرهنگی، مندرج در «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی، سالهای ۷۳-۷۴» ص ۱۰۸. به نظر می‌رسد تأییدیه مذکور در متن این مصوبه مستقل از مرتبه دانشگاهی اعطایی از سوی هیأت داوران خبرگان بدون مدرک باشد.

۲- ر.ک: «آیین‌نامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته» مصوب جلسه ۲۹۱ شورای عالی برنامه‌ریزی، مورخ ۷۳/۱۰/۲۵، مندرج در «آیین‌نامه‌ها و مقررات دوره‌های تحصیلات تکمیلی» خرداد ۱۳۷۶، صص ۸-۹.

تحصیلات تکمیلی واحد ذی ربط، به عنوان استاد مشاور تعیین می شوند و از اعضای هیأت داوران رساله به شمار می آیند.^۱

* استاد مشاور (دوره کارشناسی ارشد):

به پیشنهاد استاد راهنما یک نفر از اعضای هیأت علمی یا متخصصان و محققان مربوط و پس از تأیید کمیته تحصیلات تکمیلی گروه یا دانشکده به عنوان استاد مشاور تعیین می شود و از اعضای هیأت داوران پایان نامه به شمار می آید.^۲

* مراتب دانشگاهی اعضای هیأت علمی (آموزشی یا پژوهشی):

در حال حاضر، مراتب خدمتی اعضای هیأت علمی آموزشی تمام وقت مراکز و مؤسسات آموزش عالی، به ترتیب درجه از این قرار است:

۱- مربی آموزشی

۲- مربی

۳- استادیاری

۴- دانش یاری

۵- استادی

احراز هر یک از این مراتب، ضوابط خاص خود را دارد.^۳

۱- ر.ک: «آیین نامه آموزشی و پژوهشی دوره دکتری Ph.D...» مندرج در «مجموعه قوانین آموزش عالی تا پایان سال ۷۲»، ج ۲، صص ۲۱۳-۲۱۷. و یا «آیین نامه ها و مقررات دوره های تحصیلات تکمیلی» خرداد ۷۶، ص ۱۹ و ۲۳.

۲- «آیین نامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته» مندرج در «آیین نامه ها و مقررات دوره های تحصیلات تکمیلی» خرداد ۷۶، صص ۸-۹.

۳- ر.ک: «آمار آموزش عالی ایران سال تحصیلی ۷۴-۷۳»، ص ۱۲. و «آیین نامه استخدامی هیأت»

مراتب دانشگاهی اعضای هیأت علمی پژوهشی که در مؤسسات پژوهشی وابسته به وزارت فرهنگ و آموزش عالی خدمت می‌کند به این قرار است:

- ۱- مربی پژوهش‌یاری
- ۲- مربی پژوهش
- ۳- استادیار پژوهشی
- ۴- دانشیار پژوهشی
- ۵- استاد پژوهشی^۱

البته در مواردی دیده شده است که شماره‌بندی مراتب دانشگاهی بدون توجه به ضوابط جدید و با عدم احتساب مرتبه «آموزش‌یاری» یا «مربی پژوهش‌یاری» و در چهار مرتبه انجام پذیرفته است.^۲

* مرتبه مربی آموزش‌یاری (مربی پژوهش‌یاری):

اولین مرتبه دانشگاهی و متعلق به عضو هیأت علمی است که قبلاً در دانشگاه

→ علمی دانشگاه، مندرج در «مجموعه قوانین و مقررات پژوهشی» سال ۷۴، ص ۲۱۱ و «آیین‌نامه استخدامی هیأت علمی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی برای مرتبه‌های ۱ و ۲» مندرج در همان مجموعه، ص ۲۲۷ و «آیین‌نامه اجرایی نحوه انتخاب مربی آموزش‌یار» مندرج در همان مجموعه، ص ۲۴۵-۲۴۷ و نیز سایر مصوبات مربوط به مربی آموزش‌یار، مندرج در همان مجموعه، ص ۲۳۱، ۲۳۴ و ۲۳۵.

۱- ر.ک: مصوبه «هم‌طرازی عناوین علمی اعضای علمی پژوهشی با آموزشی» مورخ ۷۰/۸/۹ هیأت امنای منطقه یک، مندرج در همان مجموعه، ص ۳۰۸ و «آیین‌نامه دوره دکتری» مندرج در «مجموعه قوانین آموزشی تا پایان سال ۷۲» ج ۲، ص ۲۱۴.

۲- به‌عنوان نمونه ر.ک: ماده ۱ «آیین‌نامه ارزشیابی صلاحیت علمی خبرگان بدون مدرک دانشگاهی» مصوب ۷۰/۹/۲۶ شورای عالی انقلاب فرهنگی، مندرج در «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی سالهای ۶۸-۷۲» ص ۲۰۷.

و مراکز آموزش عالی عنوان کارشناس آموزشی و پژوهشی رسمی داشته و بر اساس ضوابط مقرر به مربی آموزشیار تبدیل وضعیت یافته است و یا دارای مدرک معادل فوق لیسانس می باشد و برای تدریس در دوره های کاردانی و نیز کمک به تدریس در دروس عملی که در آن تبحر کافی دارد به استخدام دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی درآمده است و به هیچ وجه مجاز به تدریس دروس نظری در مقطع کارشناسی بطور مستقل نمی باشد. موارد استثنا حسب مورد با تصویب هیأت ممیزه دانشگاه و یا هیأت ممیزه مرکزی خواهد بود. مربی آموزش یار مشمول کلیه ضوابط و مقررات استخدامی سایر اعضای هیأت علمی می باشد. در حال حاضر استخدام این افراد با محدودیتهای قانونی زیادی مواجه است.^۱

✱ مربی (مربی پژوهش):

دومین مرتبه از مراتب دانشگاهی است که پس از مربی آموزش یاری (مربی پژوهش یاری) واقع است و احراز آن گذشته از شرایط عمومی تابع شرایط اختصاصی مقرر در قانون است. از جمله این شرایط. دارا بودن مدرک فوق لیسانس در رشته تخصصی مربوط برای کلیه رشته های دانشگاهی غیر از گروه پزشکی و دارابودن درجه دکترا در «گروه پزشکی» می باشد. داشتن مرتبه مربی اعطایی از سوی «شورای داوران خبرگان بدون مدرک»

۱- مصوبه جلسه ۲۹ هیأت سه نفری جانشین هیأت های امنا مورخ ۶۴/۳/۲۹ مندرج در «مجموعه قوانین و مقررات مربوط به امور پژوهشی سال ۷۴» ص ۲۳۱. و مصوبه جلسه ۳۰ هیأت مزبور مورخ ۶۴/۱۰/۱۶ مندرج در همان مجموعه، صص ۲۳۴- ۲۳۵ و «آیین نامه اجرایی نحوه انتخاب مربی آموزش یار» مندرج در همان مجموعه، صص ۲۴۵- ۲۴۷.

و یا مدرک معادل دکتری و نیز مدرک سطح ۳ حوزه که وفق ضوابط مربوطه به افراد داده شده است از حیث شرط مدرک، برای احراز رتبه مربی کافی است.^۱

※ استادیاری (استادیار پژوهشی):

سومین مرتبه از مراتب دانشگاهی است که پس از مربی آموزشی (مربی پژوهشیاری) و مربی (مربی پژوهش) واقع است و احراز آن گذشته از شرایط عمومی، تابع شرایط اختصاصی مقرر در قانون است. از جمله این شرایط دارا بودن مدرک دکتری با رساله تحقیقی برای کلیه رشته‌های دانشگاهی غیر از گروه پزشکی و دارا بودن درجه تخصصی (گواهینامه تخصصی) در گروه پزشکی می‌باشد.

داشتن مرتبه استادیاری اعطایی از سوی شورای داوران خبرگان بدون

۱- ر.ک: «آیین نامه استخدامی هیأت علمی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی برای مرتبه‌های ۱ و ۲» مندرج در همان مجموعه، ص ۲۲۷. و مصوبه جلسه ۲۹ هیأت سه نفری جانشین هیأت‌های امناء مورخ ۶۴/۳/۲۹ مندرج در «مجموعه قوانین و مقررات مربوط به امور پژوهشی» سال ۷۴، صص ۲۳۰-۲۳۱. و «آیین‌نامه ارزشیابی صلاحیت علمی خبرگان بدون مدرک دانشگاهی» مصوب جلسات ۱۸۶-۱۸۸-۱۹۰-۱۹۱-۱۹۴-۲۲۳-۲۶۷ شورای عالی انقلاب فرهنگی، مورخ ۷۰/۹/۲۶، مندرج در «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی، سال ۶۸-۷۲» ص ۲۰۷. و مصوبه جلسه ۳۶۸ مورخه ۷۴/۱۱/۳ شورای عالی انقلاب فرهنگی در مورد «مدارک تحصیلی صادر شده مدیریت حوزه علمیه قم» مندرج در مجموعه قوانین سال ۱۳۷۴، ناشر شرکت سهامی روزنامه رسمی کشور بخش مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی، صص ۷۱-۷۲. لازم به یادآوری است که مصوبه اخیر هنوز اجرا نشده است و مدارکی که تاکنون از سوی مدیریت حوزه قم صادر شده فقط دارای ارزش استخدام کشوری بوده و برای عضویت در هیأت علمی دانشگاهها کافی نمی‌باشد. همچنین براساس توافقات و مکاتبات به عمل آمده با «شورای داوران خبرگان بدون مدرک» در خصوص متقاضیان استخدام در گروه معارف اسلامی، امتحانات خبرگان بدون مدرک برای دریافت رتبه مربی از سوی معاونت امور اساتید و دروس معارف اسلامی نهاد نمایندگی مستقر در قم برگزار می‌شود. در این باره ر.ک: «گروه آموزشی معارف اسلامی در آیین قوانین و مقررات» ص ۲۰ و ۲۱ و ۵۳.

مدرک و نیز مدرک سطح چهار حوزه که وفق ضوابط مربوط به افراد داده می‌شود، از حیث شرط مدرک، برای احراز مرتبه استادیاری کافی است.^۱

* دانش‌یاری (دانش‌یار پژوهشی):

چهارمین مرتبه از مراتب دانشگاهی است که پس از مربی آموزشی (مربی پژوهش‌یاری)، مربی (مربی پژوهش) و استادیاری (استادیار پژوهشی) واقع است و احراز آن تابع ضوابط خاصی است که از جمله آنها گذشته از دارا بودن مدرک دکترا و (یا درس همسنگ آن) می‌توان از داشتن حداقل چهار سال سابقه خدمت آموزشی و یا پژوهشی در مقام استادیاری یا معادل آن در مؤسسات آموزش عالی و یا پژوهشی مورد قبول، یاد کرد.^۲

* استادی (استاد پژوهشی):

پنجمین و بالاترین مرتبه دانشگاهی است که پس از مربی آموزشی (مربی پژوهش‌یاری)، مربی (مربی پژوهش)، استادیاری (استادیار پژوهشی) و دانش‌یاری (دانش‌یار پژوهشی) قرار دارد و احراز آن تابع ضوابط خاصی است. و به طور خلاصه. استادان از میان دانشیاران و یا دانش‌یاران پژوهشی که حداقل ۵ سال تمام عملاً و به نحو رضایت‌بخش در مرتبه دانشیاری (دانش‌یار پژوهشی) خدمت کرده و دارای تألیفات و تحقیقات علمی و مقالات تحقیقی منتشره در مجلات علمی معتبر و همچنین فعالیتهای علمی در مجامع و سازمانهای تحقیقی یا بین‌المللی باشند، انتخاب می‌گردند.^۳

۱- تماماً همان.

۲- ر.ک: «آیین‌نامه استخدامی هیأت علمی دانشگاه» مندرج در مجموعه قوانین و مقررات مربوط به امور پژوهشی، سال ۷۴، ص ۲۱۳.

۳- همان، ص ۲۱۴.

* عنوان دانشگاهی:

با احراز هر یک از مراتب دانشگاهی توسط عضو هیأت علمی، وی برخوردار از عنوان دانشگاهی مربوطه می‌شود. این عناوین برای اعضای هیأت علمی آموزشی حسب مراتب دانشگاهی به قرار زیر است:

مربی آموزشیار، مربی، استادیار، دانشیار، استاد و عناوین دانشگاهی اعضای هیأت علمی پژوهشی نیز عبارتند از:

مربی پژوهشیار، مربی پژوهش، استادیار پژوهشی، دانشیار پژوهشی، استاد پژوهشی.^۱

* مدرس حق التدریسی:

منظور، مدرسانی هستند که با گرفتن حق التدریس و بر اساس ضوابط مقرر، در یک مرکز آموزش عالی به تدریس و تحقیق اشتغال دارند، بدون آنکه نفس این اشتغال سبب به وجود آمدن رابطه استخدامی تعریف شده‌ای با آن مرکز گردد.^۲

* محقق:

فردی است که در یک مرکز تحقیقاتی و بر اساس ضوابط مقرر، «عضو هیأت علمی، پژوهشی» بوده و در یک گروه پژوهشی یا آموزشی، فعالیت پژوهشی

۱- ر.ک: «آمار آموزش عالی ایران سال تحصیلی ۷۳-۷۴»، ص ۱۲. و مصوبه هیأت امنای منطقه یک تحت عنوان «هم‌طرازی عناوین علمی اعضای هیأت علمی پژوهشی با آموزشی» مورخ ۷۰/۸/۹، مندرج در «مجموعه قوانین و مقررات مربوط به امور پژوهشی» سال ۷۴، ص ۳۰۸.

۲- ر.ک: «آمار آموزش عالی ایران سال تحصیلی ۷۳-۷۴»، ص ۱۲. برای آگاهی از ضوابط حاکم بر تدریس دروس معارف اسلامی به صورت حق التدریسی ر.ک: «دفترچه راهنمای گزینش استادان معارف اسلامی» سال ۱۳۷۷، اداره گزینش معاونت امور اساتید و دروس معارف اسلامی.

می‌کند و وظائف و نحوه ارتقای او تابع مقررات هیأت علمی پژوهشی دانشگاهها و مؤسسات پژوهشی خواهد بود.^۱

* خبرگان بدون مدرک دانشگاهی:

دانشمندان و فضیلاي رشته ادب و فرهنگ و علوم انسانی و معارف اسلامی که در میان اهل فن و به عنوان صاحب نظر شهرت داشته و یا صاحب تألیفاتی باشند و همچنین فضیلاي حوزه‌های علمیه که سطوح عالیه را گذرانده باشند، می‌توانند حسب ضوابط مقرر، در یکی از مراتب ۱ و ۲ (مربی یا استادیاری) دانشگاهی انتخاب گردند.

چنانچه به دلایل خاص سیاسی اعطا مرتبه دانش‌یاری و استادی به خبرگان اهل تشیع ضرورت داشته باشد، باید این موضوع در شورای عالی انقلاب فرهنگی مطرح گردد.^۲

* قرارداد استخدام پیمانی عضو هیأت علمی:

«قراردادی است یکساله که بین متقاضی و دانشگاه منعقد می‌شود و با رضایت طرفین برای چندین سال قابل تمدید است و دانشگاه در صورت عدم

۱- ر.ک: طرح «تعاریف و ضوابط مراکز تحقیقاتی» مصوب جلسه ۱۴۸ مورخ ۶۹/۱/۲۱ شورای مشترک کمیسیونهای ۱ و ۲ شورای عالی انقلاب فرهنگی، مندرج در «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی سالهای ۶۸-۷۲»، ص ۸۱

۲- ر.ک: «آیین‌نامه ارزشیابی صلاحیت علمی خبرگان بدون مدرک دانشگاهی» مصوب ۷۰/۹/۲۶ شورای عالی انقلاب فرهنگی، مندرج در «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی سالهای ۶۸-۷۲» ص ۲۰۷ و ۲۱۱. لازم به یادآوری است که حسب نامه شماره ۳۱-م مورخ ۷۵/۱۱/۳۰، رئیس شورای داوران خبرگان بدون مدرک، متقاضیان عضویت در هیأت علمی گروه معارف اسلامی در مرتبه مربی باید تنها در امتحانات «معاونت امور اساتید و دروس معارف اسلامی» نهاد رهبری مستقر در قم شرکت نمایند. برای آگاهی بیشتر در این باره ر.ک: «گروه آموزشی معارف اسلامی در آیین قوانین و مقررات»، دبیرخانه مجمع گروههای معارف اسلامی، ص ۲۰ و ۲۱ و ۵۳.

رضایت از عملکرد هیأت علمی، می‌تواند به صورت یک طرفه نسبت به فسخ آن اقدام کند».^۱

* قرارداد استخدام رسمی (رسمی آزمایشی - رسمی قطعی):

«قراردادی است که به موجب آن، اعضای هیأت علمی وفق ضوابط مقرر به صورت تمام وقت در خدمت دانشگاه هستند و با استفاده از مقررات بازنشستگی مستخدمین رسمی کشور مشمول مقررات آیین‌نامه استخدامی هیأت علمی دانشگاه خواهند بود».^۲

* تبدیل وضعیت:

عبور از یک مرحله استخدامی به مرحله بعدی را تبدیل وضعیت گویند. بنابراین عضو هیأت علمی از «مرحله پیمانی» به «مرحله رسمی - آزمایشی» و از آنجا به «مرحله رسمی - قطعی» دوبار براساس ضوابط مقرر، تبدیل وضعیت پیدا می‌کند.^۳

به «تغییر وضعیت» استخدامی کارشناسان آموزشی و پژوهشی واجد شرایط، به عضویت در هیأت علمی دانشگاهها و مراکز آموزش عالی، نیز تبدیل وضعیت گفته می‌شود.^۴

۱- جزوه «راهنمای استخدام اعضای هیأت علمی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور»، مدیریت دفتر ریاست دانشگاه خواجه نصیرالدین طوسی، سال: ۱۳۷۲، ناشر: دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی، ص ۲.

۲- همان. لازم به یادآوری است که کارمندان مراکز آموزش عالی، مشمول قوانین سازمان امور اداری و استخدامی و به طور مشخص به قانون استخدام کشوری می‌باشند.

۳- ر.ک: مصوبه جلسه ۲۶ هیأت سه نفری جانشین هیأت‌های امنا، مورخ ۶۳/۹/۶، مندرج در «مجموعه قوانین و مقررات مربوط به امور پژوهشی»، ص ۲۳۸.

۴- ر.ک: همان و نیز مصوبه جلسه ۳۰ هیأت سه نفری جانشین هیأت‌های امنا، مورخ ۶۴/۱۰/۱۶، مندرج در همان، ص ۲۳۴.

* طرح سربازی به عنوان عضو هیأت علمی:

«متقاضیان دارای مدرک فوق لیسانس و بالاتر بر اساس موافقت ستاد فرماندهی نیروهای مسلح با سپردن تعهد خدمت به مدت حداکثر چهار سال، خدمت و وظیفه خود را به عنوان عضو هیأت علمی در دانشگاه سپری می‌کنند. تمام مراحل بررسی صلاحیت علمی و اخلاقی عضو طرح سربازی در دانشگاه، همانند دیگر اعضای پیمانی و رسمی است، با این تفاوت که صدور حکم پیمانی و عضویت در کادر هیأت علمی پس از صدور مجوز از سوی معاونت آموزشی وزارت متبوع انجام می‌پذیرد.»^۱

* معافیت مشروط از خدمت وظیفه:

«در صورتیکه داوطلب عضو در هیأت علمی دانشگاه مشغول خدمت سربازی باشد، پس از استخدام در دانشگاه یا قبولی در مقطع دوره دکتری و بالاتر از خدمت سربازی مرخص می‌شود، مشروط بر اینکه حداقل دو برابر مدت باقی‌مانده از دوره سربازی خود را در همان دانشگاه یا مؤسسه یا در دانشگاه و مؤسسه‌ای که وزارت فرهنگ و آموزش عالی یا بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تعیین می‌کند، خدمت کند.»^۲

* ارتقای عضو هیأت علمی:

ترقی هر یک از اعضای هیأت علمی رسمی دانشگاهها و مراکز آموزش عالی

۱- همان، ص ۳. و ر.ک: مصوبه جلسه ۱۴۳، شورای عالی انقلاب فرهنگی مورخ ۶۸/۱۰/۱۹ شورای مشترک کمیسیونهای ۲ و ۳ شورای عالی انقلاب فرهنگی...، مندرج در «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی ۶۸-۷۲» ص ۶۶.

۲- مصوبه جلسه ۲۰۲ شورای عالی انقلاب فرهنگی مورخ ۶۸/۸/۹ مندرج در «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی ۶۸-۷۲» ص ۴۸.

پس از استخدام، از یک مرتبه دانشگاهی به مرتبه بالاتر را ارتقا گویند. «ارتقا» تابع ضوابط و مقررات خاص و عوامل بسیار متعددی در حوزه فعالیت‌های آموزشی، پژوهشی، اجرایی، خدمات درمانی و... می باشد که حسب مورد در «هیأت ممیزه» هر دانشگاه و یا «هیأت ممیزه مرکزی» مورد رسیدگی قرار می گیرد.^۱

* ترفیع عضو هیأت علمی:

به طور کلی، احراز یک پایه بالاتر را ترفیع گویند.^۲ بعبارت دیگر: بالا رفتن هر یک از اعضای هیأت علمی رسمی (اعم از رسمی آزمایشی و رسمی قطعی) دانشگاهها و مراکز آموزش عالی، پس از استخدام از یک پایه به پایه بالاتر در هر مرتبه دانشگاهی مطابق ضوابط مقرر، ترفیع نامیده می شود. به عنوان نمونه گذشته از یک پایه ترفیع در هر سال که پس از بررسی در کمیته منتخب اعطاء می گردد، گذراندن دوران خدمت ضرورت، دارا بودن مشاغل سیاسی معین، بورسیه و یا مأمور به تحصیل بودن و نیز رزمنده، مفقود، اسیر و یا جانباز بودن، می تواند تحت ضوابط و مقررات مخصوصی منجر به یک یا چند پایه ترفیع برای عضو هیأت علمی شود.^۳

۱- ر.ک: «آیین‌نامه ارتقا اعضاء هیأت علمی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و مؤسسات پژوهش وزارت فرهنگ و آموزش عالی و دانشگاههای تابعه» مصوب کمیته منتخب جلسه ۳۳ هیأت سه نفری جانشین هیأت‌های امنا، مورخ ۶۶/۲/۱۵، مندرج در «مجموعه قوانین و مقررات مربوط به امور پژوهشی» سال ۷۴، ص ۲۸۷-۳۰۷.

۲- ر.ک: ماده ۹ «قانون استخدام کشوری» مندرج در مجموعه قوانین و مقررات اداری و استخدامی، سال ۱۳۷۶، تدوین: محمدحسن وطنی، ناشر: انتشارات دانشور: ص ۴۲.

۳- ر.ک: «آیین‌نامه استخدامی هیأت علمی دانشگاه» مندرج در «مجموعه قوانین و مقررات پژوهشی» سال ۷۴، صص ۲۱۶-۲۱۷. و مصوبه جلسه ۱۶ هیأت سه نفری جانشین هیأت‌های امنا مورخ ←

✱ فرصت مطالعاتی اعضای هیأت علمی:

فرصت مطالعاتی، امتیازی ویژه (و نه یک حق عمومی) است که بر اساس مقررات خاصی به اعضای هیأت علمی استادیار و بالاتر (و در موارد استثنایی مربیان دارای مدرک کارشناسی ارشد) تمام وقت رسمی قطعی داده می شود تا در داخل و یا خارج از کشور به تحقیق و مطالعه پرداخته، ضمن توسعه و تعمیق دانش و تجارب خود و آشنایی با دستاوردهای علمی جدید، در حل مشکلات علمی و فنی کشور گام بردارند. عضو هیأت علمی در طی دوره فرصت مطالعاتی، مجاز به ثبت نام و ادامه تحصیل برای اخذ مدرک دانشگاهی نبوده و مدت استفاده از این فرصت می تواند جزو سابقه خدمت دانشگاهی وی محسوب شود.^۱

✱ حق محرومیت از مطب:

«دانشگاهها و دانشکده های علوم پزشکی مجاز هستند که از خدمت

→ ۶۱/۲/۲۰، مندرج در همان مجموعه ص ۳۱۷ و «دستورالعمل اجرایی آیین نامه خدمت موظف و اعطای ترفیع اعضای هیأت علمی آموزشی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی» مصوب ۷۰/۱۲/۳، وزیر فرهنگ و آموزش عالی، مندرج در همان مجموعه صص ۳۲۷-۳۲۹. و «ضوابط اعطای ترفیعات بورسیه ها و اعضای هیأت علمی مأمور به تحصیل» مصوب جلسه ۵ هیأت امناء منطقه ۲، مورخ ۷۲/۴/۱۴، مندرج در همان مجموعه، صص ۳۱۳-۳۱۲. و «برقراری امتیازات لازم برای اعضای هیأت علمی ایثارگر» مصوب جلسه ۶ هیأت امنای دانشگاههای منطقه ۲ تهران، مورخ ۷۲/۱۱/۲۵، مندرج در همان مجموعه، صص ۴۰۷-۴۰۸. و «آیین نامه تبصره ۲ ماده ۱ قانون اصلاح پاره ای از مقررات مربوط به پایه حقوق اعضای رسمی هیأت علمی...» مصوب جلسه مورخ ۶۸/۱۲/۱۶ مجلس شورای اسلامی، مندرج در «مجموعه قوانین آموزش عالی تا پایان سال ۷۱ صص ۲۵۸-۲۵۹.

۱- ر.ک: مصوبه ۱۰۲ جلسه شورای عالی انقلاب فرهنگی مورخ ۶۵/۱۰/۳۰ مندرج در «مجموعه قوانین و مقررات پژوهشی» سال ۷۴، ص ۴۱۷ و نیز «آیین نامه فرصت مطالعاتی اعضای هیأت علمی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و...» مصوب ۷۳/۵/۱۹ وزیر فرهنگ و آموزش عالی، مندرج در همان مجموعه، ص ۴۱۷-۴۲۶.

تمام وقت (شبهانه‌روزی کامل) اعضای هیأت علمی دانشکده‌های پزشکی، داندانپزشکی، بهداشت، داروسازی و شاغلین رشته‌های پیراپزشکی استفاده کنند و در ازاء آن، مبالغی به عنوان حق محرومیت از مطب، داروخانه، آزمایشگاه یا انواع دیگر درآمدهای خارج از دانشگاهی بپردازند.^۱

۱- ماده ۲ «قانون اجازه پرداخت حق محرومیت از مطب» مصوب ۶۶/۹/۲۲، مجلس شورای اسلامی، مندرج در «مجموعه قوانین و مقررات وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی»، چاپ: ۴، سال: ۷۵، ص ۹۳. و نیز ر.ک: «قانون شمول قانون پرداخت حق محرومیت از مطب ...» مصوب ۷۲/۲/۱۵ مجلس شورای اسلامی، مندرج در همان مجموعه ص ۴۴۳ و ۴۴۴. لازم به یادآوری است که بر اساس مصوبات فوق، حق محرومیت از مطب، اختصاص به اعضای هیأت علمی ندارد.

فصل چهارم:

سازمانها و تشکیلات تصمیم‌گیرنده در
نظام آموزش عالی

* شورای عالی انقلاب فرهنگی:

حضرت امام خمینی (قدس سره) بنیان گذار تیزبین جمهوری اسلامی، هم‌زمان با تعطیلی دانشگاهها، فرمان تشکیل «ستاد انقلاب فرهنگی» را در تاریخ ۵۹/۳/۲۳ و در مرحله بعد و مقارن با بازگشایی دانشگاهها، فرمان «تشکیل شورای عالی انقلاب فرهنگی» را در تاریخ ۶۳/۹/۱۹ صادر فرمودند و با فرمان دیگری از معظم‌له به تاریخ ۶۳/۱۲/۶ که در پاسخ به استدعای ریاست محترم وقت شورای عالی انقلاب فرهنگی (رهبر عزیز انقلاب «حضرت آیت‌الله خامنه‌ای» صادر شد) مصوبات آن، اعتبار قوانین عادی پیدا کرد.^۱

این شورا با هدف تحول دانشگاهها و مراکز آموزش عالی براساس فرهنگ صحیح اسلامی و تقویت انقلاب فرهنگی شکل گرفت. و به عنوان مرجع عالی سیاستگذاری، و هدایت امور فرهنگی، آموزش و پژوهش کشور محسوب می‌شود.

عمده‌ترین وظایف شورای عالی انقلاب فرهنگی عبارت است از:
تدوین اصول سیاست فرهنگی نظام جمهوری اسلامی، سیاستگذاری

۱- ر.ک: «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی سالهای ۶۳-۶۷» صص ۱۱-۱۶.

تدوین کتب درسی، سیاست‌گذاری و ساماندهی نظام اطلاع‌رسانی کشور، موضع‌گیری در سطح بین‌المللی نسبت به تعریفات فرهنگی علیه اسلام و جمهوری اسلامی ایران، تصویب ضوابط تأسیس موسسات و مراکز علمی، فرهنگی، تحقیقاتی، فرهنگستانها، دانشگاهها و مراکز آموزش عالی و تصویب اساسنامه هریک و تجدیدنظر در آن، تأیید نامزد ریاست دانشگاهها معرفی شده از سوی وزرای فرهنگ و آموزش عالی و بهداشت و درمان و آموزش پزشکی، تعیین مرجع برای طرح تدوین و تصویب برنامه‌های فرهنگی، پژوهشی، آموزشی، علمی و تحقیقاتی.

این شورا در حال حاضر و به دنبال حکم مورخ ۷۵/۹/۱۴ رهبر عزیز انقلاب «حضرت آیت‌الله خامنه‌ای» داری ۳۵ عضو از اشخاص حقیقی و حقوقی می‌باشد که همگی آنها از سوی معظم له تعیین شده‌اند.^۱

✱ شورای عالی برنامه‌ریزی:

این شورا طبق مصوبه جلسه فوق‌العاده مورخ ۶۳/۱۱/۲۸ شورای عالی انقلاب فرهنگی به منظور تحقق سیاستها و خط‌مشی‌ها و اجرای مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی در امر برنامه‌ریزی و تدوین و تصویب آیین‌نامه‌ها و مقررات آموزشی از میان صاحب‌نظران و استادان باتجربه دانشگاهها تشکیل گردیده است و داری چندین گروه برنامه‌ریزی است. از

۱- مصوبه جلسات ۳۸۸، ۳۹۲، ۳۹۳، ۴۰۷، ۴۰۸ و ۴۰۹ مورخ ۷۵/۹/۲۰، ۷۵/۱۱/۳۰، ۷۵/۱۲/۱۴، ۷۶/۷/۲۲ و ۷۶/۸/۶ و ۷۶/۸/۲۰ شورای عالی انقلاب فرهنگی، تحت عنوان «اهداف و وظایف شورای عالی انقلاب فرهنگی» مندرج در «مصوبات و ابلاغیه‌های شورای عالی انقلاب فرهنگی ۷۵/۹/۱۹ - ۷۶/۹/۱۹ ج ۱۰، دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی، اداره کل روابط عمومی، واحد انتشارات - آذر ۷۶، صص ۹۸ - ۱۰۱.

مهمترین وظایف این شورا می توان به موارد زیر اشاره کرد: برنامه ریزی درسی تمام مقاطع تحصیلی و رشته های مختلف دانشگاهی، بررسی صلاحیت علمی متقاضیان عضویت هیأت علمی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی که دارای هیأت ممیزه نیستند، تعیین عناوین رشته ها و مقاطع تحصیلی، ایجاد رشته ها و دوره های آموزشی و پژوهشی، حذف یا ادغام رشته ها و گرایش های تحصیلی در مقاطع مختلف دانشگاهی.

این شورا گذشته از گروه های برنامه ریزی و دارای چند عضو اصلی و چندین کمیته تخصصی و نیز کمیته های (شاخه) و کمیسیونهای دائمی است.^۱

✱ گروه های برنامه ریزی شورای عالی برنامه ریزی:

این گروه ها بالاترین واحد برنامه ریزی در شورای عالی برنامه ریزی می باشند که در یکی از زمینه های نه گانه علوم و فنون در آموزش عالی، ایفای نقش می نمایند. گروه های یاد شده به این شرح می باشند:

- ۱- گروه پزشکی ۲- گروه کشاورزی ۳- گروه فنی و مهندسی ۴- گروه علوم انسانی ۵- گروه علوم پایه ۶- گروه هنر ۷- گروه هماهنگی برنامه ریزی تربیت معلم ۸- گروه برنامه ریزی علمی - کاربردی ۹- گروه دامپزشکی.

۱- برای آشنایی بیشتر با شورای عالی برنامه ریزی و مصوبات مربوط ر.ک: «مجموعه قوانین آموزش عالی تا پایان سال ۱۳۷۲» ج ۲، صص ۱۶۴ - ۲۰۸. لازم به یادآوری است که به موجب مصوبه ۳۷۳ جلسه شورای عالی انقلاب فرهنگی مورخ ۷۵/۲/۱۱ و در راستای اجرای بند ۱۵ از ماده ۳ «اساسنامه نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها» نماینده نهاد در شورای عالی برنامه ریزی، معرفی و مورد تأیید قرار گرفت. (ر.ک: «مجموعه قوانین سال ۱۳۷۵» ناشر: شرکت سهامی روزنامه رسمی کشور ص ۱۳۲۲، ۱۳۲۳ و ۱۳۲۸ تا ۱۳۳۲).

رؤسای گروه‌های برنامه‌ریزی توسط شورای عالی انقلاب فرهنگی انتخاب و حسب مورد با حکم وزیر فرهنگ و آموزش عالی یا وزیر بهداشت درمان و آموزش پزشکی منصوب می‌شوند.

هر گروه دارای کمیته تخصصی است که بنا بر نیاز گروه به پیشنهاد رییس گروه و تصویب شورای عالی برنامه‌ریزی تشکیل می‌شود. هر کمیته می‌تواند بر حسب ضرورت شاخه‌هایی تشکیل و هر شاخه مشتمل بر یک رشته یا مجموعه آموزشی یا تحقیقاتی (اعم از کاردانی تا دکتری) می‌باشد.

اعضای گروه‌های کمیته‌های تخصصی عموماً اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها و صاحب نظران در مسائل آموزشی و برنامه‌ریزی‌اند که هر کدام به پیشنهاد سرپرست گروه به عضویت کمیته منصوب می‌شوند.^۱

* شورای گسترش آموزش عالی:

این شورا طبق بند «ل» از ماده ۱ مصوبه سال ۱۳۵۹ به منظور توسعه مؤسسات و ایفای رسالت‌های تعیین شده برای آموزش عالی و اجرای برنامه‌های توسعه اقتصادی و اجتماعی کشور تشکیل شده است.

این شورا بالاترین مرجع تصمیم‌گیری در زمینه ایجاد و یا صدور اجازه تأسیس توسعه و یا انحلال هرگونه مؤسسه دولتی و غیردولتی در کشور می‌باشد. همچنین این شورا به ریاست وزیر محترم فرهنگ و آموزش عالی و

۱- ر.ک: «نظام نامه گروه‌های برنامه‌ریزی و کمیته‌های تخصصی» مصوب جلسه ۱۲ شورای عالی برنامه‌ریزی مورخ ۶۴/۶/۸، مندرج در همان مجموعه، ص ۱۸۴. برای آگاهی بیشتر در این باره ر.ک: همان مجموعه، صص ۱۶۴-۲۰۸.

با حضور افراد ذیصلاح و صاحب نظر تشکیل می گردد. برای آشنایی بیشتر خوانندگان بند «ل» قانون اصلاح قانون تأسیس وزارت علوم و آموزش عالی به شرح ذیل آورده می شود:

«ل» - ایجاد و اجازه تأسیس تجهیز و توسعه هرگونه واحد آموزش عالی و یا مؤسسه پژوهشی و همچنین جلوگیری از ادامه فعالیت ها و یا انحلال هر یک از آنها طبق تصویب شورای گسترش آموزش عالی.^۱

همچنین طبق نامه شماره ۲۲/۲۰۱۴ مورخ ۷۷/۴/۱۴ اهداف، وظایف و اختیارات شورای گسترش آموزش عالی از سوی مدیرکل شورای گسترش آموزش عالی به شرح ذیل بیان شده است:

۱- هدف:

با توجه به بند «ل» قانون تأسیس وزارت فرهنگ و آموزش عالی، هدف اصلی شورا عبارت است از توسعه مؤسسات به منظور ایفای رسالت های تعیین شده برای آموزش عالی و اجرای توسعه اقتصادی و اجتماعی کشور.

۲- وظایف و اختیارات:

شورا بالاترین مرجع تصمیم گیری در زمینه ایجاد و یا صدور اجازه تأسیس توسعه و یا انحلال هرگونه مؤسسه دولتی و غیردولتی در کشور می باشد. شایان ذکر است که شورای عالی انقلاب فرهنگی می تواند فرد یا افرادی را به عنوان عضو شورای گسترش تعیین نماید.^۲

۱- ر.ک: به مجموعه قوانین آموزش عالی، سال ۱۳۷۱، فصل اول قسمت الف.

۲- طبق مصوبه سیصد و چهل و سومین جلسه مورخ ۷۳/۱۰/۶، شماره ۲۰۸۰/دش تاریخ ۷۳/۱۰/۱۷ فردی به عنوان نماینده شورای عالی انقلاب فرهنگی در شورای گسترش آموزش عالی انتخاب شد.

* شورای اسلامی کردن دانشگاهها:

به دنبال تشکیل ستاد اسلامی کردن دانشگاهها و تشکیل شورای اسلامی کردن مراکز آموزشی (وابسته به شورای عالی) و به دنبال اعلام نظر مقام معظم رهبری شورایی ویژه تحت عنوان «شورای اسلامی کردن مراکز آموزشی» با ترکیب مقرر در قانون؛ مقوله اساسی اسلامی کردن دانشگاهها را به نیابت از شورای عالی انقلاب فرهنگی مورد اهتمام قرار می‌دهد. ستاد مستقر در وزارت فرهنگ و آموزش عالی نیز در محدوده اختیارات وزیر فرهنگ و آموزش عالی و در چارچوب سیاستهای مصوب شورا به کار خود ادامه و گزارش کار خود را به این شورا می‌دهد. مصوبات این شورا پس از ارایه به شورای عالی انقلاب فرهنگی، چنانچه تا پانزده روز نظر مخالفی از اعضای شورای عالی دریافت نشود مصوب تلقی می‌شود.^۱

* هیأت نظارت و بازرسی شورای عالی انقلاب فرهنگی:

به منظور مراقبت از جریان صحیح و سالم انقلاب فرهنگی و رسیدگی به مسایل و مشکلاتی که در طی بسط و پیشرفت آن پیش می‌آید؛ هیأت نظارت و بازرسی شورای عالی انقلاب فرهنگی با ترکیب مقرر در قانون تشکیل گردیده است از وظایف این هیأت می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

نظارت بر حسن اجرای مصوبات و دستورالعمل‌های شورای عالی انقلاب فرهنگی، رسیدگی به شکایاتی که از وضع دانشگاهها و مراکز و مؤسسات آموزشی و علمی و فرهنگی به شورای عالی انقلاب فرهنگی

۱- ر.ک: مصوبه جلسه ۴۰۲ مورخ ۷۶/۵/۱۴ شورای عالی انقلاب فرهنگی، مندرج در «مصوبات و ابلاغیه‌های شورای عالی انقلاب فرهنگی ۷۶/۹/۱۹-۷۵/۹/۱۹» جلد دهم، صص ۶۹-۷۰.

می‌شود. بازرسان این هیأت مطابق ضوابط مقرر از میان دانشگاهیان و کارمندان و اشخاص بصیر و مطلع انتخاب خواهند شد.^۱

* نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها

این نهاد در سال ۱۳۷۲ زیر نظر مقام معظم رهبری و با اهدافی چون: رشد بینش سیاسی در محیط دانشگاه، حمایت و هدایت تشکلهای دانشجویی و دانشگاهی، مقابله با هجوم فرهنگی، تقویت پیوند حوزه و دانشگاه، تشکیل گردیده است. از وظایف عمده این نهاد می‌توان موارد زیر را نام برد:

گزینش علمی و عمومی استادان دروس معارف اسلامی و نظارت بر کیفیت ارایه آن دروس و ارزیابی عملکرد آنان، تأیید مدیر پیشنهادی گروه آموزشی معارف اسلامی قبل از معرفی به رییس دانشگاه، عضویت چهار نماینده نهاد در شورای عالی برنامه‌ریزی، هیأت نظارت و بازرسی شورای عالی انقلاب فرهنگی، و نیز هیأت‌های عالی گزینش استاد وزارت فرهنگ و آموزش عالی و وزارت بهداشت، نظارت بر رعایت موازین اسلامی و ارزش‌های انقلاب در امور اداره دانشگاهها، بررسی مقررات راجع به امور فرهنگی در دانشگاهها و مراکز آموزش عالی و نیز اعلام نظر کتبی درباره خلافهای بین متون درسی از نظر انطباق با ارزشهای اسلامی و انقلابی.

ارکان عمده نهاد عبارتند از: شورای نمایندگان مقام معظم رهبری و مسؤول نهاد. اعضای شورای مزبور را که عمدتاً وظیفه سیاست گذاری نهاد

۱- ر.ک: «آیین‌نامه تشکیل هیأت نظارت و بازرسی شورای عالی انقلاب فرهنگی» مصوب جلسه ۲۸ مورخ ۶۴/۴/۱۱ شورای عالی انقلاب فرهنگی، مندرج در «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی سالهای ۶۳-۶۷، صص ۲۳-۲۴.

را به عهده دارند، رهبر معظم انقلاب منصوب می‌کنند و رئیس نهاد که برترین مسؤول اجرایی نهاد است با پیشنهاد شورا توسط مقام معظم رهبری تعیین می‌شود. مسؤول دفتر نمایندگی نهاد در هر دانشگاه زیر نظر رئیس نهاد فعالیت می‌کند. رئیس نهاد در راستای اجرای وظایف خود می‌تواند معاونت‌های مختلف داشته باشد از جمله این معاونتها؛ «معاونت امور اساتید و دروس معارف اسلامی» نهاد است.

اجرای اساسنامه نهاد برای دانشگاه‌های غیردولتی موکول به تصویب متمم آن در شورای عالی انقلاب فرهنگی است که این مهم در خصوص دانشگاه آزاد اسلامی در سال ۱۳۷۳ انجام پذیرفته است.^۱

* معاونت امور اساتید و دروس معارف اسلامی

یکی از معاونت‌های ریاست نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها است که وفق اساسنامه نهاد وظیفه؛ گزینش علمی و عمومی استادان دروس معارف اسلامی و نظارت بر کیفیت ارایه آن دروس و ارزیابی عملکرد آنان و نیز تأیید مدیر پیشنهادی گروه آموزشی معارف اسلامی را قبل از معرفی به رئیس دانشگاه به عهده دارد. این معاونت جهت اجرای وظایف یاد شده دارای ادارات کل مختلفی همچون اداره گزینش، اداره آموزش و برنامه‌ریزی

۱- ر.ک: «اساسنامه نهاد» مصوب جلسات ۳۲۲ و ۳۲۴ و ۳۲۲ مورخ ۷۲/۱۱/۱۹ و ۷۲/۱۱/۵ و ۷۲/۱۲/۳ و اصلاحیه آن مصوب جلسه ۳۷۴ مورخ ۷۵/۲/۲۵، شورای عالی انقلاب فرهنگی، مندرج در «مجموعه قوانین سال ۱۳۷۵» ناشر: روزنامه رسمی، صص ۱۳۲۸ - ۱۳۳۲. و «متمم اساسنامه نهاد...» مصوب جلسه ۳۴۷ شورای عالی انقلاب فرهنگی مورخ ۷۳/۱۲/۱۶، مندرج در «مجموعه قوانین سال ۱۳۷۳» بخش مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی، ص ۳۵ برای آگاهی از ارتباط گروه آموزش معارف اسلامی با نهاد، ر.ک: «گروه آموزشی معارف اسلامی در آیین قوانین و مقررات» دبیرخانه مجمع گروه‌های معارف اسلامی، صص ۱۶ - ۱۹.

درسی و اداره امور گروهها می باشد. دفتر مرکزی این معاونت در قم واقع است.^۱

* مجمع گروه های معارف اسلامی دانشگاه ها:

به منظور ایجاد هماهنگی در فعالیت گروه های معارف اسلامی دانشگاه ها و استفاده بهینه از توانمندی ها و امکانات موجود آنان و در جهت اجرای وظایف محوله در اساسنامه نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه ها، مجمع گروه های معارف اسلامی دانشگاه ها تشکیل می شود. این مجمع دارای ارکان، اهداف و وظایف زیر می باشد:

الف) اهداف

- هماهنگ کردن فعالیت های گروه های معارف اسلامی دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی.

- ارتقای سطح علمی و فنی و حمایت قانونی از اساتید معارف اسلامی.

- ارتقای سطح کیفی دروس معارف اسلامی از نظر محتوا و شیوه ارایه آنها.

ب) وظایف

- سازماندهی فعالیت گروه ها در جهت اجرای وظایف پژوهشی و آموزشی.

- پیشنهاد و ارایه طرح های لازم جهت ارتقای سطح کیفی محتوای دروس.

۱- ر.ک: بند ۹ و ۱۰ از ماده ۳ اساسنامه نهاد، مندرج در همان. لازم به یادآوری است برای آگاهی از چگونگی هماهنگی «معاونت امور اساتید و دروس معارف اسلامی نهاد» با «وزارتین فرهنگ و آموزش عالی و بهداشت و درمان و آموزش پزشکی» در امر گزینش علمی و عمومی اساتید دروس معارف اسلامی و تأیید مدیر گروه معارف اسلامی، ر.ک: «گروه آموزشی معارف اسلامی در آیینہ قوانین و مقررات» صص ۱۶- ۲۵.

- پیشنهاد و ارایه طرح‌های مربوط به ارتقای سطح علمی اساتید و همکاری در اجرای آن.

ج) ارکان مجمع

۱- شورای سیاست‌گذاری.

۲- شورای منطقه‌ای گروه‌های معارف اسلامی.

۳- دبیرخانه مجمع گروه‌های معارف اسلامی.

دبیرخانه این مجمع تحت مدیریت دبیر مجمع جهت هماهنگی ارتباط و فعالیت شورای مناطق، شورای سیاست‌گذاری و همچنین هدایت برنامه‌ها در قالب اصول و سیاست‌های مورد نظر مجمع و پشتیبانی از فعالیت‌های مجمع را عهده‌دار می‌باشد. و در معاونت امور اساتید و دروس معارف اسلامی مستقر می‌باشد.^۱

* هیأت ممیزه دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی:

«به منظور رسیدگی و اظهار نظر نسبت به صلاحیت علمی داوطلبان ورود به خدمت در مراتب دانشجویی و یا استادیاری و ارتقا اعضا هیأت علمی به مراتب استادیاری، دانشجویی و استادی و ارزیابی کیفیت انجام وظایف آموزشی و پژوهشی اعضا هیأت علمی و همچنین سایر مواردی که در آیین‌نامه استخدامی اعضای هیأت علمی به آن اشاره شده است هیأت ممیزه در هر یک از دانشگاه‌ها و یا مؤسسات آموزش عالی واجد شرایط تشکیل می‌گردد.»^۲

۱- ر.ک: خبرنامه معارف شماره ۱، سال ۱۳۷۵.

۲- «مقررات مربوط به طرز تشکیل و اختیارات هیأت ممیزه دانشگاه‌ها و مؤسسات اسوزش عالی» مصوب سی و سومین جلسه هیأت سه نفری جانشین هیأت‌های امناء به تاریخ ۶۶/۲/۱۵ ماده ۱ مندرج در «مجموعه قوانین و مقررات مربوط به امور پژوهشی» سال ۱۳۷۴، ص ۳۰۱.

ترکیب هیأت ممیزه به شرح مقرر در قانون است و به عنوان نمونه: استادان و دانشیاران هر دانشکده و یا مؤسسه آموزشی و پژوهشی در جلسه ای که به ریاست رئیس دانشکده یا مؤسسه تشکیل می شود به ازاء هر ۵ نفر استاد یک نفر از استادان مجرب و علاقه مند و مؤمن و به ازاء هر ۵ نفر دانشیار یک نفر دانشیار مجرب و علاقه مند و مؤمن را انتخاب و به وسیله رئیس دانشکده یا مؤسسه جهت انتخاب در هیأت ممیزه دانشگاه به مدیریت دانشگاه پیشنهاد می نماید و مدیریت دانشگاه از بین افرادی که معرفی شده اند حداقل ۷ نفر از اعضای هیأت علمی متعهد و مؤمن را که لااقل بیش از نصف تعداد آنها از بین اساتید انتخاب خواهند شد به مدت ۲ سال برای عضویت هیأت ممیزه انتخاب و به وزیر فرهنگ و آموزش عالی معرفی می نماید. هیأت ممیزه پس از تأیید وزیر فرهنگ و آموزش عالی تشکیل می گردد. ریاست هیأت ممیزه با رئیس دانشگاه است. رئیس دانشگاه می تواند یکی از استادان آن دانشگاه را به سمت جانشین خود در هیأت ممیزه منصوب کند. هیأت ممیزه دارای کمیته های تخصصی است.^۱

*** هیأت ممیزه مرکزی:**

«به منظور رسیدگی و اظهار نسبت به صلاحیت علمی داوطلبان ورود به خدمت در مراتب مربی، استادیار، دانشیار، استاد و معادل آنها در مؤسسات پژوهشی و هم چنین ارتقاء اعضای هیأت علمی به مراتب استادیاری، دانشیاری و استادی و رسیدگی به موارد دیگر مذکور در آیین نامه استخدامی

اعضای هیأت علمی براساس ارزیابی کیفیت انجام وظایف آموزشی و پژوهشی اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و مؤسسات پژوهشی که مطابق مقررات استخدام هیأت علمی نمی‌توانند گروه‌ها و کمیته‌های رسیدگی برای انتخاب و انتصاب و ترفیع و ارتقا و همچنین هیأت ممیزه را تشکیل دهند، هیأت ممیزه مرکزی تشکیل می‌گردد.^۱

ترکیب اعضای هیأت به شرح زیر است:

۱- وزیر فرهنگ و آموزش عالی، اعضای هیأت را در رشته‌های مختلف دانشگاهی از میان اعضای هیأت ممیزه دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و مؤسسات پژوهشی و منتخبین برجسته علمی سایر دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و مؤسسات پژوهشی که هیأت ممیزه ندارند از مرتبه دانشیار به بالا با توجه به تعداد کمیته‌های تخصصی برای یک دوره ۲ ساله انتخاب و منصوب می‌نماید.

۲- معاونین آموزشی و پژوهشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی عضو هیأت می‌باشند.

۳- وزیر فرهنگ و آموزش عالی می‌تواند حسب ضرورت یک نفر صاحب نظر در امور اداری و استخدامی را به عنوان مشاور هیأت انتخاب و منصوب نماید. مشاور در جلسه‌های هیأت بدون حق رأی شرکت خواهد کرد.

۱- مقررات مربوط به طرز تشکیل و اختیارات هیأت مرکزی مصوب هیأت سی‌وسومین جلسه هیأت سه نفری جانشین هیأت‌های اماناء به تاریخ ۶۶/۲/۱۵ ماده ۱ مندرج در «مجموعه قوانین و مقررات مربوط به امور پژوهشی» سال ۱۳۷۴ ص ۳۰۶.

ریاست هیأت با وزیر فرهنگ و آموزش عالی است.^۱

* هیأت داوران خبرگان بدون مدرک دانشگاهی:

هیأت داوران خبرگان بدون مدرک موظف است سه تن؛ استاد یا دانشیار در رشته‌های ادب و فرهنگ علوم و معارف اسلامی و^۲ روحانی آشنا به مسایل دانشگاهی خواهد بود که از طرف شورای عالی انقلاب فرهنگی انتخاب و با حکم وزیر فرهنگ و آموزش عالی منصوب می‌شوند.

این هیأت برای احراز شرایط و تأیید صلاحیت داوطلبان خبره فاقد مدرک قابل پذیرش برای عضویت هیأت علمی در مراکز آموزش عالی تأسیس گردید تا از میان ایشان آنانی را که به عنوان صاحب‌نظر شهرت داشته یا تألیفاتی داشته باشند و همچنین فضیلتی حوزه‌های علمیه که سطوح عالیه را گذرانده باشند حسب مقررات و پس از توفیق در آزمون‌های مربوط یکی از مراتب مربی یا استادیاری دانشگاهی به ایشان اعطا می‌گردد و مراتب به وزارت فرهنگ و آموزش عالی اعلام می‌شود.^۲

* هیأت مرکزی گزینش استاد:

هیأتی به نام «هیأت مرکزی گزینش استاد» مرکب از ۳ یا ۵ نفر از شخصیت‌های علمی به انتخاب شورای عالی انقلاب فرهنگی تشکیل می‌گردد. این هیأت حسب مورد زیر نظر وزیر فرهنگ و آموزش عالی یا وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به وظایف خود عمل خواهد کرد

۱- ر.ک: همان منبع ماده ۲ و ۳ صص ۳۰۴-۳۰۵.

۲- ر.ک: «آیین‌نامه ارزشیابی صلاحیت علمی خبرگان بدون مدرک دانشگاهی» مندرج در «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی سال‌های ۶۸-۱۳۷۲»، صص ۲۰۷-۲۱۰.

اعضای هیأت مذکور، مرکب خواهد بود از:

- ۱- حداقل یک نفر از میان اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی.
- ۲- یک نماینده از طرف نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها.
- ۳- سه نفر از شخصیت‌های علمی به انتخاب شورای عالی انقلاب فرهنگی.

در هر دانشگاهی، کمیته‌ای به منظور ارایه اظهار نظر اولیه در مورد صلاحیت اخلاقی متقاضی به هیأت مرکزی تشکیل می‌گردد.^۱

*** کمیته‌های انضباطی دانشجویان (دانشگاه - مرکزی):**

دانشجو مکلف است در طول زمان تحصیل و در هر محیط اعم از دانشگاه و خارج از دانشگاه از ارتکاب هر عمل که خلاف شئون و حیثیات دانشجویان اعم از دانشجوی داخل، یا وابسته یا خارجی باشد، خودداری کند، در غیر این صورت به تخلفات وی حسب مورد وفق ضوابط مقرر در کمیته‌های انضباطی (بدوی و تجدیدنظر) دانشگاه محل تحصیل و یا کمیته مرکزی انضباطی که از نظر تشکیلاتی به وزارت فرهنگ و آموزش عالی یا وزارت بهداشت در مان، آموزش پزشکی وابسته بوده و تحت نظارت شورای عالی انقلاب فرهنگی می‌باشد رسیدگی می‌شود. هر کدام از این کمیته‌ها دارای ترکیب مشخصی است که حسب مورد و مطابق موارد مقرر در قانون در دو مرحله بدوی و تجدیدنظر اقدام به رسیدگی و اتخاذ تصمیم می‌نمایند و بسته

۱- «آیین‌نامه گزینش هیأت علمی رسمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی» مصوب جلسات ۲۲ و ۲۳ مورخ ۲۴ و ۱۳۶۴/۲/۳۱ شورای عالی انقلاب فرهنگی فصل ج بند ۱ و ۲، مندرج در «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی سال‌های ۱۳۶۳ - ۱۳۶۷» صص ۱۷ - ۱۸.

به این که مرجع صدور حکم، کدام یک از این کمیته‌ها باشد، تنبیهات مقرر قانونی در حق دانشجوی متخلف اعمال خواهد شد.^۱

* هیأت‌های رسیدگی انتظامی هیأت علمی (بدوی تجدیدنظر):

هیأت‌های رسیدگی فوق عبارتند از:

۱- هیأت بدوی ۲- هیأت تجدیدنظر.

هیأت بدوی در هر دانشگاه یا مؤسسه آموزش عالی و مؤسسه تحقیقاتی یا دانشکده مستقل وفق مقررات مربوط تشکیل می‌شود. یک نفر از هیأت بدوی باید از مدرسان معارف اسلامی حداقل دارای تحصیلات فوق لیسانس یا معادل آن باشد. صلاحیت رسیدگی ماهوی به تخلفات انتظامی کلیه اعضای هیأت علمی رسمی قطعی، رسمی آزمایشی، پیمانی و قراردادی با هیأت بدوی است. هیأت تجدیدنظر در هر یک از دانشگاه‌ها یا چند دانشگاه یا مؤسسه آموزش عالی و تحقیقاتی مشترکاً و حسب مورد به تشخیص وزارت فرهنگ و آموزش عالی یا وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی وفق مقررات مربوطه تشکیل می‌شود و مطابق مقررات، وظیفه رسیدگی پژوهشی به آرای قابل تجدیدنظر صادره از هیأت بدوی و صدور حکم نهایی را به عهده دارد.

۱- ر.ک: «آیین‌نامه انضباطی دانشجویان...» مصوب جلسه ۳۵۸ مورخ ۷۴/۶/۱۴ شورای عالی انقلاب فرهنگی مندرج در «مجموعه قوانین سال ۱۳۷۴» ناشر: روزنامه رسمی کشور، صص ۳۵-۴۳.
لازم به یادآوری است که شورای عالی انقلاب فرهنگی موافقت کرد تا دانشگاه آزاد اسلامی از لحاظ امور انضباطی و گزینش دانشجو مشمول مقررات خاصی باشد که به تصویب هیأت امنای دانشگاه آزاد اسلامی می‌رسد. ر.ک: مصوبه جلسه ۳۶۴ مورخ ۷۴/۹/۷ شورای عالی انقلاب فرهنگی، مندرج در «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی سالهای ۷۳-۷۴» ص ۱۵۴.

جلسات رسیدگی هیأتها غیر علنی بوده و آرا هیأتها با اکثریت مطلق معتبر می‌باشد. در صورتی که تخلف متخلف واجد عنوان یکی از جرایم مندرج در قوانین کیفری باشد هیأتها مکلفند پرونده را به مراجع ذیصلاح ارسال و دستور توقف رسیدگی را تا صدور رأی از مرجع مذکور صادر نمایند.^۱

* کمیسیون بررسی موارد خاص (دانشگاه - مرکزی):

کمیسیون بررسی موارد خاص در دانشگاه یا مؤسسه آموزش عالی تشکیل می‌گردد تا با رعایت مقررات مربوطه به وضعیت دانشجویان شاغل به تحصیل رسیدگی و رأی نهایی را صادر کند که جریان تحصیل آنان به خاطر عللی که خارج از اختیارات ایشان بوده و در تحصیل آنان مؤثر بوده است با مشکل مواجه گردیده و حل آن از طریق آیین‌نامه‌های موجود ممکن نبوده و رسیدگی به مشکلات تحصیلی آنان و ارایه راه‌حل منطقی به یک بررسی و قضاوت دقیق و همه‌جانبه احتیاج دارد.

مواردی را که کمیسیون موارد خاص دانشگاه‌ها قادر به تصمیم‌گیری درباره آنها نباشد و نیز مواردی را که این کمیسیون تشخیص می‌دهد، در «کمیسیون مرکزی بررسی موارد خاص» که در حوزه معاونت دانشجویی وزارت فرهنگ و آموزش عالی مستقر است رسیدگی و تصمیم‌گیری

۱- ر.ک: مواد ۱ و ۲ و ۴ و ۷ و ۸ و ۹ «قانون مقررات انتظامی هیأت علمی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی کشور» مصوب ۱۳۶۴/۱۲/۲۳ مجلس شورای اسلامی و مواد ۲ و ۱۶ و ۱۸ و ۲۳ و ۲۸ «آیین‌نامه اجرایی قانون مقررات انتظامی هیأت علمی دانشگاهها...» مصوب ۱۳۶۵/۵/۵ هیأت وزیران. مندرج در «مجموعه قوانین و مقررات مربوط به امور پژوهشی سال ۷۴ صص ۳۲۹ - ۳۴۲».

می شود.^۱

*** دفتر امور دانشجویان شاهد و ایثارگر:**

این دفتر به جای «پست معاونت دفاعی» در دانشگاهها زیر نظر مستقیم رییس دانشگاه با هدف ارایه خدمات شایسته در جهت ارتقای سطح علمی دانشجویان عزیز ایثارگر (رزمنده، آزاده و شاهد) تشکیل و اهم وظایف آن عبارت است از:

تشکیل کلاسها و دوره های تقویتی، ارایه خدمات کمک آموزشی، پیگیری امور رفاهی، پیگیری اجرای تصمیمات «ستاد دانشجویان شاهد و ایثارگر» که در هر دانشگاه با ترکیب مقرر در قانون تشکیل می شود. مدیر کل دفتر امور دانشجویان شاهد و ایثارگر همچون اعضای ستاد یاد شده با حکم رییس دانشگاه منصوب خواهد شد.

«ستاد مرکزی امور دانشجویان شاهد و ایثارگر» در وزارت فرهنگ و آموزش عالی زیر نظر مستقیم مقام محترم وزارت و با ترکیب مقرر در قانون تشکیل گردیده است.^۲

*** ستاد تحصیلات تکمیلی وزارت فرهنگ و آموزش عالی:**

۱- ر.ک: مواد ۱ و ۲ و ۶ «آیین نامه اجرایی کمیسیون بررسی موارد خاص دانشجویان دوره های کاردانی و کارشناسی و کارشناسی ارشد پیوسته دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی» مصوب ۷۲/۱۰/۲۲ وزیر فرهنگ و آموزش عالی. مندرج در «مجموعه قوانین آموزش عالی تا پایان سال ۷۲» ج ۲، صص ۱۴۳-۱۴۶.

۲- ر.ک: مصوبه جلسه ۲۷۴ مورخ ۷۰/۱۲/۲۰ شورای عالی انقلاب فرهنگی، مندرج در «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی سالهای ۶۸-۷۲» ص ۲۲۰. و آیین نامه اجرایی مصوبه فوق، مصوب ۷۱/۶/۱۲ وزیر فرهنگ و آموزش عالی و اصلاحیه آن مصوب ۷۱/۹/۲۵ وزیر فرهنگ و آموزش عالی، مندرج در «مجموعه قوانین آموزش عالی تا پایان سال ۷۱» صص ۴۲۱-۴۲۷.

این ستاد بالاترین مرجع سیاست‌گذاری در مورد تحصیلات تکمیلی در سطح وزارت است که با هدف تعیین خط مشی کمک به گسترش کمی و کیفی دوره‌های کارشناسی ارشد و دکتری و رفع مشکلات اداره این دوره‌ها، تشکیل می‌شود. اعضای این ستاد با ترکیب مقرر در قانون و حکم مقام وزارت تعیین و منصوب می‌شوند.

از عمده وظایف این ستاد می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

تعیین سیاستها و برنامه‌های توسعه دوره‌های تحصیلات تکمیلی در دانشگاهها، تدوین آیین‌نامه‌های آموزشی دوره‌های تحصیلات تکمیلی، بررسی سیاستهای اعزام دانشجوی به خارج از کشور. دبیرخانه ستاد در حوزه معاونت آموزشی قرار دارد.^۱

*** دفتر نظارت و سنجش (ارزیابی) آموزش دانشگاهها و مراکز آموزش عالی:**

این دفتر به منظور فراهم نمودن زمینه‌های تحقق اهداف، مصوبات و برنامه‌های شورای نظارت و سنجش آموزش وزارت فرهنگ و آموزش عالی و ارزیابی و ارتقاء کیفیت آموزشی، در دانشگاه و مؤسسات آموزش عالی تشکیل می‌گردد. از مهمترین وظایف این دفتر می‌توان موارد زیر را برشمرد: ارزیابی روش تدریس اعضای هیأت علمی، ارزیابی نظام برنامه‌ریزی آموزشی دانشگاه، ارایه طرح‌های مناسب جهت بهبود و ارتقای کیفیت آموزشی دانشگاه.^۲

۱- ر.ک: «آیین‌نامه ستاد تحصیلات تکمیلی وزارت فرهنگ و آموزش عالی» مورخ ۷۳/۵/۳ وزیر فرهنگ و آموزش عالی، مندرج در «آیین‌نامه‌ها و مقررات دوره‌های تحصیلات تکمیلی» خرداد ۷۶، صص ۵۴-۵۶.

۲- ر.ک: «راهنمای دانشجو (۶۹-۷۰)، اطلاعات دانشجویی و آموزشی» کمیته هماهنگی حوزه

*** دفتر جذب نیروهای متخصص خارج از کشور:**

«مقرر می گردد به منظور شناسایی داوطلبان خارج از کشور و معرفی آنان به دانشگاهها و مراکز علمی دیگر و ایجاد تسهیلات برای رفت و آمد ایشان، دفتری با قدرت اجرایی کامل تشکیل شود و دفاتری نیز در خارج از کشور تأسیس نماید. این دفتر وابسته به شورای عالی انقلاب فرهنگی خواهد بود.»^۱

*** شورای هدایت استعدادهای درخشان:**

برای نیل به هدف شکوفاسازی استعدادهای درخشان در آموزش عالی، شورایی با ترکیب مقرر و تحت عنوان «شورای هدایت استعدادهای درخشان در آموزش عالی» برای تعیین سیاستها و راهنمایی های عملیاتی و به اجرا درآوردن طرح های آزمایشی شکوفاسازی استعدادهای درخشان در دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی تشکیل می شود. دبیرخانه این شورا در حوزه معاونت آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی تشکیل می شود.^۲

*** شورای پژوهشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی:**

به منظور توسعه، هدایت و هماهنگی تحقیقات در دانشگاهها، مؤسسات آموزشی و مراکز پژوهشی وابسته و همچنین تدوین و تصویب آیین نامه های

معاونت دانشجویی و حوزه معاونت آموزشی دانشگاه تهران، چاپ: مؤسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران، صص ۱۸۴ - ۱۸۵.

۱- مصوبه جلسه ۷۲ مورخ ۶۵/۳/۲۰ شورای عالی انقلاب فرهنگی، مندرج در «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی سالهای ۶۳ - ۶۷» ص ۸۴

۲- ر.ک: مصوبه جلسه ۳۸۷ شورای عالی انقلاب فرهنگی مورخ ۷۵/۹/۶، مندرج در «مجموعه قوانین سال ۷۵»، ناشر: روزنامه رسمی کشور، صص ۱۳۴۸ - ۱۳۴۹.

مربوط، در چارچوب وظایف و اختیارات قانونی، «شورای پژوهشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی» با ترکیب مقرر در قانون تشکیل گردیده است.

مهمترین وظایف این شورا عبارت است از:

- ۱- هماهنگی و هدایت پژوهش در دانشگاهها و مراکز تحقیقاتی وابسته.
- ۲- تدوین آیین‌نامه‌های مربوط به حفظ تعادل بین فعالیتهای آموزشی و پژوهشی.

۳- تدوین آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های مربوط به ایجاد مراکز تحقیقاتی و تعیین اولویتهای مربوط در چارچوب سیاستهای مصوب.

۴- ایجاد هماهنگی در برگزاری سمینارهای بین‌المللی و حمایت و پشتیبانی از برگزاری آنها.

۵- تصویب آیین‌نامه‌های لازم برای تشویق محققان و مؤسسات موفق پژوهشی.^۱

* شورای عالی آموزش‌های علمی - کاربردی:

شورای عالی آموزش‌های علمی - کاربردی با ترکیب مقرر در قانون پس از شورای عالی انقلاب فرهنگی عالی‌ترین مرجع تصمیم‌گیری در این آموزش‌ها است و بر طبق ضوابط مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی انجام وظیفه می‌نماید و ریاست عالیه آن با رئیس جمهوری می‌باشد.

دبیر کل شورای عالی آموزش‌های علمی - کاربردی، از میان افراد صاحب نظر در آموزش‌های کاربردی به پیشنهاد وزیر فرهنگ و آموزش عالی و تأیید

۱- ر.ک: «آیین‌نامه شورای پژوهشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی» مصوب وزیر فرهنگ و آموزش عالی به تاریخ ۶۹/۲/۲۳، مندرج در «مجموعه قوانین آموزش عالی تا پایان سال ۷۱» صص ۹۱-۹۲.

رییس شورای عالی و تصویب شورای عالی آموزشهای علمی کاربردی، انتخاب و با حکم وزیر فرهنگ و آموزش عالی منصوب می شود. دبیرخانه شورای عالی آموزشهای علمی - کاربردی در وزارت فرهنگ و آموزش عالی قرار دارد.^۱

* سازمان پژوهش های علمی و صنعتی ایران:

در راستای حمایت از مبتکرین و مخترعین و محققین مسایل علمی و صنعتی «سازمان پژوهش های علمی و صنعتی ایران» زیر نظر وزارت فرهنگ و آموزش عالی اداره می شود و به طور دائم تابع وزارت مزبور خواهد بود و رییس آن توسط وزیر فرهنگ و آموزش عالی نصب می گردد.^۲

* دفتر جذب نخبگان:

دفتر جذب نخبگان در نهاد ریاست جمهوری به منظور شناسایی افراد متخصص و مفید و معرفی آنان به سازمان ها و مراجع ذی ربط برای خدمت به نظام و کشور و ارائه خدمات ویژه تأسیس گردید و دارای یک شورای جذب نخبگان است که توسط شورای عالی انقلاب فرهنگی انتخاب می شود که هدایت کمی فعالیت ها را بر عهده دارد.^۳

۱- ر.ک: «آیین نامه شورای عالی آموزشهای علمی - کاربردی مصوب جلسه ۳۵۸، مورخ ۷۴/۶/۱۴، شورای عالی انقلاب فرهنگی ماده ۶ و ۱۰ و ۱۲ مندرج در «مجموعه قوانین سال ۱۳۷۴» ص ۴۳.

۲- ر.ک: «قانون الحاق سازمان پژوهش های علمی و صنعتی ایران به وزارت فرهنگ و آموزش عالی» مصوب جلسه روز پنج شنبه ۶۵/۴/۲۶ مجلس شورای اسلامی و مصوبه جلسه مورخ ۶۵/۸/۱۱ هیأت وزیران مندرج در «مجموعه قوانین آموزش عالی تا پایان سال ۷۱» ص ۵۲.

۳- ر.ک: «تأیید اصلاح وظایف و جایگاه دفتر جذب نخبگان» مصوب سیصد و چهل و چهارمین جلسه شورای عالی انقلاب فرهنگی مورخ ۷۳/۱۰/۲۰ مندرج در «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی ۱۳۷۳ و ۱۳۷۴» ناشر: اداره کل قوانین و مقررات کشور، ص ۷۶.

✱ **کمیسیون ملی یونسکو در ایران:**

کمیسیون ملی، تربیتی، علمی و فرهنگی (کمیسیون ملی یونسکو) که به موجب ماده هفتم اساسنامه سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی ملل متحد مصوب ۱۳۷۲/۴/۱۵ تأسیس گردیده است مرکز عمل و اداره امور مربوط به برنامه یونسکو در ایران است.

اهم وظایف و اهداف این کمیسیون به شرح ذیل است:

۱- مشارکت در فعالیت‌های یونسکو به منظور استقرار صلح و ایجاد تفاهم متقابل میان ملت‌ها.

۲- تلاش در جهت برقراری صلح، حفظ و بسط عدالت، آزادی و حقوق اساسی افراد انسانی با الهام از اصول اسلامی و اهداف یونسکو.

۳- تلاش برای اعتلای فرهنگ و اشاعه ارزش‌های انسانی و مبارزه با مفاسد اخلاقی.

۴- تعمیم آموزش و مبارزه با بیسوادی.

۵- ایجاد ارتباط بین سازمان یونسکو و سازمان‌های دولتی و غیردولتی کشور.

۶- ایجاد ارتباط بین سازمان یونسکو و سازمان‌های دولتی و غیردولتی کشور در زمینه‌های آموزشی، تربیتی، علمی، فرهنگی و ارتباطات.

این کمیسیون دارای شورای عالی، شورای اجرایی و دبیرخانه است که وزیر فرهنگ و آموزش عالی، ریاست شورای عالی را بر عهده دارد.^۱

۱- ر.ک: «اساسنامه اصلاحی کمیسیون ملی یونسکو در ایران» مصوب جلسه مورخ ۶۶/۶/۲۹ هیأت وزیران مندرج در «مجموعه قوانین آموزش عالی تا پایان سال ۱۳۷۱» صص ۵۳-۵۵.

فصل پنجم:

**سازمانها و تشکیلات وابسته به
نظام آموزش عالی**

*** سازمان مطالعه و تدوین کتب دانشگاهی در علوم اسلامی و انسانی (سمت):**
این سازمان برای تهیه و تدوین ترجمه کتب و مأخذ درسی در رشته‌های مختلف علوم اسلامی و انسانی در سال ۱۳۶۳ طراحی و در سال ۱۳۶۴ تأسیس گردید و زیر نظر وزارت فرهنگ و آموزش عالی و با نظارت شورای عالی انقلاب فرهنگی فعالیت می‌نماید.^۱

دفتر همکاری حوزه و دانشگاه از مؤسسات مطالعاتی و پژوهشی این

۱- ر.ک: طرح «تأسیس سازمان تهیه و تدوین کتب علوم اسلامی و انسانی» مصوب جلسه ۱۳ شورای عالی انقلاب فرهنگی مورخ ۶۳/۱۲/۷ مندرج در مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی سالهای ۶۳-۶۷، ص ۱۰. لازم به یادآوری است که در طرح فوق نام مشخصی برای این سازمان ذکر نگردید، لکن در مصوبه جلسه ۱۴ شورای عالی انقلاب فرهنگی به تاریخ ۶۳/۱۲/۱۴ مندرج در منبع فوق از آن به عنوان «سازمان تدوین کتب علوم انسانی» و در مصوبه جلسه ۱۶ شورا به تاریخ ۶۴/۱/۶، مندرج در منبع فوق ص ۱۱ تحت عنوان «سازمان تدوین کتابهای علوم اسلامی» یاد شده است و در مکاتبات مسؤولان سازمان مزبور، عنوان «سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی در دانشگاه‌ها» (سمت) ذکر می‌گردد. ولی از آنجا که در اساسنامه این سازمان مصوب جلسه مورخ ۶۴/۵/۶ شورای عالی انقلاب فرهنگی از آن به «سازمان مطالعه و تدوین کتب دانشگاهی در علوم اسلامی و انسانی» تعبیر شده است همین عنوان در متن ذکر گردید. برای دیدن اساسنامه مزبور ر.ک: «مجموعه قوانین سال ۱۳۶۵، روزنامه رسمی، صص ۵۱۱-۵۱۵»

سازمان می‌باشد که در قم مستقر است.

*** مرکز نشر دانشگاهی:**

مرکز نشر دانشگاهی یکی از مؤسسات تابع شورای عالی انقلاب فرهنگی است که به منظور تهیه و نشر کتابهای درسی و کمک‌درسی و مراجع دانشگاهی؛ به منظور تسهیل امر آموزش برای استادان و دانشجویان دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور و فراهم آوردن زمینه‌های تولید و نشر و توزیع کتابها و نشریات سودمند و عرضه آنها با قیمت مناسب و عادلانه تأسیس گردید. ارکان این مرکز عبارتند از:

۱- شورای مرکزی نشر دانشگاهی.

۲- مدیر مرکز.

۳- شورای ویرایش مرکز.

۴- گروه‌های تحقیقی.

۵- واحدهای اداری و ملی و فنی و پژوهشی.

مدیر مرکز نشر دانشگاهی از جانب شورای مرکزی به شورای عالی انقلاب فرهنگی جهت تصویب معرفی خواهد شد و به مدت پنج سال اداره مرکز را به عهده خواهد گرفت.^۱

*** شرکت سهامی انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی:**

شرکت سهامی انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی وابسته به وزارت

۱- ر.ک: «اساسنامه مرکز نشر دانشگاهی» مصوب هفتاد و یکمین جلسه مورخ ۶/۳/۱۳۶۰ شورای عالی انقلاب فرهنگی، مقدمه ماده ۱ و ۳ و ۷ مندرج در «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی، سالهای ۱۳۶۳-۱۳۶۷» صص ۸۱-۸۳.

فرهنگ و آموزش عالی بوده و مرکز آن در تهران است.

موضوع این شرکت عبارت است از:

۱- تألیف، ترجمه، چاپ، انتشار، توزیع، تهیه و فروش هر نوع کتاب و اثر علمی و فرهنگی در سطوح دانشگاهی که مفید تشخیص داده شود به هر زبان در داخل و خارج از کشور.

۲- تولید و تکثیر و توزیع برنامه‌های صوتی علمی و فرهنگی و هنری در سطوح دانشگاهی.

۳- برگردان فیلم‌های علمی و آموزشی کشورهای خارجی به فارسی و بالعکس.

۴- تجهیز و گسترش مرکز تکنولوژی آموزشی و تأمین و تهیه وسایل و لوازم مورد نیاز.^۱

* شرکت انتشارات علمی و فرهنگی:

شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، شرکت دولتی وابسته به وزارت فرهنگ و آموزش عالی است که در زمینه چاپ و نشر و تدوین کتب علمی و فرهنگی در داخل و خارج کشور فعالیت می‌نماید.^۲

* فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران:

این فرهنگستان، مؤسسه‌ای است با شخصیت حقوقی مستقل که به نهاد

۱- «اساسنامه شرکت سهامی انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی» مصوب هیأت وزیران در جلسه مورخ ۶۶/۹/۴، مندرج در «مجموعه قوانین آموزش عالی، تا پایان سال ۷۱» ص ۵۹.

۲- ر.ک: «آیین‌نامه مالی شرکت انتشارات علمی و فرهنگی» مصوب هیأت وزیران مندرج در «مجموعه قوانین آموزش عالی تا پایان سال ۱۳۷۱» ص ۱۳.

ریاست جمهوری وابسته است و در نیل به استقلال علمی و فرهنگی و توسعه علوم و فنون پزشکی و تقویت روح پژوهش و ارتقای سطح علوم پزشکی کشور و دستیابی به آخرین یافته‌ها و نوآوری‌ها در عرصه دانش پزشکی از طریق فعالیتهای جمعی و جذب و حمایت و تشویق از دانشمندان و محققان برجسته، در اجرای ماده ۵ قانون تشکیلات و وظایف وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی تأسیس گردید.^۱

اهم وظایف فرهنگستان علوم پزشکی به شرح ذیل می‌باشد:

۱- کوشش در جهت گسترش مرزهای دانش و تلاش مستمر برای ارتقای سطح دانش و پژوهش در کشور.

۲- بررسی و تحلیل وضعیت علمی و فنی آموزشی و پژوهشی علوم پزشکی کشور و ارائه پیشنهاد در زمینه بهبود و ارتقای آن به مراجع ذی‌ربط.

۳- اعطای پاداش و جایزه و نشان علمی به دانشمندان و پژوهشگران و مؤسساتی که خدمات علمی برجسته‌ای انجام داده‌اند از طریق مراجع قانونی.

۴- برگزاری سمینارها و کنفرانس‌ها و کنگره‌ها و سمپوزیومها در زمینه جدیدترین یافته‌های علوم پزشکی.

۵- اشاعه اطلاعات و دانسته‌های علوم پزشکی از طریق انتشار مجلات و

۱- ر.ک: «اساسنامه فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران» مصوب جلسه ۱۲۷ مورخ ۶۸/۵/۱۰ شورای مشترک کمیسیونهای ۲۱ شورای عالی انقلاب فرهنگی به موجب مجوز جلسه ۱۹۴، مورخ ۶۸/۵/۲ شورای عالی انقلاب فرهنگی مندرج در «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی سالهای ۱۳۶۸ - ۱۳۷۲» صص ۱۶ - ۲۱. و «وابستگی فرهنگستان‌ها به نهاد ریاست جمهوری» مصوب سیدوسی و سومین جلسه مورخ ۷۳/۴/۲۱ شورای عالی انقلاب فرهنگی، در «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی سال ۱۳۷۳ و ۱۳۷۴» ناشر: اداره کل قوانین و مقررات کشور، ص ۵۵.

کتاب علمی و پژوهشی بالاخص نتایج تحقیقات و یافته‌های جدید علوم پزشکی در سطح کشور و جهان.

ارکان فرهنگستان عبارت است از:

۱- رئیس جمهور

۲- هیأت امناء

۳- مجمع عمومی (اعضای علمی پیوسته)

۴- رئیس فرهنگستان

۵- شورای علمی (رئیس فرهنگستان و رؤسای گروه‌های علمی)

۶- دبیر^۱

دبیرخانه هیأت امنای فرهنگستان‌ها در نهاد ریاست جمهوری و زیر نظر

معاون اول رئیس جمهوری فعالیت می‌کند.^۲

* فرهنگستان زبان و ادب فارسی:

فرهنگستان زبان و ادب فارسی که عالی‌ترین مرجع سیاست‌گذاری و رسیدگی به مسایل زبان و ادب فارسی است، سازمانی است مستقل و از لحاظ اداری و استخدامی تابع مقررات عمومی مراکز و مؤسسات تحقیقاتی کشور که دبیرخانه هیأت امنای فرهنگستان‌ها در نهاد ریاست جمهوری مستقر و زیر نظر معاون رئیس جمهوری فعالیت می‌کند.

اهم اهداف فرهنگستان زبان و ادب فارسی عبارت است از:

۱- همان اساننامه، ماده ۲ و ۳، ص ۱۶، ۱۷ و ۱۸.

۲- «وابستگی فرهنگستان‌ها به نهاد ریاست جمهوری» مصوب سیدوسی و سومین جلسه مورخ ۷۳/۴/۲۱ مندرج در مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی سال‌های ۷۳-۷۴، ص ۵۵.

- ۱- حفظ قوت و اصالت زبان فارسی به عنوان یکی از ارکان هویت ملی و زبان دوم عالم اسلام و حامل معارف و فرهنگ اسلامی.
- ۲- پروردن زبانی مهذب و رسا برای بیان اندیشه‌های علمی و ادبی و ایجاد انس با معارف تاریخی در نسل کنونی و نسلهای آینده.
- ۳- رواج زبان و ادب فارسی و گسترش حوزه و قلمرو آن در داخل و خارج از کشور.
- ۴- ایجاد نشاط و بالندگی در زبان فارسی به تناسب مقتضیات زمان زندگی و پیشرفت علوم و فنون بشری با حفظ اصالت آن.^۱

*** شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی:**

به منظور تقویت و توسعه زبان فارسی در خارج از کشور، شورایی رسمی و دولتی به نام «شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی» تشکیل تا امور علمی و تحقیقی و سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در باب آموزش زبان و ادب فارسی را به غیر فارسی زبان عهده‌دار گردد.

ریاست این شورا به عهده وزیر ارشاد اسلامی است و دبیرخانه شورا در وزارت ارشاد اسلامی می‌باشد.^۲

*** فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران:**

- ۱- ر.ک: «اساسنامه فرهنگستان زبان و ادب فارسی» مصوب جلسات ۲۰۸ و ۲۰۹، مورخ ۶۸/۱۰/۲۶ و ۶۸/۱۱/۲۴ شورای عالی انقلاب فرهنگی مندرج در «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی سالهای ۱۳۶۸-۱۳۷۲»، صص ۷۰-۷۲.
- ۲- ر.ک: اساسنامه شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی، مصوب جلسه ۱۴۰، مورخ ۱۳۶۶/۱۱/۲۷، شورای عالی انقلاب فرهنگی مندرج در «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی، سالهای ۶۳-۶۷»، صص ۲۰۰-۲۰۱.

فرهنگستان مؤسسه‌ای است با شخصیت حقوقی مستقل که به نهاد ریاست جمهوری وابسته است، و در نیل به استقلال علمی و فرهنگی و توسعه، علوم و فنون و تقویت روح پژوهش و ارتقای سطح علمی و فرهنگی کشور و دستیابی به آخرین یافته‌ها و نوآوری‌ها در عرصه دانش از طریق فعالیت‌های جمعی و جذب و حمایت و تشویق دانشمندان و محققان برجسته، تشکیل گردیده است.

ارکان فرهنگستان عبارت است از:

- ۱- رئیس جمهور در مقام ریاست عالی فرهنگستان.
- ۲- هیأت امنا.
- ۳- مجمع عمومی (متشکل از اعضای علمی پیوسته).
- ۴- رئیس فرهنگستان.
- ۵- شورای علمی (رئیس فرهنگستان و رؤسای گروه‌های علمی).
- ۶- دبیر.

اهم وظایف فرهنگستان علوم به شرح ذیل است:

- ۱- کوشش در جهت گسترش مرزهای دانش و تلاش مستمر برای ارتقای سطح دانش و پژوهش در کشور.
- ۲- بررسی و تحلیل وضعیت علمی و فنی و آموزشی و پژوهشی کشور و ارائه پیشنهاد در زمینه بهبود و ارتقای آن به مراجع ذی‌ربط.
- ۳- مطالعه تجربیات کشورها در کسب و توسعه علوم و تکنولوژی.
- ۴- تشویق و ترغیب پژوهشگران به آثار علمی، ادبی و هنری از طریق حمایت مادی و معنوی ایشان.

۵- انجام دادن امور مشاوره علمی و تحقیقاتی اساسی و مسایل مربوط به تکنولوژی که از سوی دولت، شورای پژوهشهای علمی و مراکز علمی و تحقیقاتی در فرهنگستان درخواست می‌شود.^۱

* بسیج دانشجویی:

تشکلی است دانشجویی که با تولیت بسیج سپاه پاسداران انقلاب اسلامی با عضویت دانشجویان در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی به منظور انجام فعالیتهای فرهنگی و آموزشی و در راستا و اهداف بسیج فعالیت می‌نماید.^۲

* جهاد دانشگاهی:

«جهاد دانشگاهی نهادی است عمومی و غیردولتی زیر نظر شورای عالی انقلاب فرهنگی دارای شخصیت مستقل و از لحاظ اداری، استخدامی و مالی تابع مقرراتی است که در چهارچوب اختیارات قانونی به تصویب هیأت امنای جهاد دانشگاهی می‌رسد».^۳

۱- ر.ک: «اسانامه فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی» مصوبات جلسات ۹۶ الی ۱۰۰ شورای مشترک کمیسیونهای ۲۰۱ شورای عالی انقلاب فرهنگی حسب اختیارات تفویضی به ریاست شورای عالی مندرج در «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی سالهای ۶۸-۷۲، صص ۲۷۹-۲۸۴».

۲- ر.ک: اصول کلی طرح «نحوه تأسیس بسیج دانشجویی» مصوب دویست و سی‌امین جلسه مورخ ۶۹/۹/۶، شورای عالی انقلاب فرهنگی مندرج در «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی سالهای ۶۸-۷۲، ص ۱۳۱».

۳- اسانامه جهاد دانشگاهی مصوب جلسات ۲۶۲ و ۲۶۳، مورخ ۷۰/۸/۱۴ و ۷۰/۸/۱۴، شورای عالی انقلاب فرهنگی مندرج در مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی سال ۶۸-۷۲، ناشر: اداره کل قوانین و مقررات کشور، چاپ اول، سال ۱۳۷۳، ص ۱۹۲.

اهم اهداف و وظایف جهاد دانشگاهی به شرح ذیل می باشد:

- ۱- گسترش تحقیقات و شکوفایی روحیه تتبع و استعدادها در سطح جامعه برای نیل به خودکفایی.
- ۲- توسعه امور فرهنگی در سطح جامعه از طریق همکاری با حوزه و دانشگاه و سایر مراجع و نهادهای فرهنگی به خصوص برای نسل جوان.
- ۳- گسترش طرحهای کاربردی و نیمه صنعتی از طریق پیوند با مراکز علمی و تحقیقاتی به منظور به کارگیری نتایج پژوهش.
- ۴- تبلیغ و ترویج فرهنگ و هنر اسلامی و برنامه ریزی فرهنگی و تربیتی و ایجاد آمادگی فکری و مکتبی در قشر جوان به خصوص دانش آموزان دبیرستان و دانشجویان به منظور مقابله با غرب زدگی و انحرافات فرهنگی در چهارچوب سیاستهای فرهنگی کشور.
- ۵- انجام دادن تحقیقات توسعه ای و کاربردی.
- ۶- اجرای دوره های رسمی آموزشهای علمی - کاربردی مطابق ضوابط و مقررات.^۱

* تشکیل های اسلامی دانشجویی:

تشکل اسلامی دانشجویی (از قبیل انجمن اسلامی، یا جامعه اسلامی دانشجویی و...) جمعیتی است مرکب از دانشجویان داوطلب مسلمان که در هر یک از مراکز آموزش عالی کشور می توانند به وجود آید و در محدوده وظایف قانونی خود فعالیت کند. تشکل اسلامی دانشجویی در هر دانشگاه دارای شخصیت حقوقی مستقل است. تشکل های اسلامی دانشجویی در

دانشگاهها و مراکز آموزش عالی مختلف می‌توانند با حداقل پنج واحد دانشگاهی اتحادیه‌ای تشکیل دهند.

هیأت مؤسس (با تعداد هفت نفر) با اضافه تعدادی از دانشجویان به هیأت سه‌نفره بررسی صلاحیت هیأت مؤسسان مرکب از: مسؤول نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در هر دانشگاه، رییس یا نماینده رییس دانشگاه و نماینده وزارت فرهنگ و آموزش عالی یا بهداشت، درمان و آموزش پزشکی بر حسب مورد معرفی و پس از تأیید، پروانه موقت برای تشکیل‌ها صادر می‌شود. و بعد از اینکه تعداد اعضای یک شکل به چهار درصد تعداد کل دانشجویان یک دانشگاه برسد آن شکل رسمیت می‌یابد.^۱

* انجمن فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌ها:

به منظور استمرار ارتباط دانشگاه و فارغ‌التحصیلان، انجمن‌های فارغ‌التحصیلی حسب مورد بر اساس اساسنامه‌ای که به تأیید وزارت فرهنگ و آموزش عالی، وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی و دانشگاه آزاد اسلامی می‌رسد تأسیس می‌گردد.^۲

* انجمن‌های علمی، ادبی و هنری:

انجمن‌های علمی و ادبی و هنری جنبه غیرانتفاعی دارد و به فعالیت علمی و

۱- ر.ک: «آیین‌نامه شکل‌های اسلامی در دانشگاهها» مصوب جلسه ۲۶۵ شورای عالی انقلاب فرهنگی به تاریخ ۷۰/۸/۲۸، مندرج در «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی سالهای ۶۸-۷۲»، صص ۲۰۷-۲۰۲.

۲- ر.ک: مصوبه جلسه ۳۷۵ شورای عالی انقلاب فرهنگی، مورخ ۷۵/۳/۲۲، مندرج در مجموعه قوانین سال ۱۳۷۵، ص ۱۳۳۳.

فنی و هنری و پژوهشی رشته مربوط می‌پردازند و بر حسب مورد صدور مجوز تأسیس و تجدید پروانه و نظارت بر حسن انجام کار آنها بر عهده وزارت فرهنگ و آموزش عالی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی است.^۱

✱ انجمن‌های ورزشی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور:

انجمن ورزشی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی تشکیلاتی است مردمی، غیرانتفاعی و دارای شخصیت حقوقی است که به منظور ارتقای سطح کیفی و توسعه و تعمیم ورزش، پرکردن اوقات فراغت و تأمین سلامت دانشجویان از طریق فعالیتهای ورزشی، تحت پوشش اداره کل تربیت بدنی وزارت فرهنگ و آموزش عالی ایجاد می‌گردد.

اهم وظایف انجمن به شرح زیر است:

- ۱- ایجاد ارتباط و هماهنگی بین دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی در زمینه رشته ورزشی ذی‌ربط.
- ۲- ارتباط با فدراسیون‌های ورزشی و سایر سازمانهای مشابه خارجی و بین‌المللی برابر ضوابط و مقررات از طریق اداره کل تربیت بدنی وزارت فرهنگ و آموزش عالی.
- ۳- نظارت بر فعالیتهای رشته ورزشی در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور.

۱- ر.ک: «نحوه تشکیل صدور مجوز تأسیس انجمن‌های علمی و ادبی و هنری جایگزین مصوبه شماره ۱۹۰۶/دش مورخ ۷۰/۶/۵ شورای عالی مصوب دویست و شصت و دومین جلسه مورخ ۷۰/۸/۷ شورای عالی انقلاب فرهنگی»، ماده ۲۱ مندرج در «مجموعه قوانین آموزش عالی کشور تا پایان سال ۷۱»، ص ۴۷۵.

- ۴- اجرای مسابقات ورزشی بین دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور و مسابقات بین‌المللی دانشجویی در رشته مربوط.
- ۵- انتخاب و معرفی اعضای تیم منتخب دانشگاه‌ها برای مسابقات داخلی و بین‌المللی.
- ۶- تدوین کتب و جزوات و پوستره‌های آموزشی در زمینه رشته ورزشی به منظور استفاده مربیان، داوران و ورزشکاران.^۱

*** صندوق اعتبار اعضای هیأت علمی وزارت فرهنگ و آموزش عالی دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی وابسته:**

به منظور فراهم نمودن تسهیلات معیشتی و رفاهی اعضای هیأت علمی وزارت فرهنگ و آموزش عالی، دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی وابسته و همچنین جلب نیروهای متخصص شایسته؛ صندوق اعتبار اعضای هیأت علمی می‌تواند در وزارت فرهنگ و آموزش عالی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور تشکیل گردد.

اهم اهداف این صندوق به شرح ذیل می‌باشد:

- الف: پرداخت وام تهیه مسکن، وام احتیاجات ضروری و وام اضطراری به اعضا طبق ضوابط و مقررات.
- ب: واریز درصدی از حقوق و مزایای ماهانه اعضا به صندوق و در

۱- ر.ک: «اساسنامه انجمن‌های ورزشی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور» مصوب شورای عالی تربیت بدنی و ورزش دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور به تاریخ ۷۱/۶/۲۱ با تأیید وزیر فرهنگ و آموزش عالی مندرج در «مجموعه قوانین آموزش عالی تا پایان سال ۱۳۷۱»، صص ۴۰۲-۴۰۳.

اختیار گذاشتن دو برابر مجموع مبالغ واریز شده به اعضاء یا ورثه در زمان بازنشستگی یا فوت.

کلیه اعضای هیأت علمی رسمی و پیمانی دستگاه می توانند با بازکردن حساب سپرده و پرداخت اولیه و تقبل (اختیاری) واریز درصدی از حقوق و مزایای ماهانه خود، عضو صندوق گردند.^۱

✽ صندوق حمایت مالی از محققین، مبتکرین و مخترعین و مکتشفین:

«صندوق حمایت مالی از مخترعین، مبتکرین، محققین و مکتشفین، مؤسسه ای است مالی که جهت نیل به خودکفایی و استقلال اقتصادی از افراد مخترع و مبتکر و محقق و مکتشف از نظر مالی حمایت کرده و زمینه کشف، جذب و پرورش استعدادها را در زمینه های علمی و صنعتی فراهم می کند».^۲ این صندوق با نظارت و هماهنگی سازمان پژوهش های علمی و صنعتی ایران فعالیت می نماید و مجمع عمومی و هیأت مدیره و مدیر عامل و بازرسان قانونی به عنوان ارکان مؤسسه می باشند.

۱- ر.ک: «الگوی آیین نامه صندوق اعتبار اعضای هیأت علمی وزارت فرهنگ و آموزش عالی دانشگاه ها و مؤسسات پژوهشی وابسته» مندرج در «مجموعه قوانین و مقررات مربوط به امور پژوهشی»، ۱۳۷۴، صص ۱۸۴ - ۱۹۰.

۲- «تشکیل صندوق حمایت مالی از محققین، مبتکرین و مخترعین و مکتشفین مصوب شورای پژوهش های علمی کشور» به تاریخ ۶۷/۱۰/۱۴ مندرج در «مجموعه قوانین و مقررات مربوط به امور پژوهشی»، ۱۳۷۴، صص ۱۶۱ - ۱۶۴.

بخش دوم:

فعالیت‌های آموزشی در دانشگاه

فصل اول:

دانشجو

❖ دانشجو (دانشجوی داخل):

فردی است که در یکی از دانشگاه‌ها یا مؤسسات و مجتمع‌های آموزش عالی و پژوهشی دولتی یا غیردولتی کشور که مدرک رسمی بالاتر از دیپلم صادر می‌کند، پذیرفته و وفق مقررات ثبت‌نام و به صورت حضوری یا غیرحضوری به تحصیل اشتغال داشته باشد.^۱

❖ دانشجوی خارجی:

به دانشجوی تبعه کشورهای خارجی گفته می‌شود که در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی جمهوری اسلامی ایران تحصیل می‌کند.^۲

۱- ر.ک: ماده ۱ «آیین‌نامه انضباطی دانشجویان جمهوری اسلامی ایران» مصوب جلسه ۳۵۸ مورخ ۷۴/۶/۱۴، شورای عالی انقلاب فرهنگی، مندرج در «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی سالهای ۷۳-۷۴، صص ۱۳۰-۱۳۱. و «آمار آموزش عالی ایران سال ۷۴-۷۳» ص ۱۲. و «راهنمای آزمون سراسری سال ۷۱»، سازمان سنجش آموزش کشور، ص ۱.

۲- ر.ک: بند د، ماده ۱ «آیین‌نامه انضباطی دانشجویان جمهوری اسلامی ایران»، مصوب جلسه ۳۵۸، مورخ ۷۴/۶/۱۴، شورای عالی انقلاب فرهنگی، مندرج در «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی، سال ۷۳-۷۴» ص ۱۳۱. و «آمار آموزش عالی ایران، سال ۷۴-۷۳، ص دوازده.

* دانشجوی ایثارگر (شاهد و...):

دانشجویی است که وفق مقررات از سهمیه جانبازان انقلاب اسلامی، آزادگان، خانواده شهدا، رزمندگان و جهادگران. در آزمون ورودی دانشگاهها استفاده نموده و در دانشگاه مشغول به تحصیل باشد.^۱

* دانشجوی نمونه (ممتاز):

به منظور ارتقاء هر چه بیشتر مراتب معنوی و علمی دانشجویان دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور، همه ساله از هر رشته تحصیلی یک دانشجو که براساس عوامل و شاخصهای علمی، اخلاقی مقرر در قانون بیشترین امتیاز را کسب نموده است به عنوان دانشجوی نمونه (ممتاز) توسط دانشکده انتخاب و به معاون دانشجویی دانشگاه معرفی می‌گردد و هیأت ریسه دانشگاه از میان آنها با توجه به اولویت امتیازات حداکثر ۵ نفر را انتخاب و به معاونت دانشجویی وزارت فرهنگ و آموزش عالی معرفی می‌نماید. دانشجویانی که بیش از دو بار به عنوان دانشجوی نمونه دانشگاه انتخاب می‌گردند به معاونت دانشجویی وزارت فرهنگ و آموزش عالی جهت استفاده از بورس تحصیلی معرفی خواهند شد.

به ۱۰ نفر از دانشجویان نمونه نیز در مراسم سراسری ۱۶ آذر «روز دانشجو» در دانشگاه تهران، جوایزی توسط وزیر مربوطه اهداء می‌شود.^۲

۱- ر.ک: «راهنمای آزمون سراسری سال ۷۷، سازمان سنجش آموزش کشور. و «آیین‌نامه تسهیلات آموزشی دانشجویان شاهد و ایثارگر»، مصوب جلسه ۳۰۴ شورای عالی برنامه‌ریزی مورخ ۷۴/۷/۱۶، مندرج در «آیین‌نامه آموزشی دوره‌های کاردانی و کارشناسی، اردیبهشت ۷۶»، قسمت ضمائم، ضمیمه شماره ۱ ص ۲۴.

۲- ر.ک: «آیین‌نامه انتخاب دانشجوی نمونه» مندرج در مجموعه قوانین آموزش عالی تا پایان سال ۷۱ صص ۳۴۲-۳۴۴.

* دانشجوی وابسته

دانشجوی وابسته «به فردی که به عنوان دانشجوی بورسیه یا ارزگیر در یکی از دانشگاههای خارج از کشور تحصیل می‌کند، گفته می‌شود»^۱

* دانشجوی مشروط:

هرگاه میانگین (نمرات) یک نیم‌سال تحصیلی، دانشجوی دوره کاردانی و کارشناسی ارشد پیوسته و نیز کارشناسی ناپیوسته کمتر از ۱۲ باشد، آن دانشجو مشروط و از برخی امتیازات تحصیلی محروم می‌گردد. به عنوان نمونه؛ دانشجوی مشروط جز در آخرین نیم‌سال تحصیلی حق انتخاب بیش از ۱۴ واحد درسی را ندارد.^۲

* دانشجوی اخراجی (محروم از تحصیل):

به دانشجویی گفته می‌شود که قبلاً در یکی از دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی به تحصیل اشتغال داشته است ولی بنا به دلائلی و براساس حکم دانشگاهی ارتباط او با دانشگاه و مؤسسه محل تحصیلی قطع و نام وی از لیست دانشجویان آن حذف شده است.

صدور حکم یاد شده می‌تواند به علل زیر باشد: مشروط شدن بیش از حد مجاز، نرسیدن میانگین کل دانشجو به حد نصاب دوره مربوطه، اخراج

۱- «آیین‌نامه انضباطی دانشجویان جمهوری اسلامی ایران» مصوب ۳۵۸ جلسه مورخ ۷۴/۶/۱۴ شورای عالی انقلاب فرهنگی، مندرج در «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی سالهای ۷۴ و ۷۳»، ص ۱۳۱.

۲- ر.ک: «راهنمای دانشجو»، ص ۹۲. و «آیین‌نامه آموزشی دوره‌های کاردانی و کارشناسی»، نشریه شماره ۱۵۵ شورای عالی برنامه‌ریزی، ص ۹.

دانشجو براساس حکم کمیته انضباطی دانشگاه یا وزارت. ممکن است دانشجوی اخراجی در غیر مورد اخیر در صورت وجود شرایط لازم، مدرک معادل دریافت دارد.^۱

* دانشجوی منصرف از تحصیل:

دانشجویی است که وفق مقررات و به درخواست خود و یا با ترک تحصیل غیرموجه و بدون اجازه قبلی از دانشگاه یا مرکز تحصیلی، انصراف از تحصیل پیدا می‌کند و دیگر حق ادامه تحصیل در آن دوره را ندارد. دانشجوی منصرف از تحصیل موظف است به کلیه تعهداتی که در دوران تحصیل سپرده است عمل کند.

تحصیل مجدد چنین دانشجویی موکول به شرکت و قبولی در آزمون سراسری براساس ضوابط مربوط است.^۲

* دانشجوی بورسیه ترددی:

«دانشجوی بورسیه ترددی به دانشجویی گفته می‌شود که در یک دانشگاه معتبر خارج از کشور ثبت‌نام کرده است و بیش از $\frac{3}{4}$ مدت دوره تحصیل خود را در داخل کشور تحت نظر یک استاد راهنمای داخل می‌گذرانند و پس از فراغت از تحصیل، مدرک خود را از دانشگاه خارجی دریافت می‌دارد.»^۳

۱- ر.ک: «راهنمای آزمون سراسری سال ۱۳۷۷» ص ۱. و «راهنمای دانشجو»، صص ۹۳-۹۴.
 ۲- ر.ک: ماده ۳۵ و ۳۶ «آیین‌نامه آموزشی دوره‌های کاردانی و کارشناسی» مصوب جلسه ۳۲۹ شورای عالی برنامه‌ریزی اردیبهشت ماه ۷۶، ص ۱۱.
 ۳- «آیین‌نامه بورس ترددی» مصوب ۷۳/۶/۲۸ وزیر فرهنگ و آموزش عالی، مورخ در مجموعه قوانین مربوط به امور پژوهش، سال ۱۳۷۴، صص ۴۴۴-۴۴۵. و یا «آیین‌نامه‌ها و مقررات دوره‌های تحصیلات تکمیلی» خرداد ۷۶، صص ۷۲-۷۸.

* دانشجوی انتقالی:

دانشجویی است که به تقاضای خود وی و وفق قوانین مربوط، محل تحصیل او از یک دانشگاه به دانشگاه دیگر در همان رشته و همان مقطع تحصیلی تغییر یافته است. ضوابط و مقررات حاکم بر انتقال، بسته به این که دانشگاه مبدا خارج از ایران باشد یا داخل ایران و در داخل ایران؛ تهران باشد یا سایر نقاط کشور، مربوط به دوره‌های شبانه، پیام‌نور، غیردولتی باشد یا عکس آنها، دانشجوی انتقالی؛ همسر و فرزند اعضای هیأت علمی باشد و یا غیر آنها، شاهد باشد و یا غیر شاهد و ... متفاوت بوده و هر مورد تابع مقررات خود است. مدرک فراغت از تحصیل دانشجوی انتقالی، توسط دانشگاه مقصد صادر می‌شود.^۱

انتقال دانشجو از یک گروه آزمایشی به گروه آزمایشی دیگر نوع ویژه و نادری از انتقال و متفاوت با انتقال به معنای فوق می‌باشد و تابع ضوابط خاص دیگری است.^۲

* دانشجوی مهمان:

دانشجوی مهمان، دانشجویی است که ناگزیر می‌شود وفق ضوابط مقرر به طور تک درس و یا تمام وقت ولی به میزان و مدت مقرر در قانون با دانشگاه

۱- ر.ک: «آیین‌نامه آموزشی دوره کاردانی و کارشناسی» ص ۱۲، ۱۳ و ۱۴ و «آیین‌نامه نقل و انتقال دانشجویان شاهد در دانشگاه‌های کشور» مورخ ۷۵/۱۱/۴. مندرج در همان ص ۲۷ و ۲۸ و «آیین‌نامه انتقال دانشجویان ایرانی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی خارج به دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی داخل کشور» مصوب جلسه ۲۹۹ شورای عالی برنامه‌ریزی مورخ ۱۳۷۴/۳/۲۸، مندرج در همان، صص ۲۹-۳۶.

۲- ر.ک: بند ۲، ماده ۲ «آیین‌نامه اجرایی کمیسیون موارد خاص ...» مورخ ۷۲/۱۰/۲۲. وزیر فرهنگ و آموزش عالی، مندرج در «مجموعه قوانین آموزش عالی، تا پایان ۷۲، ج ۲، ص ۱۴۴.

۱۱۲ □ واژه‌نامه نظام آموزش عالی

محل تحصیل (دانشگاه مبدا) خود را تغییر و در دانشگاهی دیگر (دانشگاه مقصد) تحصیل خود را ادامه دهد. مدرک فراغت از تحصیل دانشجوی مهمان در هر صورت توسط دانشگاه مبدا صادر می‌شود.^۱

۱- ر.ک: «آیین‌نامه آموزشی دوره‌های کاردانی و کارشناسی»، صص ۱۴-۱۵.

فصل دوم:

پذیرش در دانشگاه و ثبت نام

*** گروه آزمایشی:**

«منظور از گروه آزمایشی؛ یکی از گروههای آزمایشی سازمان سنجش آموزش کشور در امتحانات سراسری دانشگاهها است که داوطلبان را بر حسب رشته‌های انتخابی به گروههای خاص تقسیم می‌کند.»^۱ این گروهها عبارتند از: ۱- علوم ریاضی و فنی ۲- علوم تجربی ۳- علوم انسانی ۴- هنر.^۲ همچنین رشته‌های مختلف تحصیلات تکمیلی (مقاطع تحصیلی بالاتر از کارشناسی) به جای گروههای آزمایشی فوق به گروههای؛ علوم انسانی، علوم پایه، علوم پزشکی، فنی و مهندسی، کشاورزی و هنر تقسیم می‌شود.^۳

*** رشته امتحانی:**

«هر داوطلب با توجه به نوع مدرک تحصیلی و تنها براساس میزان

۱- «آیین‌نامه آموزش دوره کاردانی و کارشناسی» ص ۵.

۲- ر.ک: «راهنمای آزمون سراسری سال ۱۳۷۷»، ص ۱.

۳- ر.ک: «راهنمای آزمون ورودی تحصیلات تکمیلی دوره‌های کارشناسی ارشد ناپیوسته داخل سال ۱۳۷۷»

علاقه‌مندی خود به رشته یا رشته‌های تحصیلی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی می‌تواند فقط (در یکی از چهار گروه آزمایشی و یا) در یک کد رشته امتحانی ثبت‌نام و در آزمون آن شرکت نماید.^۱

✱ رشته:

«رشته، یکی از شعب فرعی از گروه‌های علمی (علوم پزشکی، علوم انسانی، علوم پایه، فنی و مهندسی، کشاورزی، هنر، تربیت معلم و علمی-کاربردی) است که از لحاظ موضوع کاملاً مشخص و از دیگر موضوعات متمایز بوده و حداقل به یک کارآیی مشخص می‌انجامد.

دروس مشترک در دو رشته متفاوت نباید از ۳۰ درصد کل واحدها در هر رشته تجاوز کند».^۲

به عنوان نمونه موارد زیر جزو رشته‌های منشعب از گروه علمی علوم انسانی است: حقوق، علوم سیاسی، اقتصاد، الهیات.^۳

✱ رشته ممتاز:

رشته ممتاز، رشته‌ای است که براساس ضوابط مقرر امتیاز لازم را کسب نموده باشد. از شرایط ممتاز شدن یک رشته، راه اندازی دوره دکتری آن رشته و موجود بودن کتابهای منتشره از سال ۱۳۶۰ به بعد در کتابخانه آن دانشگاه می‌باشد. از امتیازات دانشجویان ممتاز، پرداخت تا ۵۰٪ قیمت کتب مورد نیاز این دانشجویان و بازدید از مراکز آموزشی و پژوهشی مشابه در داخل و

۱- ر.ک: همان دو منبع اخیر، به ترتیب ص ۳ و ص ۱.

۲- «آیین‌نامه آموزشی دوره‌های کاردانی و کارشناسی» اردیبهشت ۷۶، ص ۷.

۳- ر.ک: «آمار آموزش عالی ایران سال تحصیلی ۷۴-۷۳» ص دوازده.

خارج کشور است. حداقل نمره قبولی در دروس دانشگاهی رشته‌های ممتاز ۱۲ می‌باشد.^۱

* گرایش:

«هر یک از شعب یک رشته که ناظر بر یک تخصص باشد، گرایش نامیده می‌شود. اختلاف دروس در دو گرایش از یک رشته نباید از ۷ درصد کل واحدهای رشته کمتر و از ۳۰ درصد کل واحدها بیشتر باشد.»^۲ به عنوان نمونه رشته روان‌شناسی دارای گرایشهای روان‌شناسی بالینی و روان‌شناسی کودکان استثنایی می‌باشد.

* مقطع تحصیلی (دوره):

مقطع تحصیلی، نشانگر طول مدت تحصیل و نوع مدرک اعطایی در پایان تحصیل است مانند کاردانی (فوق دیپلم)، کارشناسی (لیسانس)، کارشناسی ارشد (فوق لیسانس یا دکترای حرفه‌ای) و دکترای تخصصی (Ph.D).^۳

* پذیرفته شده:

«فردی است که در ابتدای سال تحصیلی از طریق کنکور (آزمون) ورودی به عنوان دانشجوی سال اول یکی از دوره‌های تحصیلی در یک مرکز آموزش عالی پذیرفته شده و در مهر ماه آن سال در آن مرکز ثبت نام نموده ... باشد.»^۴

۱- ر.ک: «آیین نامه رشته‌های ممتاز» مصوب ۷۰/۳/۲۶ وزیر فرهنگ و آموزش عالی، مندرج در مجموعه قوانین نظام آموزش عالی، پایان سال ۷۱، ص ۱۹۱.

۲- «آیین نامه آموزشی دوره‌های کاردانی و کارشناسی» اردیبهشت ۷۶، ص هـ.

۳- ر.ک: «راهنمای آزمون ورودی تحصیلات تکمیلی»، سال ۱۳۷۷، ص ۱.

۴- «آمار آموزش عالی ایران سال تحصیلی ۷۴-۷۳»، ص یازده.

*** نام نویسی:**

«پذیرفته شدگان آزمون ورودی، موظفند در مهلت‌هایی که توسط دانشگاه اعلام می‌شود، برای نام‌نویسی و انتخاب واحد مراجعه نمایند. عدم مراجعه برای نام‌نویسی در نخستین نیم‌سال تحصیلی پس از اعلام نتایج آزمون، انصراف از تحصیل تلقی خواهد شد.»^۱

*** نام‌نویسی مشروط:**

نام‌نویسی از دانشجوی مشروط را نام‌نویسی مشروط گویند.^۲

*** منع تحصیل هم‌زمان:**

به غیر از دانشجویان ممتاز (استعدادهای درخشان) «دانشجو در یک زمان، حق نام‌نویسی و ادامه تحصیل در بیش از یک رشته و در هر رشته بیش از یک گرایش در یک یا چند دانشگاه را نخواهد داشت. در صورت تخلف، از ادامه تحصیل در یکی از رشته‌های انتخابی به تشخیص کمیسیون بررسی موارد خاص وزارت، محروم و سوابق تحصیلی وی باطل می‌شود...»^۳

۱- ماده ۲ «آیین‌نامه آموزش دوره‌های کاردانی و کارشناسی»، اردیبهشت ۷۶، ص ۱.

۲- ر.ک: واژه «دانشجو مشروط».

۳- ماده ۴ و تبصره مربوط از همان، ص ۲.

فصل سوم:

تحصیل: از آغاز تا انجام

*** سال تحصیلی:**

«هر سال تحصیلی از دو نیم سال تحصیلی یا از دو ترم و عنداللزوم یک دوره تابستانی تشکیل می شود.»^۱

*** نیمسال تحصیلی:**

مدت زمان چهار ماه و نیم آموزش را که در طول ۱۷ جلسه و طی ۱۷ هفته انجام می پذیرد، یک نیمسال تحصیلی گویند که به یک ترم تحصیلی نیز موسوم است.^۲

*** دوره تابستانی:**

هر دوره تابستانی شامل ۶ هفته آموزشی است. تعداد واحدهای انتخابی در دوره تابستانی حداکثر ۶ واحد درسی است.^۳

۱- «راهنمای دانشجو...» ص ۸۹ و نیز ر.ک: ماده ۶ «آیین نامه آموزشی دوره های کاردانی و کارشناسی...» ص ۳.

۲- ر.ک: همان ص ۸۸ و همان، ص ۳.

۳- ر.ک: ماده ۶ و تبصره ۵ ماده ۱۱، «آیین نامه آموزشی دوره های کاردانی و کارشناسی» صص ۳-۵.

*** دوره تحصیلی (مقطع تحصیلی):**

یک دوره کامل تحصیلی است که طی آن دانشجو، وارد دانشگاه شده و در یک رشته خاص تحصیل کرده و در نهایت به اخذ یکی از مدارک تحصیلی معتبر (کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ارشد، دکترای حرفه‌ای و یا دکترای تخصصی) نایل می‌گردد.^۱

*** دوره کاردانی:**

دوره کاردانی (فوق دیپلم) پایین‌ترین مقطع تحصیلی آموزش عالی است که به اعطای مدرک بالاتر از دیپلم و پائین‌تر از کارشناسی، به نام مدرک کاردانی (فوق دیپلم) می‌انجامد. ضوابط حاکم بر دوره‌های کاردانی با وجود اشتراک با دوره‌های کارشناسی (به خصوص کارشناسی ناپیوسته)، دارای مقررات ویژه خود نیز می‌باشد. به عنوان نمونه حداکثر طول دوره و واحدهای کاردانی به ترتیب بین ۶۸ تا ۷۲ واحد و ۳ سال می‌باشد.^۲

*** دوره کارشناسی (پیوسته - ناپیوسته):**

دوره کارشناسی (لیسانس) یکی از دوره‌های آموزش عالی بالاتر از دوره کاردانی است که سرانجام به اعطا مدرک کارشناسی در رشته مربوط منتهی می‌گردد. دوره کارشناسی به دو دوره کارشناسی پیوسته و کارشناسی ناپیوسته تقسیم می‌شود که از جهت شرایط ورود، تعداد واحدها، طول مدت

۱- ر.ک: «آمار آموزش عالی ایران، سال تحصیلی ۷۴-۷۳» ص ۷۳ دوازده. و «آیین‌نامه آموزشی دوره‌های

کاردانی و کارشناسی ...» ص ۱۰.

۲- ر.ک: ماده ۱۰ و ۱۳ «آیین‌نامه آموزش دوره‌های کاردانی و کارشناسی ...» صص ۴-۵ و «راهنمای

دانشجو ...» صص ۹۸-۹۹.

تحصیل؛ از آغاز تا انجام □ ۱۲۳

دوره و بعضی ضوابط آموزشی دیگر با یکدیگر متفاوت می‌باشند. به عنوان نمونه؛ طول دوره و تعداد واحدهای دوره کارشناسی پیوسته غیر فنی مهندسی به ترتیب حداکثر ۶ سال و ۱۳۰ تا ۱۳۵ (و در فنی مهندسی ۱۳۰ تا ۱۴۰) واحد است، در حالی که طول دوره و تعداد واحدهای دوره کارشناسی ناپیوسته به ترتیب حداکثر ۳ سال و ۶۷ تا ۷۰ واحد می‌باشد.^۱

* دوره کارشناسی ارشد (ناپیوسته - پیوسته):

«دوره کارشناسی ارشد (فوق لیسانس) یکی از دوره‌های آموزش عالی بالاتر از دوره کارشناسی است که سرانجام به اعطاء مدرک کارشناسی ارشد در رشته مربوط منتهی می‌گردد.»^۲

«محتوای آموزشی در این دوره مجموعه‌ای از مطالب نظری، آزمایشگاهی و عملی است که نسبت به دوره‌های قبل از انعطاف بیشتری برخوردار بوده و با تأکید بر پژوهش و تحقیق سعی می‌شود کارآئی و مهارت لازم را در گرایش تحصیلی مورد نظر تأمین نماید. دوره کارشناسی ارشد به دو دوره؛ کارشناسی ارشد پیوسته و کارشناسی ارشد ناپیوسته تقسیم می‌شود که از جهت شرائط ورود، طول مدت دوره و تعداد واحدها، نمره قبولی و سایر ضوابط آموزشی با یکدیگر متفاوت می‌باشند. به عنوان نمونه؛ طول دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته حداکثر وفق مقررات مربوطه ۳ سال و حداقل

۱- ر.ک: «راهنمای دانشجو ...» صص ۹۹-۱۰۲ و ماده ۱۰ «آیین‌نامه آموزشی دوره‌های کاردانی و کارشناسی ...» ص ۴.

۲- ماده ۱ «آیین‌نامه‌ها و مقررات دوره‌های تحصیلات تکمیلی»، خرداد ۱۳۷۶ ص ۳.

نمره قبولی در هر درس ۱۲ است.^۱ در حالی که طول دوره کارشناسی ارشد پیوسته حداکثر ۸/۵ سال و حداقل نمره قبولی در هر درس نمره ده می‌باشد.^۲ دانشجوی دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته تابع آیین‌نامه آموزشی مستقل می‌باشد و دانشجوی دوره کارشناسی ارشد پیوسته، در طول تحصیل تا سقف واحدهای قابل قبول دوره کارشناسی (۱۳۵ تا ۱۴۰) تابع مقررات آیین‌نامه آموزشی دوره‌های کاردانی و کارشناسی و در سایر دروس تخصصی و پایان‌نامه و ... تابع آیین‌نامه آموزشی کارشناسی ارشد ناپیوسته خواهد بود.^۳

❖ دوره دکتری Ph.D:

«دوره دکتری Ph.D» بالاترین مقطع تحصیلی آموزش عالی است که به اعطای مدرک می‌انجامد و مجموعه‌ای هماهنگ از فعالیت‌های پژوهشی و آموزشی است... هدف از ایجاد دوره دکتری، تربیت افرادی است که با احاطه یافتن به آثار علمی در یک زمینه خاص و آشنا شدن با روشهای پیشرفته تحقیق و دستیابی به جدیدترین مبانی آموزشی و پژوهشی، بتوانند، با نوآوری در زمینه‌های علمی و تحقیقی، در رفع نیازهای کشور و گسترش مرزهای دانش، در رشته تخصصی خود، موثر بوده و به تازه‌هائی در جهان دانش دست یابند.^۴

دوره دکتری به دو مرحله آموزشی و پژوهشی تقسیم می‌شود و با دفاع از

۱- «راهنمای دانشجو...»، ص ۱۰۲

۲- ر.ک: ماده ۹ و ۱۲ «آیین‌نامه‌ها و مقررات دوره‌های تحصیلات تکمیلی»، خرداد ۱۳۷۶، ص ۳.

۳- ر.ک: ماده ۳۲ «آیین‌نامه آموزشی دوره‌های کاردانی و کارشناسی...»، ص ۱۰.

۴- ماده ۱ «آیین‌نامه دوره دکتری Ph.D» مصوب جلسه ۲۷۴ شورای عالی برنامه‌ریزی مورخ ۷۲/۱۲/۸. مندرج در نشریه شماره ۱۳۰ شورای عالی برنامه‌ریزی ص ۱۷.

تحصیل؛ از آغاز تا انجام □ ۱۲۵

رساله پایان می‌پذیرد. هر یک از این دو مرحله دارای مقررات و ضوابط اختصاصی و جدا از سایر دوره‌ها می‌باشد. به عنوان نمونه؛ حداکثر مدت مجاز تحصیل در این دوره با عنایت به موارد استثنایی ۶ سال است.^۱

❖ دوره‌های دکترای مشترک:

به منظور بهره‌گیری از کلیه امکانات و تجهیزات و توان مراکز آموزش عالی کشور و در راستای نیل به اهدافی چون تربیت کادر هیأت علمی مورد نیاز، آموزش عالی و پژوهشی دانشگاهها و در قالب توافق نامه‌هایی که بین آنها مبادله می‌شود، مجازند وفق مقررات نسبت به برگزاری دوره‌های مشترک اقدام کنند.

دانشنامه فراغت از تحصیل دانشجو از طرف دانشگاه برگزار کننده دوره، صادر می‌شود و در آن جمله: «این دوره با همکاری ... برگزار شده است» قید خواهد شد.

تسری مقررات این دوره به دوره کارشناسی ارشد، فقط در مؤسسات مستقر در شهرستانها و رشته‌های خاص مورد نیاز در تهران (نظایر رشته‌های هنری) بلامانع است.^۲

❖ دوره دانشجویی:

دوره دانشجویی، دوره‌ای بالاتر از کارشناسی ارشد است که طی آن، مربیان آموزشی یا پژوهشی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی که در

۱- برای آشنایی مقررات و ضوابط یاد شده ر.ک: «همان آیین‌نامه» مندرج در همان نشریه، صص ۲۵۷.

۲- ر.ک: «آیین‌نامه نحوه برگزاری دوره‌های دکترای مشترک» مندرج در «آیین‌نامه‌ها و مقررات دوره‌های تحصیلات تکمیلی»، صص ۵۰-۵۲.

استخدام رسمی آزمایشی یا رسمی قطعی وزارت فرهنگ و آموزش عالی یا یکی از دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی هستند؛ مرحله آموزشی دوره دکتری تخصصی را وفق ضوابط مقرر و پس از پذیرش در آزمون مربوط می‌گذرانند و به اخذ مدرک دانشوری نایل می‌شوند.

ورود به این دوره برای دارندگان مدرک معادل کارشناسی ارشد ممکن نیست. ادامه تحصیل فارغ‌التحصیلان این دوره برای اخذ مدرک دکتری تخصصی (Ph.D) براساس مقررات مربوط امکان‌پذیر است.

مربیان شرکت کننده در این دوره به مدت دو سال از مأموریت تحصیلی استفاده می‌کنند و جز به میزان حداکثر ۵ ساعت آن هم در دانشگاه محل خدمت، حق اشتغال یا تدریس در جای دیگر را ندارند. به مربیانی که موفق به اخذ مدرک دانشوری می‌شوند، علاوه بر پایه‌های استحقاقی مربوط به سنوات، پنج پایه تشویقی نیز اعطا می‌گردد.^۱

طول مدت مجاز در دوره دانشوری ۲ سال است و در صورتی که تعداد واحدهای جبرانی دانشجو ۸ واحد یا بیشتر باشد، یک نیمسال تحصیلی به آن افزوده می‌شود.^۲

* دوره‌های آموزش عالی غیررسمی:

به منظور ارتقای سطح آموزشی کارکنان مؤسسات دولتی و غیر دولتی و

۱- ر.ک: «آیین‌نامه ارتقای سطح علمی مربیان دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی» مصوب جلسه ۲۸۲ مورخ ۷۳/۶/۲۰ شورای عالی برنامه‌ریزی، مندرج در «آیین‌نامه‌ها و مقررات دوره‌های تحصیلات تکمیلی» صص ۵۸-۶۰.

۲- ر.ک: «دستورالعمل اجرایی برنامه آموزشی دوره دانشوری» معاونت آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی، مورخ ۷۴/۹/۱، مندرج در همان، صص ۶۲-۶۳.

مشارکت بیشتر دانشگاه‌ها در امر آموزش و گسترش آموزش‌های آزاد؛ با توجه به سیاست‌ها و امکانات به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی اجازه داده می‌شود آموزش‌های مورد نیاز بخش دولتی و غیردولتی را با برگزاری دوره‌های معادل کاردانی، معادل کارشناسی و معادل کارشناسی ارشد تأمین نمایند.^۱

* دوره‌های آموزش عالی کوتاه مدت:

در جهت کمک به توسعه و ارتقای علوم و فنون و معارف در کشور و تربیت و تأمین نیروی کاردان و متخصص که از مسئولیت‌های اساسی وزارت فرهنگ و آموزش عالی است و با توجه به توان علمی و فنی کشور و ایجاد زمینه مناسب برای مشارکت، اقشار مردم و نیروهای علمی بالقوه دانشگاهی؛ دوره‌های کوتاه مدت آموزش‌های عالی، برقرار می‌شود.^۲

* دوره‌های آموزشی مستمر:

به منظور ارتقای سطح دانش و مهارت و آموزش‌های تخصصی متقاضیان و یا فارغ‌التحصیلان آموزش عالی و با توجه به سیاست‌ها و امکانات آموزشی؛ به دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی و پژوهشی اجازه داده می‌شود براساس ضوابط مقرر، آموزشهای آزاد مستمر را برای دوره‌های کوتاه مدت و تک درس به اجرا گذارند. صدور گواهینامه در این دوره‌ها بلامانع است ولی نباید از عناوین رسمی، مانند کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد استفاده شود.

۱- رک: «آیین‌نامه دوره‌های آموزش عالی غیررسمی، مصوب وزیر فرهنگ و آموزش عالی»، مندرج در «مجموعه قوانین آموزش عالی، تا پایان سال ۷۱»، ص ۱۹۱.

۲- همان مجموعه.

درآمد حاصل از اجرای این دوره‌ها به نحو مقرر هزینه خواهد شد.^۱

✱ برنامه درسی (آموزشی):

شورای عالی برنامه‌ریزی، برنامه درسی را بر پایه مجموعه‌ای متناسب از دروس عمومی، اختصاصی (اعم از پایه، اصلی و تخصصی) و اختیاری مربوط به هر رشته، و تا سقف مجاز واحدهای درسی تعیین و ابلاغ می‌کند.^۲

✱ دروس الزامی:

این دروس در برابر دروس اختیاری قرار دارند و عبارت از «دروسی است که بدون گذراندن آنها دانشجو نمی‌تواند فارغ‌التحصیل شود. لازم به یادآوری است که این دروس قابل جابجائی و تعویض با سایر دروس نیستند».^۳ بنابراین، دروس عمومی و اختصاصی از دروس الزامی محسوب می‌شوند.

✱ دروس انتخابی (اختیاری، ستاره‌دار):

«دانشگاهها می‌توانند در هر رشته به تشخیص گروه مربوط، تعدادی از دروس مرتبط با رشته را تعیین و به عنوان دروس انتخابی به دانشجویان ارایه دهند. مشروط بر آنکه تعداد واحدها از سقف مجاز در هر رشته تجاوز نکند».^۴

۱- ر.ک: «آیین‌نامه دوره‌های آموزشی مستمر» مورخ ۷۰/۶/۱، وزارت فرهنگ و آموزش عالی، مندرج در «مجموعه قوانین آموزشی تا پایان سال ۷۱»، صص ۱۹۵-۱۹۶.

۲- ر.ک: «راهنمای دانشجو» صص ۹۵، ۹۶ و ۹۸. و مصوبه جلسه ۱۹۶ مورخ ۶۹/۲/۳۰ شورای عالی برنامه‌ریزی، مندرج در «آیین‌نامه‌ها و مقررات دوره‌های تحصیلات تکمیلی» خرداد ۷۶، صص ۹۸-۹۷.

۳- «راهنمای دانشجو» ص ۹۶.

۴- ماده ۸ «آیین‌نامه آموزشی دوره‌های کاردانی و کارشناسی» ص ۳.

این تعداد واحدهای اختیاری از سوی شورای عالی برنامه‌ریزی برای هر رشته و گرایش مشخص شده است.

علاقه‌مندی دانشجوی، محتوای دروس و ... می‌تواند معیار انتخاب دروس اختیاری از سوی دانشجو باشد.^۱

«شورای عالی برنامه‌ریزی بخشی از اختیارات خود را در تهیه و تدوین و ارایه دروس اختیاری برای هر رشته به میزان حداکثر ۲۴ واحد برای دوره‌های کارشناسی، به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی که دارای هیأت ممیزه با شرایطی خاص هستند تفویض کرده است. به موجب این اختیار، دانشگاه‌ها می‌توانند به جای دروس ستاره‌دار یا مشخص شده در برنامه‌های مصوب، دروس دیگری را که ضروری می‌دانند به همان تعداد واحد به صورت اختیاری ارایه دهند، مشروط بر آنکه عنوان و ریز مواد آن را به اطلاع شورای عالی برنامه‌ریزی برسانند.»^۲

* دروس عمومی:

به منظور گسترش اطلاعات و معلومات مورد نیاز دانشجویان فراتر از رشته تخصصی ایشان و تشویق به انجام فعالیت‌های ورزشی و نیز رشد بینش آنان براساس فرهنگ و معارف اسلامی، دروسی ارایه می‌گردد که به دروس عمومی معروف است. تعداد واحدهای این دروس در حال حاضر ۲۰ واحد می‌باشد که عبارتند از: معارف اسلامی ۱ (۲ واحد)، متون اسلامی (۲ واحد)،

۱- ر.ک: «راهنمای دانشجو» ص ۹۷.

۲- «مجموعه قوانین آموزش عالی، تا پایان سال ۷۲»، صص ۱۷۲ - ۱۷۴. برای دیدن متن این مصوبه ر.ک: «آیین‌نامه‌ها و مقررات دوره‌های تحصیلات تکمیلی، خرداد ۷۶، صص ۹۷-۹۸.

زبان فارسی (۳ واحد)، زبان خارجی (۳ واحد)، تربیت بدنی ۱ عملی (۱ واحد) و تربیت بدنی ۲ عملی (۱ واحد).

گذراندن این دروس، برای همه دانشجویان دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور در همه رشته‌های تحصیلی در مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد پیوسته و دکترای حرفه‌ای پزشکی الزامی است. البته دانشجویان دوره کاردانی فقط دروس معارف اسلامی ۱، اخلاق و تربیت اسلامی، زبان فارسی، زبان خارجی و تربیت بدنی ۱ را می‌گذرانند و برای این دسته از دانشجویان، بقیه دروس در دوره کارشناسی ناپیوسته ارایه می‌شود.^۱

* دروس معارف اسلامی:

این دروس جزو «دروس عمومی» می‌باشند و در حال حاضر به ۶ عنوان درس زیر که مجموعاً ۱۲ واحد درسی را تشکیل می‌دهند، دروس معارف اسلامی گفته می‌شود: معارف اسلامی ۱ (۲ واحد)، معارف اسلامی ۲ (۲ واحد)، اخلاق و تربیت اسلامی (۲ واحد)، تاریخ اسلام (۲ واحد) و متون اسلامی (۲ واحد).^۲

۱- ر.ک: مصوبه جلسه ۳۲۶ مورخ ۷۳/۱/۱۶ شورای عالی انقلاب فرهنگی، مندرج در «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی سالهای ۷۳-۷۴، ص ۴۵ و «دستورالعمل اجرایی دروس عمومی» مصوبه جلسه ۲۸۳ مورخ ۷۳/۶/۲۰، شورای عالی برنامه‌ریزی مندرج در گروه آموزشی معارف اسلامی در آیینیه قوانین و مقررات» صص ۳۷-۳۶.

۲- ر.ک: همان. و نیز ر.ک: مصوبه ۲۴۰ جلسه مورخ ۶۹/۱۲/۱۴ شورای عالی انقلاب فرهنگی، مندرج در مجموعه قوانین سال ۶۹، روزنامه رسمی کشور، بخش مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی. لازم به یادآوری است که در دانشگاه آزاد اسلامی براساس بخشنامه شماره ۳۶/۸۸۹۵۴ مورخ ۷۴/۱۰/۲۳ ریاست آن، دو درس «روخوانی قرآن کریم» و «وصیت‌نامه حضرت امام (ره)» به دروس معارف اسلامی ملحق و توسط گروه معارف ارایه می‌شود. (ر.ک: مجموعه بخش‌نامه‌های آموزشی و دانشجویی دانشگاه آزاد اسلامی سالهای ۷۵-۷۴، ص ۱۴۹).

* دروس اختصاصی:

این دروس در برابر دروس عمومی ذکر گردیده و شامل:

الف - دروس پایه. ب - دروس اصلی. ج - دروس تخصصی می‌شود.^۱

* دروس پایه:

«دروسی است که برای آماده نمودن دانشجو به منظور گذراندن سایر دروس اصلی و نیز افزایش اطلاعات و تقویت بنیه و بینش علمی دانشجو و همچنین درک بهتر سایر دروس رشته تخصصی وی ارایه می‌گردد.»^۲

* دروس اصلی:

«دروسی است که ویژه شاخه‌ها یا مجموعه‌های تخصصی یک رشته تحصیلی است.»^۳

* دروس تخصصی:

«دروسی است که صرفاً به منظور کارآیی‌های علمی و عملی یکی از شاخه‌ها یا مجموعه‌های تخصصی یک رشته تحصیلی تدریس می‌شود. (در برخی از رشته‌ها ممکن است دروس اصلی و تخصصی آن رشته تحت عنوان دروس تخصصی طبقه‌بندی شود).»^۴

* دروس مستقل:

«دروسی را که گذراندن آنها وابسته به گذراندن دروس دیگر نبوده و هر زمان

۱- «راهنمای دانشجو» ص ۹۵.

۲- «راهنمای دانشجو» ص ۹۵.

۳- همان.

۴- همان، ص ۹۶.

می‌توان آنها را به تنهایی و بدون توجه به انتخاب سایر دروس انتخاب نمود، دروس مستقل گویند.^۱

* دروس پیوسته:

«دروسی را که از نظر محتوا مرتبط با یکدیگر بوده و گاهی اوقات، انتخاب یکی منوط به گذراندن دیگری است، دروس پیوسته گویند. این دروس از لحاظ زمانی به شرح ذیل انتخاب می‌گردند:

۱- دروس پیش‌نیاز: دروسی که مقدمه برخی دروس دیگرند و باید پیش از آنها انتخاب گردند.

۲- دروس هم‌نیاز: برخی از دروس باید هم‌زمان انتخاب و گذرانده شوند.^۲

* دروس پیش‌نیاز:

آن دسته از پذیرفته شدگان آزمون سراسری ورودی دانشگاهها در دوره‌های کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد ناپیوسته در همه رشته‌های تحصیلی که نمره خام آنها در آزمون ورودی، در یک یا چند درس، به تشخیص شورای آموزشی دانشگاه پذیرنده، از حد نصاب معینی کمتر باشد، موظفند حسب نیاز رشته، دروسی را که آن دانشگاه تعیین می‌کند به عنوان دروس جبرانی یا (پیش‌نیاز دانشگاهی) علاوه بر دروس مندرج در برنامه مصوب بگذرانند. تعیین نوع و تعداد و ریز مواد و نحوه ارایه و زمان تدریس دروس پیش‌نیاز بر

۱- «راهنمای دانشجو» ص ۹۶.

۲- «راهنمای دانشجو» ص ۹۶.

تحصیل؛ از آغاز تا انجام □ ۱۳۳

عهده شورای آموزشی دانشگاه پذیرنده است. نمره این دروس در کارنامه دانشجوی ثبت و در میانگین نمرات پایان نیمسال و همچنین در میانگین کل نمرات دانشجو، محاسبه می‌شود و در مشروطی، قبولی یا ردی دانشجو نیز تأثیر دارد. به حداکثر طول مدت دوره تحصیل دانشجویانی که حداقل ۸ واحد از دروس پیش‌نیاز را گذرانده باشند، یک نیمسال تحصیلی افزوده می‌شود.^۱

* دروس جبرانی (کمبود):

«این دروس، ویژه دانشجویان دوره کارشناسی ارشد. ناپیوسته است.»^۲
چنانچه به تشخیص کمیته تحصیلات تکمیلی، گذراندن تعدادی از واحدهای درسی دوره کارشناسی، به عنوان دروس کمبود یا جبرانی، برای دانشجو، ضروری تشخیص داده می‌شود، وی مکلف است، آن دروس را براساس برنامه مصوب، اضافه بر واحدهای درسی مقرر در دوره کارشناسی ارشد... بگذراند. تعداد دروس جبرانی در هر رشته حداکثر ۲۴ واحد است (و) در انتخاب، اولویت با درس جبرانی است.
به ازای گذراندن هر ۱۲ واحد درسی از دروس جبرانی، یک نیمسال تحصیلی، به طول مدت تحصیل دانشجو، افزوده می‌شود. نمرات این دروس در کارنامه دانشجو، جداگانه ثبت می‌شود اما در احتساب میانگین نمرات

۱- ر.ک: «آیین‌نامه آموزشی دوره‌های کاردانی و کارشناسی» ص ۵. چنانکه ملاحظه می‌شود به این دروس «دروس جبرانی» نیز اطلاق کرده‌اند. ر.ک: واژه «درس جبرانی (کمبود)». همچنین به یکی از مصادیق دروس پیوسته نیز دروس پیش‌نیاز گفته می‌شود، ر.ک: واژه «دروس پیوسته».

۲- «راهنمای دانشجو» ص ۹۴.

نیمسال تحصیلی و میانگین کل نمرات دانشجو منظور می‌شود.^۱

* درس ناتمام:

«در موارد استثنایی، نمره تمرین دبیری، کارآموزی و کارورزی، عملیات صحرائی، کار عرصه و دروسی که در برنامه آموزشی مصوب، توأم با پروژه ارایه می‌شود، در صورتی که به تشخیص استاد و تأیید گروه آموزشی مربوط، تکمیل آنها در طول یک نیمسال تحصیلی میسر نباشد، ناتمام تلقی می‌گردد. نمره ناتمام باید حداکثر تا پایان نیمسال بعد به نمره قطعی تبدیل گردد.»^۲

«در مواردی که ارزشیابی دانشجوی (کارشناسی ارشد) در یک درس، موکول به فعالیت‌هایی باشد که با تشخیص استاد مربوط انجام آن در طول یک نیمسال تحصیلی ممکن نیست، نمره دانشجو در آن درس ناتمام محسوب می‌شود. در این صورت باید نمره دانشجو در این درس، حداکثر تا پایان نیمسال تحصیلی بعد، توسط استاد ذیربط به نمره قطعی تبدیل و در کارنامه وی ثبت شود.»^۳

* شماره درس:

«برای سهولت نام‌نویسی و مراجعه به برنامه‌ها و درس‌ها و استفاده از کامپیوتر در تنظیم کارنامه‌ها، برای هر درس شماره هفت رقمی خاصی در

۱- ر.ک: مواد ۴ و ۱۳ «آیین‌نامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته» مندرج در آیین‌نامه‌ها و

مقررات دوره‌های تحصیلات تکمیلی، خرداد ۷۶، ص ۴ و ۷.

۲- ماده ۲۳ «آیین‌نامه آموزشی دوره‌های کاردانی و کارشناسی» ص ۸

۳- ماده ۱۲ «آیین‌نامه دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته» ص ۷.

نظر گرفته شده است که از کدهای مختلفی تشکیل شده است.^۱

* نظام واحدی:

«آموزش در تمام دانشگاهها (و مؤسسات آموزش عالی) مبتنی بر نظام واحدی است. در نظام واحدی، ارزش هر درس با تعداد واحدهای آن درس سنجیده می شود و قبولی یا عدم قبولی دانشجو در یک درس، به همان درس محدود است.»^۲

* واحد درس:

«هر واحد درس، مقدار یا میزان درسی است که مفاد آن به صورت نظری ۱۷ ساعت عملی و یا آزمایشگاهی (۳۴ ساعت، کارگاهی (یا عملیات میدانی) ۵۱ ساعت، کارآموزی و کارورزی (یا کار در عرصه) ۶۸ ساعت. در طول یک نیمسال تحصیلی (یا دوره تابستانی) و طبق برنامه مصوب شورای عالی برنامه ریزی، تدریس می شود. در مورد رشته هایی که دارای پروژه هستند، مدت اجرای پروژه متناسب با واحد آن، توسط استاد مربوط تعیین می شود.»^۳

* تعداد واحدهای درسی:

«تعداد واحدهای درسی لازم برای گذراندن هر یک از دوره های تحصیلی به شرح زیر است دوره های کاردانی: بین ۶۸ تا ۷۲ واحد. دوره های کارشناسی پیوسته (غیر از رشته های فنی و مهندسی): ۱۳۰ تا

۱- «راهنمای دانشجو» ص ۹۱.

۲- «آیین نامه آموزشی دوره های کاردانی و کارشناسی» اردیبهشت ۷۶، ص ۲.

۳- همان صص ۲-۳.

۱۳۵ واحد.

دوره‌های کارشناسی پیوسته فنی و مهندسی: ۱۳۰ تا ۱۴۰ واحد.

دوره‌های کارشناسی ناپیوسته: ۶۷ تا ۷۰ واحد.

دوره‌های کارشناسی ارشد پیوسته: ۱۷۲ تا ۱۸۲ واحد.^۱

«تعداد کل واحدهای درسی دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته با احتساب

واحد پایان‌نامه، بر حسب رشته، حداقل ۲۸ و حداکثر ۳۲ واحد است.»^۲

«مجموع واحدهای آموزشی و پژوهشی دانشجوی در دوره دکتری نباید از

۴۲ واحد کمتر و از ۵۰ واحد بیشتر باشد.»^۳

*** انتخاب واحد:**

بلافاصله پس از ثبت‌نام دانشجو و تسلیم مدارک لازم، انتخاب واحد، آغاز و تا آخرین نیمسال تحصیلی تکرار می‌شود. دانشجو موظف است در هر نیمسال، در زمانی که دانشگاه اعلام می‌کند، برای انتخاب واحد به اداره آموزش مراجعه و با رعایت دروس پیش‌نیاز (پیوسته) و دقت کافی در ثبت شماره درس اقدام به انتخاب واحد کند. عدم مراجعه دانشجو برای نام‌نویسی بدون اطلاع و عذر موجه، در یک نیمسال، به منزله انصراف از تحصیل است. در صورت تأخیر و یا عذر موجه، حق انتخاب واحد و ادامه تحصیل را در آن

۱- ماده ۱۰ «آیین‌نامه آموزشی دوره‌های کاردانی و کارشناسی» اردیبهشت ۷۶، ص ۴.

۲- ماده ۴ «آیین‌نامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته» مصوب جلسه ۲۹۱ شورای عالی برنامه‌ریزی مورخ ۷۳/۱۰/۲۵، مندرج در «آیین‌نامه‌ها و مقررات دوره‌های تحصیلات تکمیلی» دفتر امور آموزشی و تحصیلات تکمیلی، خرداد ۷۶، ص ۴.

۳- ماده ۱۸ «آیین‌نامه دوره دکتری Ph.D» مصوب جلسه ۲۷۴ شورای عالی برنامه‌ریزی مورخ ۷۲/۱۲/۸، مندرج در همان، ص ۲۲.

تحصیل؛ از آغاز تا انجام □ ۱۳۷

نیمسال ندارد ولی آن نیمسال جزو مدت مجاز تحصیل وی محسوب می‌شود.^۱

* انتخاب واحد حداقل و حداکثر:

دانشجوی دوره‌های غیر از کارشناسی ارشد ناپیوسته و دکتری (Ph.D) می‌تواند در هر نیمسال تحصیلی حداقل ۱۲ و حداکثر ۲۰ واحد درسی را انتخاب کند. در آخرین نیمسال تحصیلی، دانشجو از رعایت شرط انتخاب حداقل ۱۲ واحد معاف است. اگر دانشجویی در یک نیمسال، میانگین کل نمراتش حداقل ۱۷ باشد می‌تواند با نظر دانشگاه در نیمسال بعد، حداکثر تا ۲۴ واحد درسی را انتخاب کند. در مواردی که دانشجو برای فراغت از تحصیل حداکثر ۲۴ واحد باقی داشته باشد، حتی اگر مشروط باشد، با نظر دانشگاه می‌تواند تمامی واحدهای باقیمانده را در یک نیمسال انتخاب کند. تعداد واحدهای انتخابی در دوره تابستانی حداکثر ۹ واحد درسی است.^۲

«دانشجوی دوره کارشناسی ارشد (ناپیوسته) مجاز است در هر نیمسال تحصیلی بین ۸ تا ۱۴ واحد درسی را انتخاب کند و در موارد استثنایی، باصلاح دید کمیته انتخاب تکمیلی، این تعداد می‌تواند به ۱۶ واحد افزایش یابد. در آخرین نیمسال تحصیلی نام‌نویسی دانشجو در کمتر از ۹۸ واحد درسی بلامانع است.»^۳

۱- ماده ۳ «آیین‌نامه آموزشی دوره‌های کاردانی و کارشناسی» سال ۷۶، صص ۱-۲. و «راهنمای دانشجو» ص ۸۹

۲- ر.ک: ماده ۱۱، «آیین‌نامه آموزشی دوره‌های کاردانی و کارشناسی» صص ۴-۵.

۳- ر.ک: ماده ۴، «آیین‌نامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته» ص ۴.

«دانشجوی (دوره دکتری) در مرحله آموزشی موظف است در هر نیمسال تحصیلی بین ۹ تا ۱۰ واحد درسی از دروس مرحله آموزشی را انتخاب و ثبت‌نام کند، مگر آنکه کمتر از ۶ واحد درسی باقی داشته باشد.»^۱

* حذف و اضافه:

«دانشجو می‌تواند در هر نیمسال تحصیلی، فقط در مهلتی کمتر از دو هفته، پس از شروع نیمسال تحصیلی حداکثر دو درس دیگر انتخاب یا دو درس انتخابی خود را حذف یا دو درس انتخابی خود را با دو درس دیگر جابه‌جا نماید، مشروط بر آنکه تعداد واحدهای انتخابی وی از حد مقرر تجاوز نکند.»^۲

* حذف اضطراری:

«در صورت اضطرار، دانشجو می‌تواند تا ۵ هفته به پایان نیمسال تحصیلی مانده، فقط یکی از دروسهای نظری خود را با تأیید گروه آموزشی مربوط حذف کند، مشروط بر آنکه اولاً غیبت دانشجو در آن درس بیش از $\frac{4}{17}$ مجموع ساعات آن درس نباشد و ثانیاً، تعداد واحدهای باقیمانده وی از ۱۲ واحد کمتر نشود.»^۳

* حذف کلی دروس:

«حذف کلیه دروسهای اخذ شده در یک نیمسال، تنها در صورتی مجاز است که

۱- ر.ک: ماده ۱۱، «آیین‌نامه دوره دکتری Ph.D» مندرج در «آیین‌نامه‌ها و مقررات دوره‌های تحصیلات تکمیلی» خرداد ۷۶، ص ۲۰.

۲- ماده ۱۷، «آیین‌نامه آموزشی دوره‌های کاردانی و کارشناسی»، ص ۶.

۳- ماده ۱۸ «آیین‌نامه دوره‌های کاردانی و کارشناسی» ص ۷.

تحصیل؛ از آغاز تا انجام □ ۱۳۹

بنا به تشخیص شورای آموزشی دانشگاه، دانشجو قادر به ادامه تحصیل در آن نیمسال نباشد. در این صورت، نیمسال مزبور جزو حداکثر مجاز تحصیل دانشجو محسوب خواهد شد.^۱

* واحد احتسابی:

«تعداد واحدهایی را که پس از تغییرات رشته از سوی گروه آموزشی و آموزش کل دانشگاه از دانشجو پذیرفته شده و در میانگین کل وی منظور می‌گردد، واحد احتسابی گویند.»^۲

* واحد معافی:

«به واحدهایی که دانشجو پیش از ورود به (دانشگاهی معین)، در سایر موسسات مورد تأیید وزارت فرهنگ و آموزش عالی گذرانده است و مورد پذیرش گروه آموزشی دانشکده و نیز آموزش کل قرار می‌گیرد، واحد معافی می‌گویند. در چنین شرایطی دانشجو ملزم به تکرار مجدد آن نیست.»^۳

* برگ نهایی:

پس از حذف و اضافه، برگ نهایی از طریق آموزش دانشکده به دانشجو تحویل می‌گردد. این برگ، نشان دهنده واحدهای انتخابی دانشجو می‌باشد که می‌بایست در امتحان آنها شرکت کند.^۴

۱- ماده ۱۹ «آیین‌نامه آموزشی دوره‌های کاردانی و کارشناسی» ص ۷.

۲- «راهنمای دانشجو» ص ۹۴.

۳- همان ص ۹۴.

۴- ر.ک: «راهنمای دانشجو» صص ۹۱-۹۲.

✱ معادل سازی:

معادل سازی جریانی است که به مناسبت‌های مختلفی همچون تغییر رشته، پذیرش جدید در دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی، معادل سازی آموزشی و... انجام می‌پذیرد و در هر مورد ضوابط خاصی بر آن حاکم است؛ تغییر رشته: «دروسی که دانشجو در رشته قبلی گذرانده است در گروه آموزشی رشته جدید بررسی و معادل سازی می‌شود و فقط دروسی از وی پذیرفته می‌شود که به تشخیص گروه آموزشی، با دروس رشته جدید، اشتراک محتوایی داشته باشد و نمره هر یک از آن دروس نیز از ۱۲ کمتر نباشد.»^۱

پذیرش جدید: معادل سازی و پذیرش دروسی که قبول شدگان آزمون سراسری قبلاً در دانشگاهها یا دیگر مقاطع تحصیلی گذرانده‌اند با رعایت شرایطی همچون مورد تأیید وزارت فرهنگ و آموزش عالی یا وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی بودن دانشگاه قبلی و مدارک تحصیلی آن.^۲

معادل سازی آموزشی: واحد معادل آموزشی... به خدمتی اطلاق می‌شود که ارزش آموزشی آن براساس ضوابط مقرر معادل واحدهای تدریس موظف دانشگاهی معادل سازی می‌شود.^۳

✱ معرفی به استاد:

«در صورتی که دانشجو برای فراغت از تحصیل تنها یک درس باقیمانده

۱- ماده ۵۸ «آیین‌نامه آموزشی دوره‌های کاردانی و کارشناسی» ص ۱۶.

۲- ر.ک: ماده ۶۳ «همان» ص ۱۸.

۳- ر.ک: «آیین‌نامه نحوه محاسبه واحدهای معادل آموزشی» وزارت فرهنگ و آموزش عالی، قابل اجرا از تاریخ ۶۹/۷/۱، مندرج در مجموعه قوانین آموزش عالی تا پایان سال ۷۱، صص ۱۸۰-۱۸۳.

تحصیل: از آغاز تا انجام □ ۱۴۱

داشته باشد، با نظر دانشگاه و تأیید استاد مربوط می‌تواند امتحان آن درس را در طول نیمسال از طریق معرفی به استاد بگذراند.^۱

* تغییر رشته:

دانشجو در طول تحصیل در مقطع کاردانی و کارشناسی می‌تواند تنها یک بار، با موافقت گروه آموزشی ذی‌ربط از یک رشته به رشته دیگر در یک گروه آزمایشی و همان دانشگاه وفق ضوابط مقرر تغییر رشته دهد.^۲

«انتقال و تغییر رشته در دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته ممنوع است.»^۳

* تغییر رشته اضطراری:

چنانچه دانشجو به تشخیص شورای آموزشی دانشکده در دوران تحصیل دچار بیماری یا سانحه‌ای گردد که توانایی ادامه تحصیل در آن رشته و یا امکان بهره‌گیری از کارآیی حاصل از آن را طبق جداول نقص عضو از دست بدهد، وفق ضوابط مقرر می‌تواند رشته خود را در همان گروه آزمایشی که از لحاظ نمره آزمون ورودی نزدیک‌ترین نمره را دارد، تغییر دهد. در مواردی که دانشجو به دلایل نقص عضو و بیماری، توانایی ادامه تحصیل در هیچ یک از رشته‌های گروه آزمایشی مربوط را نداشته باشد، کمیسیون آموزشی دانشگاه پس از بررسی کامل مسأله، نسبت به تغییر رشته دانشجو به رشته‌ای در گروه آزمایشی دیگر تصمیم می‌گیرد.^۴

۱- تبصره ۲ ماده ۱۱، «آیین‌نامه آموزشی دوره‌های کاردانی و کارشناسی» ص ۴.

۲- ر.ک: فصل دهم، «آیین‌نامه آموزشی دوره‌های کاردانی و کارشناسی» صص ۱۵ - ۱۶.

۳- ماده ۲۳ «آیین‌نامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته» ص ۱۰.

۴- ر.ک: ماده ۵۹ «آیین‌نامه آموزشی دوره‌های کاردانی و کارشناسی» ص ۱۷.

تغییر رشته اқشار خاصی از دانشجویان همچون دانشجویان آزاده، براساس مقررات مربوط از آزادی عمل بیشتری برخوردار است.^۱

* حضور و غیبت:

حضور دانشجو در تمامی برنامه‌های درسی و دیگر فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی دوره الزامی است. غیبت دانشجو در هر درس نباید از $\frac{4}{17}$ مجموع ساعات آن درس تجاوز کند، در غیر این صورت نمره دانشجو در آن درس صفر محسوب می‌شود. در صورتی که غیبت دانشجو در یک درس، بیش از $\frac{4}{17}$ باشد ولی غیبت او از نظر شورای آموزشی دانشگاه یا کمیته منتخب آن شورا مجاز تشخیص داده شود، آن درس از مجموعه دروس انتخابی دانشجو حذف می‌شود، در این حال، رعایت حد نصاب ۱۲ واحد (برای دوره‌های کاردانی و کارشناسی) و ۸ واحد (برای دوره‌های کارشناسی ارشد ناپیوسته) در آن نیمسال الزامی نیست. ولی نیمسال مذکور به عنوان یک نیمسال کامل جزو سنوات تحصیلی دانشجو محسوب می‌شود.^۲

* مرخصی تحصیلی:

دانشجو می‌تواند در هر یک از دوره‌های کاردانی و کارشناسی ناپیوسته برای دو نیمسال متوالی یا متناوب (و دانشجوی کارشناسی ارشد حداکثر برای یک نیمسال تحصیلی) از مرخصی تحصیلی استفاده کند، مدت مرخصی جزو

۱- ر.ک: مصوبه مورخ ۶۹/۷/۲۹ هیأت وزیران، مندرج در مجموعه قوانین آموزش عالی تا پایان سال ۱۳۷۱، ص ۳۳۴.

۲- ر.ک: ماده ۱۴-۱۶ «آیین‌نامه آموزشی دوره‌های کاردانی و کارشناسی» ص ۶ و ماده ۷-۹ «آیین‌نامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته» ص ۵.

تحصیل؛ از آغاز تا انجام □ ۱۴۳

مدت مجاز تحصیلی وی در آن دوره محسوب می‌شود.

تقاضای مرخصی تحصیلی به صورت کتبی و وفق مقررات مربوط قبل از شروع نام‌نویسی در هر نیمسال توسط دانشجو درخواست و پس از طی مراحل قانونی نتیجه آن معلوم می‌گردد.^۱

مرخصی دانشجویی که به عنوان همسر یکی از کارکنان دولت یا همسر یکی از دانشجویان بورسیه به عنوان همراه به خارج از کشور اعزام می‌شود، جدای از مرخصی استحقاقی فوق بوده و تابع مقررات خاص خود می‌باشد.^۲ مرخصی تحصیلی در دوره دکترای تخصصی (Ph.D) به گونه‌ای استثنایی و تحت ضوابط خاص و حداکثر برای دو نیمسال پذیرفته شده است.^۳

* امتحان:

امتحان، یکی از چند عاملی است که ارزیابی پیشرفت دانشجو براساس آن صورت می‌گیرد. برگزاری امتحان پایان نیمسال برای هر درس الزامی است.^۴

* امتحان جامع:

امتحان جامع، پایان مرحله آموزشی دوره دکتری (Ph.D) و آغاز مرحله پژوهشی آن است. دانشجوی این دوره که دروس مرحله آموزشی را با موفقیت به اتمام رسانیده باشد، باید در یک امتحان جامع که به صورت کتبی و شفاهی برگزار می‌شود شرکت کند. این امتحان زیر نظر شورای تحصیلات

۱- ر.ک: ماده ۳۳ و ۳۴ و «آیین‌نامه آموزشی دوره‌های کاردانی و کارشناسی» صص ۱۰-۱۱. و ر.ک:

ماده ۱۰ «آیین‌نامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته» ص ۶.

۲- ر.ک: ماده ۳۷ «آیین‌نامه آموزشی دوره‌های کاردانی و کارشناسی» ص ۱۱.

۳- ر.ک: ماده ۲۶ «آیین‌نامه دوره دکتری Ph.D» ص ۲۵.

۴- ر.ک: ماده ۲۰ «آیین‌نامه آموزشی دوره‌های کاردانی و کارشناسی» ص ۷.

تکمیلی دانشکده توسط هیأتی با ترکیب مقرر در قانون برگزار می‌شود. میانگین کل نمرات امتحان جامع، نباید از ۱۵ کمتر باشد. دانشجویانی که میانگین کل نمره امتحان جامع آنها از ۱۵ کمتر باشد، تنها یک بار دیگر می‌توانند در امتحان جامع شرکت کنند. مؤسسه ذیربط موظف است قبولی یا عدم قبولی دانشجو در امتحان جامع، را کتباً به وی ابلاغ نماید.^۱

* امتحان مجدد:

«دانشجویی که در جلسه امتحان به علت بیماری شرکت ننماید و گواهی بیماری وی به تأیید کمیسیون پزشکی دانشگاه رسیده باشد، در صورتی که آخرین ترم تحصیلی باشد و یا با امتحان درس مورد نظر فارغ‌التحصیل شود، مجاز به شرکت در امتحان مجدد می‌باشد.»^۲

* ارزیابی پیشرفت دانشجو:

ارزیابی پیشرفت دانشجو در هر درس براساس میزان حضور و فعالیت او در کلاس، انجام تکالیف درسی و نتایج امتحانات بین نیمسال و پایان نیمسال صورت می‌گیرد و استاد هر درس، مرجع ارزیابی دانشجو در آن درس است که براساس نمره درس (از صفر تا بیست) به عنوان معیار ارزیابی، مبادرت به این کار می‌کند.^۳

* نمره قبولی:

«حداقل نمره قبولی در هر درس ۱۰ است. دانشجویی که در هر یک از دروس

۱- ر.ک: ماده ۴ و ماده ۱۴ «آیین‌نامه دوره دکتری ph.D» ص ۱۸، ۲۱ و ۲۲.

۲- راهنمای دانشجو» صص ۱۰۷-۱۰۸.

۳- ماده ۲۰ و ۲۱ «آیین‌نامه آموزشی دوره‌های کاردانی و کارشناسی» ص ۷.

تحصیل؛ از آغاز تا انجام □ ۱۴۵

الزامی مردود شود، در اولین فرصت، ملزم به تکرار آن است. با این حال نمرات کلیه دروس اعم از قبولی و ردی در کارنامه دانشجو ثبت و در محاسبه میانگین منظور می‌شود.^۱

«حداقل نمره قبولی در هر درس اعم از دروس دوره و دروس جبرانی در دوره کارشناسی ارشد (ناپیوسته)، ۱۲ است. اگر نمره دانشجو در یک درس انتخابی کمتر از ۱۲ باشد، می‌تواند با موافقت استاد راهنما به جای آن درس، درس دیگری را انتخاب نماید.»^۲

در دوره دکتری (Ph.D) «حداقل نمره قبولی در هر درس ۱۴ از ۲۰ است. در صورتی که نمره دانشجو در یک درس کمتر از ۱۴ باشد، باید آن را تکرار کند.»^۳

✱ اعلام نمرات:

«استاد موظف است، گزارش نمره نهایی هر درس را حداکثر ظرف ۱۰ روز پس از برگزاری امتحان آن درس به اداره آموزش دانشکده یا واحد مربوط تسلیم نماید.»

اداره آموزش هر دانشکده یا واحد ذی‌ربط در هر دانشگاه، موظف است نمرات دانشجویان را حداکثر تا دو هفته پس از برگزاری آخرین امتحان هر نیمسال و بعد از رسیدگی به اعتراض دانشجویان و رفع اشتباهات احتمالی، به آموزش کل دانشگاه تسلیم نماید. نمره پس از اعلام به آموزش کل دانشگاه

۱- ماده ۲۲ «آیین‌نامه آموزشی دوره‌های کاردانی و کارشناسی» ص ۷.

۲- ماده ۱۲ «آیین‌نامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته» ص ۷.

۳- ماده ۱۳ «آیین‌نامه آموزشی دوره دکتری Ph.D» ص ۲۱.

غیر قابل تغییر است.^۱

* میانگین نمرات:

برای محاسبه میانگین نمرات، تعداد واحدهای هر درس در نمره آن درس ضرب می‌شود و مجموع حاصل ضربها در تمام دروس که دانشجو برای آنها نمره گرفته است (اعم از ردی یا قبولی) بر تعداد کل واحدهای اخذ شده تقسیم می‌شود.^۲

میانگین نمرات دانشجو در هیچ نیمسال تحصیلی نباید کمتر از ۱۲ باشد، در صورتی که میانگین نمرات دانشجو در دوره‌های کارشناسی و کارشناسی ارشد پیوسته در سه نیمسال متوالی یا ۴ نیمسال متناوب و در دوره‌های کاردانی و کارشناسی ناپیوسته در دو نیمسال تحصیلی، اعم از متوالی یا متناوب، کمتر از ۱۲ باشد در هر مرحله‌ای که باشد، از ادامه تحصیل محروم می‌شود.^۳

«میانگین نمرات دروس دانشجو، در دوره کارشناسی ارشد (ناپیوسته) در هر نیمسال تحصیلی نباید از ۱۴ کمتر باشد. اگر میانگین نمرات دانشجو در دو نیمسال تحصیلی کمتر از ۱۴ باشد، آن دانشجو از ادامه تحصیل محروم می‌شود.^۴

«... میانگین کل دانشجو در دوره دکتری (Ph.D) نباید از ۱۵ کمتر باشد. چنانچه میانگین کل نمره‌های دانشجو در مدت مجاز تحصیل، در مرحله

۱- ماده ۲۳ «آیین‌نامه آموزشی دوره‌های کاردانی و کارشناسی»، ص ۸

۲- تبصره ۱، ماده ۲۶، «آیین‌نامه آموزشی دوره‌های کاردانی و کارشناسی»، ص ۸

۳- ر.ک: ماده ۲۷ و ۲۹ «آیین‌نامه آموزشی دوره‌های کاردانی و کارشناسی»، ص ۹

۴- ماده ۱۳ «آیین‌نامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته»، ص ۷

آموزشی، به ۱۵ نرسد از ادامه تحصیل محروم می‌شود.^۱

* پایان‌نامه:

«تهیه پایان‌نامه آخرین بخش دوره کارشناسی ارشد است که طی آن دانشجو موظف است، در یک زمینه مربوط به رشته تحصیلی خود، زیر نظر استاد راهنما، به تحقیق و تتبع بپردازد.»^۲

دانشجو پس از انتخاب پایان‌نامه (پس از پایان نیمسال اول و قبل از شروع نیمسال سوم) تا زمانی که آنرا به پایان نرسانده است موظف است براساس تقویم دانشگاهی در نیمسال (های) بعد نیز برای آن ثبت‌نام نماید. در این حال نمره پایان‌نامه در آخرین نیمسال تحصیلی، وارد کارنامه دانشجو می‌شود و در میانگین نمرات او منظور خواهد شد.^۳

«در صورتیکه پایان‌نامه، از نظر هیأت داوران، غیرقابل قبول تشخیص داده شود، دانشجو می‌تواند در مدتی که از حداکثر مدت مجاز تحصیل وی تجاوز نکند، پایان‌نامه خود را کامل و بار دیگر در زمانی که هیأت داوران تعیین می‌کنند از آن دفاع نماید.»^۴

پایان‌نامه توسط هیأت داوران در پنج جلد به شرح زیر ارزشیابی می‌شود:

نمره از ۱۸ تا ۲۰: عالی

نمره از ۱۶ تا ۱۸: بسیار خوب

نمره از ۱۴ تا ۱۶: خوب

۱- ماده ۱۳ «آیین‌نامه دوره دکتری Ph.D»، ص ۲۱.

۲- ماده ۱۵ «آیین‌نامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد ناپيوسته»، ص ۸.

۳- ر.ک: ماده ۱۷ و ۲۷ «همان»، صص ۸-۹.

۴- ماده ۲۳ «همان»، ص ۹.

نمره از ۱۲ کمتر: غیر قابل قبول.^۱

* رساله:

تدوین و دفاع از رساله دومین و آخرین مرحله دوره دکتری Ph.D است. ثبت‌نام دانشجو در این مرحله پس از اعلام قبولی وی در امتحان جامع صورت می‌گیرد. دانشجو باید حداکثر تا یک نیمسال تحصیلی پس از قبولی در امتحان جامع، موضوع رساله خود را با موافقت استاد راهنما تعیین و پس از تصویب شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده، تدوین آن را زیر نظر و با هدایت استاد راهنما آغاز کند.^۲

«چنانچه هیأت داوران، رساله را از جهاتی ناقص تشخیص دهد، موارد نقص را در رأی خود ذکر نموده و از دانشجو می‌خواهد در مدتی که از حداکثر مجاز دوران تحصیل وی تجاوز نکند، رساله خود را کامل و مجدداً از آن دفاع نماید.»^۳

هیأت داوران، امتیاز رساله را پس از دفاع و پذیرش آن به شرح زیر تعیین می‌کند:

۱- درجه عالی ۲- درجه بسیار خوب ۳- درجه خوب ۴- درجه قابل قبول.^۴

* هیأت داوران:

«ارزشیابی پایان‌نامه (کارشناسی ارشد) در جلسه دفاعیه توسط هیأت داوران، متشکل از استاد راهنما، استاد مشاور و حداقل یک نفر نماینده کمیته

۱- ر.ک: ماده ۲ «آیین‌نامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد ناپيوسته»، ص ۹.

۲- ر.ک: ماده ۴۰، ۱۶، ۱۹ و ۲۳ «آیین‌نامه دوره دکتری Ph.D»، ص ۱۸، ۲۲، ۲۳ و ۲۴.

۳- تبصره ۲ ماده ۲۳ «همان»، ص ۲۴.

۴- ماده ۲۳ «آیین‌نامه دوره دکترا Ph.D»، صص ۲۳ - ۲۴.

تحصیلات تکمیلی و دو نفر از بین اعضای هیأت علمی یا متخصصان و محققان داخل یا خارج مؤسسه (دانشگاه یا مراکز آموزش عالی ذی ربط) صورت می‌گیرد.^۱

دفاع از رساله (دکتری) پس از تدوین آن توسط دانشجو و تأیید کیفیت علمی و صحت مطالب آن از طرف استاد راهنما و اظهار نظر کتبی حداقل یک نفر دیگر از هیأت داوران، مبنی بر قابل دفاع بودن رساله، در حضور هیأت داوران صورت می‌گیرد. ترکیب هیأت داوران به شرح زیر است:

(۱) استاد راهنما به عنوان رئیس هیأت داوران.

(۲) استادیار اساتید مشاور.

(۳) ۴ نفر از اعضای هیأت علمی (وفق شرایط مقرر)

(۴) نماینده‌ای از شورای تحصیلات تکمیلی به عنوان ناظر و بدون حق رأی.

جلسه دفاعیه با ریاست استاد راهنما و حضور حداقل سه تن دیگر از اعضای هیأت داوران، رسمیت می‌یابد... ملاک تصمیم‌گیری در خصوص رد یا قبول رساله، رأی موافق حداقل چهار تن از اعضای هیأت داوران است و برای درجه‌بندی مراتب قبولی، رأی موافق حداقل سه تن از اعضاء ضروری است. در صورتی که تعداد آراء موافق و مخالف برای تصمیم‌گیری برابر باشد، رأی رئیس هیأت نافذ است.^۲

* فارغ‌التحصیل:

فردی است که دروس و واحدهای تحصیلی و پایان‌نامه (و رساله) مورد لزوم

۱- ماده ۱۹ «آیین‌نامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته»، ص ۹.

۲- ر.ک: ماده ۲۰، ۲۱، ۲۲ و ۲۳ «آیین‌نامه دوره دکتری Ph.D»، صص ۲۳-۲۴.

را طبق برنامه مصوب برای اتمام یک دوره تحصیلی آموزش عالی با موفقیت به پایان رسانیده و در فاصله مهر همان سال تا شهریور ماه سال بعد فارغ‌التحصیل شده و شایسته دریافت مدرک تحصیلی با ارزش کاردانی (فوق دیپلم) و یا بالاتر از آن گردیده است.^۱

«تاریخ فراغت از تحصیل، روزی است که آخرین نمره درسی دانشجو توسط استاد به اداره آموزش دانشکده یا دانشگاه تحویل می‌شود.»^۲

* مدرک مقطع تحصیلی پایین‌تر:

این مدرک به دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد پیوسته اختصاص دارد به طوری که هرگاه میانگین کل دانشجو به حد نصاب لازم نرسد، در صورتی که مقطع تحصیلی او کاردانی است از تحصیل محروم و اخراج می‌شود و در صورتی که در مقطع کارشناسی یا کارشناسی ارشد پیوسته باشد براساس مقررات و ضوابط مربوط می‌تواند با اخذ مدرک تحصیلی پایین‌تر فارغ‌التحصیل شود.^۳

* مدرک تحصیلی معادل:

این مدرک به دانشجویان دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته اختصاص دارد؛ به دانشجوی دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته که نتواند میانگین کل نمرات خود را به حد نصاب ۱۴ برساند، در صورتی که میانگین نمرات او ۱۲ یا بیشتر

۱- ر.ک: «آمار آموزش عالی ایران ۷۴-۷۳»، ص دوازده. و «راهنمای آزمون سراسری سال ۷۷»، ص ۱.

و ماده ۶ «آیین‌نامه آموزشی دوره‌های کاردانی و کارشناسی»، ص ۱۹.

۲- تبصره ۱ ماده ۶۴ «آیین‌نامه دوره‌های کاردانی و کارشناسی»، ص ۱۹.

۳- ر.ک: ماده ۶۵ و ۳۰ «آیین‌نامه آموزشی دوره‌های کاردانی و کارشناسی»، ص ۹ و ۱۹.

باشد، وفق مقررات مربوط و به شرط گذراندن پایان نامه، ممکن است مدرک معادل کارشناسی ارشد، تعلق گیرد.

در صورتی که دانشجو در مدت مجاز تحصیل، موفق به گذراندن پایان نامه خود نشود، می تواند معادل تعداد واحدهای پایان نامه (بین ۴ تا ۱۰ واحد درسی) را به تعیین کمیته تحصیلات تکمیلی، بگذراند، در صورتیکه میانگین کل نمرات وی، حداقل ۱۴ باشد، به او مدرک معادل کارشناسی ارشد در رشته مربوط داده می شود، در غیر این صورت به وی مدرکی تعلق نمی گیرد.^۱

«به دانشجویانی که معدل کل امتحان جامع آنها ۱۵ و بالاتر باشد، اعم از آنکه برای مرحله تدوین رساله ثبت نام کنند یا از ادامه تحصیل منصرف شوند، بنا به درخواست آنان تأییدیه ای برای مبنی بر گذراندن مرحله آموزشی دوره دکتری، از سوی موسسه ذیربط داده می شود.»^۲ که این تأییدیه، مدرک معادل محسوب نمی شود.

«دانشگاه می تواند به عضو هیأت علمی مشمول این دستورالعمل که ۲۴ واحد از دروس مرحله آموزشی دوره دکتری مصوب شورای عالی برنامه ریزی در رشته خود را با احتساب درس چهار واحدی، روش تحقیق و پروژه (مربوط به دوره دانشوری) با معدل ۱۵ یا بالاتر به اتمام رسانیده باشد،

۱- ر.ک: مواد ۱۴، ۵ و ۲۲ «آیین نامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته» ص ۴، ۸ و ۹.
لازم به یادآوری است که در جلسه ۲۵۸ مورخ ۷۴/۶/۱۴ شورای عالی انقلاب فرهنگی، نسبت به لغو اعطای مدرک معادل، موافقت اصولی صورت پذیرفته است. ر.ک: مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی، سالهای ۷۴-۷۳، ص ۱۳۰، ۲- ماده ۲۷ «آیین نامه دوره دکتری Ph.D»، ص ۲۵.
۲- ماده ۲۷ «آیین نامه دوره دکتری Ph.D»، ص ۲۵.

مدرک دانشجویی اعطا نماید.^۱

* دکترای افتخاری:

دانشگاهها و مؤسسات پژوهشی واجد شرائط مقرر می‌توانند با رعایت ضوابط خاصی، شخصیت‌های برجسته‌ای را که در رشته‌های علوم، فنون، ادبیات، هنر، فرهنگ اسلامی و انسانی به مقام شامخی رسیده یا خدمات ارزنده‌ای به عالم اسلام، جوامع بشری و فرهنگ و تمدن ایرانی به انجام رسانیده‌اند، برای دریافت درجه دکترای افتخاری به وزارت فرهنگ و آموزش عالی پیشنهاد کنند. این پیشنهادها در شورایی با ترکیب مقرر در قانون مورد بررسی قرار می‌گیرد و در صورت موافقت به تصویب نهایی خواهد رسید.^۲

* مدرک تحصیلی افتخاری (جهت دانشجویان شهید):

مدرکی است مربوط به دانشجویان شهید جهت برخورداری خانواده معظم ایشان از حقوق و مزایای مربوط که از طرف بنیاد شهید تأمین می‌شود. به دانشجویان شهید مدرک تحصیلی همان رشته تا درجه لیسانس، فوق لیسانس و دکترا (برای دانشجویان شهید دوره فوق دیپلم نیز مدرک لیسانس) افتخاری اعطاء می‌شود.^۳

۱- ماده ۲ «دستورالعمل نحوه تبدیل در دوره دکتری به دوره دانشجویی» مصوب ۷۵/۱۲/۱۸ وزیر فرهنگ و آموزش عالی، مندرج در «آیین‌نامه‌ها و مقررات دوره‌های تحصیلات تکمیلی» خرداد ۷۶، ص ۶۶.

۲- ر.ک: «آیین‌نامه نحوه اعطای دکترای افتخاری» مورخ ۷۱/۴/۲۱ و مصوب وزیر فرهنگ و آموزش عالی، مندرج در «مجموعه قوانین آموزش عالی تا پایان سال ۷۱» صص ۱۹۳-۱۹۴.

۳- ر.ک: مصوبه جلسه ۱۷۲ مورخ ۶۷/۹/۸ شورای عالی انقلاب فرهنگی مندرج در مجموعه قوانین سال ۱۳۶۷، ناشر: شرکت سهامی روزنامه رسمی، بخش مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی، صص ۷۹-۸۰.

ملحقات:

برخی واژگان استخدای و ...

* مجلات و نشریات علمی معتبر:

مجلات و نشریات علمی هستند که براساس ضوابط مقرر به این نام خوانده می‌شوند. به دنبال درخواست انتشار مجله و ارسال سایر مدارک، ارزشیابی مجلات و نشریات توسط «کمیسیون نشریات علمی کشور» صورت می‌پذیرد که تحت نظارت معاونت پژوهشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی عمل می‌کند.

براساس مقررات مربوط، مجلات علمی دارای دو درجه؛ «علمی - پژوهشی» و «علمی - ترویجی» می‌باشند. مجله‌هایی حائز درجه علمی - پژوهشی می‌شوند که حداقل ۶۰٪ مندرجات آن، مقالات علمی - پژوهشی باشد و امتیاز لازم را براساس عوامل و شاخصهای مقرر کسب نموده باشد.

ارزیابی مجلات علمی پس از تأیید، هر دو سال یک بار انجام می‌گیرد. تأییدیه‌های صادر شده و هر نوع تغییر در آنها بوسیله دبیر کمیسیون مزبور به هیأت ممیزه مرکزی و وزارت فرهنگ و آموزش عالی و هیأت ممیزه‌های دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی منعکس خواهد شد.*

* - به جهت اهمیت این موضوع، فهرست کاملی از «نشریات علمی معتبر» که به تأیید معاونت

به موجب ضوابط جدید، درج مقاله در نشریات علمی معتبر از شرایط لازم برای ارتقا عضو هیأت علمی به شمار می‌آید.

* تفاهم‌نامه‌های علمی:

نظر به لزوم گسترش همکاری‌های علمی میان دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی و پژوهشی کشورمان و دانشگاه‌ها و مراکز معتبر علمی و پژوهشی کشورهایی که رابطه منصفانه با کشور ما ندارند و استفاده متقابل از امکانات آموزشی، پژوهشی و فنی و مبادله استادان و دانشجویان و برگزاری نشست‌های علمی؛ می‌توان وفق ضوابط مقرر، مبادرت به انعقاد تفاهم‌نامه علمی، نمود. در تنظیم تفاهم‌نامه، باید جمله مبارکه «بسمه تعالی» در بالای نسخه‌های تفاهم‌نامه نوشته شود و نام جمهوری اسلامی ایران و دانشگاه یا مؤسسه آموزش عالی داخلی مقدم بر نام کشور و دانشگاه خارجی درج و تاریخ هجری شمسی مقدم بر تاریخ میلادی نوشته شود.^۱

* شهرکهای علمی و تحقیقاتی:

به منظور گسترش و تقویت روح پژوهش و تفکر علمی در جامعه و افزایش اقتدار ملی از فرآیند تحقیق و توسعه تکنولوژی و تلاشی مستمر منظم برای رویارویی با نیازهای حال در آینده، شهرکهای علمی و تحقیقاتی احداث

پژوهشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی رسیده است در قسمت ضمیمه کتاب حاضر آمده است.
۱. دستورالعمل اجرایی «آیین‌نامه تأیید و تعیین اعتبار و تشخیص ضرورت انتشار مجلات و نشریات علمی»، مصوب کمیسیون نشریات علمی کشور، مورخ ۷۲/۳/۱۸، مندرج در «مجموعه قوانین آموزش عالی تا پایان سال ۷۲»، ج ۲، صص ۳۶-۳۸.

۱- ر.ک: «آیین‌نامه اجرایی تبصره ۴۷ برنامه اول توسعه کشور» (انعقاد تفاهم‌نامه‌های علمی) مصوب جلسه مورخ ۷۰/۵/۲۸ شورای عالی روابط علمی و بین‌المللی وزارت آموزش عالی مندرج در «مجموعه قوانین آموزش عالی تا پایان سال ۷۱»، صص ۲۴۴-۲۴۶.

می‌گردند. ارکان شهرک عبارتند از:

هیأت امناء، هیأت اجرایی، رئیس شهرک و شورای علمی.

از جمله اعضای هیأت امناء می‌توان از معاون اول رئیس جمهور به عنوان

رئیس هیأت امناء و وزیر فرهنگ و آموزش عالی به عنوان نایب رئیس نام برد.^۱

* وام تحصیلی:

«در هر نیمسال تحصیلی به دانشجویان نیازمندی که از وام یا بورس تحصیلی مؤسسات دیگری بهره‌مند باشند. و شغل و درآمد نداشته باشند به شرط ثبت نام برای حداقل تعداد واحد دانشجوی تمام وقت (۱۴ واحد دوره‌های کارشناسی و کاردانی، و ۸ واحد دوره‌های کارشناسی ارشد ناپیوسته) و داشتن معدل ۱۲ و بیشتر و تسلیم درخواست وام در دانشکده، ماهانه تا سقف معینی از محل کمک‌های صندوق‌های رفاه دانشجویان کشور، وام تحصیلی بدون بهره پرداخت می‌شود.^۲

* کار دانشجویی:

«در صورت نیاز دانشکده محل تحصیل دانشجو و با موافقت امور دانشجویی دانشگاه، تعدادی دانشجو که از بورس یا وام تحصیلی یا خوابگاه بهره‌مند نباشند در برابر دستمزد ساعتی (به تناسب بودجه‌های موجود) می‌توانند به کار اشتغال ورزند.»^۳

۱- ر.ک: «اساسنامه شهرکهای علمی و تحقیقاتی، مصوب جلسه ۳۷۴ مورخ ۷۵/۲/۲۵ شورای عالی انقلاب فرهنگی، مندرج در «مصوبات و ابلاغیه‌های شورای عالی انقلاب فرهنگی آذر ۷۴-آبان ۷۵» ج ۹، صص ۶۴-۶۸.

۲- «راهنمای دانشجو» ص ۱۶.

۳- «راهنمای دانشجو» ص ۱۸.

پست ثابت سازمانی (ردیف استخدامی):

پست ثابت سازمانی عبارت است از محلی است که در سازمان و وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی به طور مستمر برای یک شغل و ارجاع آن به یک مستخدم در نظر گرفته شده، اعم از این که دارای متصدی یا بدون متصدی باشد.^۱

* تقاضای پست:

تقاضای پست اگر به صورت کلی باشد باید طرح تشکیلات (سازمان) مؤسسه متقاضی جهت تصویب به سازمان امور اداری و استخدامی کشور پیشنهاد شود. به عنوان نمونه؛ هنگامی که یک «مجتمع آموزش عالی» پس از طی مراحل قانونی به «دانشگاه جامع» تبدیل می‌شود، لازم است متناسب با محدوده عملکردی جدید و براساس عوامل و شاخصهایی چون تعداد دانشجویان و دانشکده‌ها و رشته‌ها و گروه‌های آموزشی خود، و با الگوبرداری از دانشگاههای مشابه، سازمان دانشگاه را که در آن معاونتها، گروه‌های آموزشی و پست‌های مورد نیاز هر کدام اعم از پست‌های مربوط اعضای هیئت علمی، پست‌های کارشناسی، پست‌های خدماتی و ...، پیش‌بینی شده است، جهت تصویب به سازمان امور اداری و استخدامی کشور منعکس نماید.

در مواردی هم که تقاضای پست کلی نمی‌باشد، کسب مجوز از سازمان امور اداری و استخدامی کشور الزامی است. به عنوان نمونه اگر در سازمان یک دانشگاه «گروه آموزشی معارف اسلامی دیده نشده باشد، دانشگاه براساس ملاک‌هایی چون تعداد واحدهای دروس معارف اسلامی که در یک نیمسال تحصیلی در آن دانشگاه ارایه می‌شود و تعداد دانشجویان و ... گروه آموزشی

۱- ر.ک: ماده ۸ «قانون استخدام کشوری» مندرج در مجموعه قوانین و مقررات اداری و استخدامی، سال ۱۳۷۶، تدوین محمدحسن وطنی، ناشر: انتشارات دانشور. همان، ص ۴۱.

معارف اسلامی را با پست‌های مورد نیاز آن همچون: پست مدیر گروه، پست‌های اعضای هیأت علمی، پست‌های کارشناسی مورد نیاز و پست‌های خدماتی لازم، به سازمان پیشنهاد می‌کند.

* پست ستاره‌دار:

در مواردی که لازمه قرار گرفتن در پستی این باشد که حتماً فرد مورد نظر عضو هیأت علمی هم باشد (مانند پست مدیر گروه آموزشی معارف اسلامی) فردی که عضو هیأت علمی و دارای شماره خاص استخدامی است وقتی به سمت مربوط به آن پست منصوب می‌شود، این پست با ستاره مشخص می‌شود. ولی اگر چنین شرطی در کار نباشد (همچون معاونت اداری مالی دانشگاه)، شماره و ستاره با هم درج می‌گردد.

* پست خدماتی:

با توجه به رسته خدمات، هر پستی که زیر مجموعه این رسته قرار بگیرد، به عنوان پست خدماتی تلقی می‌شود.

* پست کارشناسی:

پستی که برای احراز آن حداقل، داشتن مدرک کارشناسی (لیسانس) الزامی است. گروه‌های آموزشی می‌توانند پست کارشناسی مورد نیاز خود را داشته باشند.

* پست شماره‌دار:

معمولاً به پست دائمی و رسمی، پست شماره‌دار (آزمایشی، قطعی) گفته می‌شود و در مقابل آن پست پیمانی قرار دارد.

*** حذف و یا ایجاد پست سازمانی:**

فقط به پیشنهاد وزارتخانه یا مؤسسه دولتی مربوط و تأیید سازمان امور اداری و استخدامی کشور به عمل خواهد آمد؛ مشروط بر این که اعتبار لازم برای ایجاد پست سازمانی جدید موجود باشد.^۱

*** مأموریت:**

مأموریت عبارت است از:

الف: محول شدن وظیفه موقت به مستخدم غیر از وظیفه اصلی که در پست ثابت سازمانی خود دارد.

ب: اعزام استخدام به طور موقت به وزارتخانه‌ها و مؤسساتی که فهرست آنها به تصویب هیأت وزیران می‌رسد و همچنین اعزام به سازمان‌های بین‌المللی که دولت ایران عضویت آنها را پذیرفته یا سازمان‌هایی که دولت ایران شرکت در آنها را مقتضی بداند.

ب: اعزام مستخدم برای طی دوره‌های آموزشی یا کارآموزی در داخل یا خارج کشور.^۲

*** انتقال:**

انتقال عبارت از آن است که مستخدم رسمی از خدمت یک وزارتخانه یا مؤسسه دولتی مشمول قانون استخدامی کشور بدون آنکه جریان خدمت وی قطع گردد با حفظ گروه و پایه و پیشینه خود به خدمت وزارتخانه یا مؤسسه دولتی دیگر درآید.^۳

۱- ر.ک: ماده ۱۱۵ «قانون استخدامی کشوری» مندرج در همان، ص ۱۴۴.

۲- ماده ۱۱ «قانون استخدام کشوری» مندرج در همان، ص ۴۲.

۳- ر.ک: ماده ۱۰ «قانون استخدامی کشوری» مندرج در همان، ص ۸.

ضمیمه:

فهرست مجلات دارای اعتبار علمی*

* فهرست مجلات دارای اعتبار علمی، شهریور ۱۳۷۵ معاونت پژوهشی وزارت
فرهنگ و آموزش عالی.

* مجلات دارای اعتبار گروه علوم انسانی

ردیف	نام مجله	درجه اعتبار علمی	تاریخ تأیید
۱	مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه اصفهان	علمی - پژوهشی	اسفند ۷۴
۲	مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی - دانشگاه تهران	علمی - پژوهشی	بهمن ۷۴
۳	مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی - دانشگاه تبریز	علمی - پژوهشی	خرداد ۷۵
۴	مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی - دانشگاه فردوسی	علمی - پژوهشی	مرداد ۷۵
۵	مجله پژوهشنامه دانشکده ادبیات و علوم انسانی - دانشگاه شهید بهشتی	علمی - پژوهشی	اسفند ۷۴
۶	مجله اطلاعات سیاسی - اقتصادی	علمی - ترویجی	آبان ۷۴
۷	مجله اقتصاد و مدیریت - دانشگاه آزاد اسلامی	علمی - پژوهشی	اسفند ۶۴
۸	مجله المپیک - کمیته ملی المپیک جمهوری اسلامی ایران	علمی - ترویجی	بهمن ۷۴
۹	THE IRANIAN JOURNAL OF INTERNATIONAL AFFAIRS وزارت امور خارجه	علمی - ترویجی	مرداد ۷۵
۱۰	مجله برنامه و توسعه	علمی - ترویجی	آبان ۷۴
۱۱	مجله پژوهشی دانشگاه اصفهان	علمی - پژوهشی	بهمن ۷۴
۱۲	مجله پژوهشهای تربیتی - دانشگاه تربیت معلم تهران	علمی - پژوهشی	اردیبهشت ۷۳
۱۳	مجله پژوهشهای جغرافیایی	علمی - پژوهشی	آذر ۶۵
۱۴	مجله پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت	علمی - پژوهشی	بهمن ۶۵
۱۵	مجله پژوهشهای روانشناختی	علمی - پژوهشی	اردیبهشت ۷۳
۱۶	مجله تحقیقات اقتصادی - دانشگاه تهران	علمی - پژوهشی	اسفند ۷۴
۱۷	مجله تحقیقات جغرافیایی	علمی - پژوهشی	خرداد ۷۳
۱۸	مجله تحقیقات مالی - دانشگاه تهران	علمی - ترویجی	مرداد ۷۵
۱۹	مجله تعلیم و تربیت - وزارت آموزش و پرورش	علمی - ترویجی	آبان ۷۴

ردیف	نام مجله	درجه اعتبار علمی	تاریخ تأیید
۲۰	مجله تحقیقات اسلامی - بنیاد دایرةالمعارف اسلامی	علمی - ترویجی	خرداد ۷۵
۲۱	مجله حقوق و علوم سیاسی - دانشگاه تهران	علمی - ترویجی	مرداد ۷۵
۲۲	مجله خاورمیانه	علمی - ترویجی	آبان ۷۴
۲۳	مجله دانشنامه - دانشگاه آزاد اسلامی	علمی - پژوهشی	تیر ۶۹
۲۴	مجله دانش مدیریت - دانشگاه تهران	علمی - پژوهشی	دی ۷۰
۲۵	مجله رشد آموزش زبان - وزارت آموزش و پرورش	علمی - ترویجی	بهمن ۷۴
۲۶	مجله سیاست خارجی - وزارت امور خارجه	علمی - پژوهشی	شهریور ۶۷
۲۷	مجله شاهد - دانشگاه شاهد	علمی - پژوهشی	اسفند ۷۴
۲۸	مجله علوم انسانی - دانشگاه الزهرا	علمی - پژوهشی	اسفند ۶۹
۲۹	مجله علوم اجتماعی و انسانی - دانشگاه شیراز	علمی - پژوهشی	اسفند ۶۹
۳۰	مجله علوم تربیتی و روانشناسی - دانشگاه شهید چمران	علمی - پژوهشی	آبان ۷۴
۳۱	مجله علوم انسانی - مرکز تحقیقات علمی کشور در سطح بین‌المللی به زبان عربی و انگلیسی	علمی - پژوهشی	تیر ۷۳
۳۲	مجله مدرس - دانشگاه تربیت مدرس	علمی - پژوهشی	خرداد ۷۵
۳۳	مجله مشکوة - بنیاد پژوهشهای اسلامی آستان قدس رضوی	علمی - ترویجی	خرداد ۷۵
۳۴	مجله مطالعات تاریخی - دانشگاه مشهد	علمی - پژوهشی	شهریور ۶۹
۳۵	مجله مطالعات مدیریت - دانشگاه تهران	علمی - پژوهشی	مرداد ۷۴
۳۶	مجله مقالات و بررسیها - دانشگاه تهران	علمی - پژوهشی	مرداد ۷۴
۳۷	مجله لقمان - مرکز نشر دانشگاهی به زبان فرانسه	علمی - پژوهشی	مهر ۶۷
۳۸	مجله نشر دانش - مرکز نشر دانشگاهی	علمی - ترویجی	خرداد ۷۳

✱ مجلات دارای اعتبار گروه کشاورزی

ردیف	نام مجله	درجه اعتبار علمی	تاریخ تأیید
۱	مجله آفات و بیماریهای گیاهی - مؤسسه تحقیقات آفات و بیماریهای گیاهی	علمی - پژوهشی	اردیبهشت ۷۳
۲	مجله اقتصاد، کشاورزی و توسعه - وزارت کشاورزی	علمی - ترویجی	خرداد ۷۳
۳	مجله بیابان - مرکز تحقیقات کویری و بیابانی دانشگاه تهران	علمی - ترویجی	اردیبهشت ۷۳
۴	مجله بیماریهای گیاهی - کارشناسان بیماریهای گیاهی	علمی - پژوهشی	اردیبهشت ۷۳
۵	مجله پژوهش و سازندگی - وزارت جهاد سازندگی	علمی - ترویجی	بهمن ۷۴
۶	مجله تحقیقات کشاورزی ایران - دانشگاه شیراز	علمی - پژوهشی	اردیبهشت ۷۳
۷	مجله دانش کشاورزی - دانشگاه تبریز	علمی - پژوهشی	شهریور ۶۷
۸	مجله علوم کشاورزی ایران - دانشگاه تهران	علمی - پژوهشی	اردیبهشت ۷۳
۹	مجله علمی کشاورزی - دانشگاه شهید چمران	علمی - پژوهشی	اردیبهشت ۷۳
۱۰	JOURNAL OF مرکز تحقیقات علمی کشور AGRICULTURAL SCIENCE AND TECHNOLOGY	علمی - پژوهشی	اردیبهشت ۷۳
۱۱	مجله علوم و صنایع کشاورزی - دانشگاه فردوسی مشهد	علمی - پژوهشی	اردیبهشت ۷۳
۱۲	مجله علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان	علمی - ترویجی	اردیبهشت ۷۵
۱۳	مجله منابع طبیعی ایران - دانشگاه تهران	علمی - پژوهشی	اردیبهشت ۷۳
۱۴	مجله نهال و بذر - مؤسسه تحقیقات اصلاح نهال و بذر	علمی - ترویجی	اردیبهشت ۷۳

※ مجلات دارای اعتبار گروه علوم پایه

ردیف	نام مجله	درجه اعتبار علمی	تاریخ تأیید
۱	بولتن انجمن ریاضی - انجمن ریاضی ایران	علمی - پژوهشی	اردیبهشت ۶۸
۲	مجله علوم پایه - دانشگاه الزهرا	علمی - ترویجی	مرداد ۷۵
۳	مجله بلورشناسی و کانی‌شناسی ایران	علمی - پژوهشی	آبان ۷۴
۴	مجله پژوهشی دانشگاه اصفهان	علمی - پژوهشی	مرداد ۷۵
۵	مجله علوم - دانشگاه تربیت معلم	علمی - پژوهشی	آبان ۷۴
۶	مجله علوم دانشگاه تهران - دانشگاه تهران	علمی - پژوهشی	دی ۶۶
۷	مجله علوم دانشگاه شهید چمران - دانشگاه شهید چمران اهواز	علمی - پژوهشی	تیر ۶۵
۸	JOURNAL OF SCIENCES مرکز تحقیقات علمی کشور	علمی - پژوهشی	اسفند ۷۴
۹	مجله رشد شیمی - وزارت آموزش و پرورش	علمی - ترویجی	دی ۷۳
۱۰	مجله فرهنگ و اندیشه ریاضی - انجمن ریاضی ایران	علمی - ترویجی	آبان ۶۷
۱۱	مجله محیط‌شناسی - مرکز هماهنگی مطالعات محیط زیست	علمی - پژوهشی	خرداد ۶۶

※ مجلات دارای اعتبار گروه هنر و معماری

ردیف	نام مجله	درجه اعتبار علمی	تاریخ تأیید
۱	مجله هنرهای زیبا دانشگاه تهران	علمی - پژوهشی	فروردین ۶۶

※ نام قبلی این مجله هنر و معماری اسلامی بوده است.

✱ مجلات دارای اعتبار گروه فنی و مهندسی

ردیف	نام مجله	درجه اعتبار علمی	تاریخ تأیید
۱	مجله آب - وزارت نیرو	علمی - ترویجی	اسفند ۷۴
۲	آب و فاضلاب - مهندسین مشاور طرح و تحقیقات آب و فاضلاب	علمی - ترویجی	مرداد ۷۵
۳	مجله استقلال - دانشگاه صنعتی اصفهان	علمی - پژوهشی	دی ۷۳
۴	مجله امیرکبیر - دانشگاه صنعتی امیرکبیر	علمی - پژوهشی	دی ۷۳
۵	مجله برق - وزارت نیرو	علمی - ترویجی	دی ۷۳
۶	JOURNAL OF SCIENCE & TECHNOLOGY دانشگاه شیراز	علمی - پژوهشی	آبان ۷۴
۷	IRANIAN POLYMER JOURNAL	علمی - پژوهشی	فروردین ۷۳
۸	مجله علوم و تکنولوژی پلیمر	علمی - پژوهشی	دی ۷۳
۹	مجله پژوهش در علم و صنعت	علمی - ترویجی	مرداد ۷۵
۱۰	مجله دانشکده فنی - دانشگاه تبریز	علمی - ترویجی	آبان ۷۴
۱۱	CHEMISTRY & CHEMICAL ENGINEERING - جهاد دانشگاهی	علمی - پژوهشی	خرداد ۷۳
۱۲	SCIENTA IRANICA - دانشگاه صنعتی شریف	علمی - پژوهشی	خرداد ۷۵
۱۳	INTERNATIONAL JOURNAL OF ENGINEERING SCIENCE - دانشگاه علم و صنعت	علمی - پژوهشی	خرداد ۷۵
۱۴	مجله بین المللی علوم مهندسی - دانشگاه علم و صنعت	علمی - پژوهشی	اردیبهشت ۷۳
۱۵	مجله مهندسی دانشگاه فردوسی مشهد (برق، مکانیک و عمران)	علمی - پژوهشی	شهریور ۷۳
۱۶	INTERNATIONAL JOURNAL OF ENGINEERING مرکز تحقیقات علمی کشور	علمی - پژوهشی	فروردین ۷۳

فهرست الفبایی واژگان

فهرست الفبایی واژگان

* الف

۶۱	ارتقای عضو هیأت علمی
۱۴۴	ارزیابی پیشرفت دانشجو
۳۵	ارکان دانشگاه
۵۰	استاد
۵۱	استاد راهنما (دوره دکترای غیر پزشکی - Ph.D)
۵۲	استاد راهنما (دوره کارشناسی ارشد)
۵۰	استاد (عضو هیأت علمی) نمونه
۵۲	استاد مشاور (دوره دکترای غیر پزشکی - Ph.D)
۵۳	استاد مشاور (دوره کارشناسی ارشد)
۵۶	استادیاری (استادیار پژوهشی)

۱۷۲ □ واژه‌نامه نظام آموزش عالی

استادی (استاد پژوهشی)	۵۷
اعلام نمرات	۱۴۵
امتحان	۱۴۳
امتحان جامع	۱۴۳
امتحان مجدد	۱۴۴
انتخاب واحد	۱۳۶
انتخاب واحد حداقل و حداکثر	۱۳۷
انتقال	۱۶۱
انجمن فارغ التحصیلان دانشگاه‌ها	۱۰۰
انجمن‌های علمی، ادبی و هنری	۱۰۰
انجمن‌های ورزشی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور	۱۰۱

✱ ب

برگ نهایی	۱۳۹
برنامه درسی (آموزشی)	۱۲۸
بسیج دانشجویی	۹۸

✱ پ

پایان‌نامه	۱۷۱
پست ثابت سازمانی (ردیف استخدامی)	۱۵۸
پست خدماتی	۱۵۹
پست ستاره‌دار	۱۵۹

فهرست الفبایی واژگان □ ۱۷۳

۱۵۹	پست کارشناسی
۱۶۰	پست شماره دار
۱۱۷	پذیرفته شده
۲۸	پژوهشکده
۲۷	پژوهشگاه

✱ ت

۶۰	تبدیل وضعیت
۶۱	ترفع عضو هیأت علمی
۹۹	تشکل های اسلامی دانشجویی
۱۳۵	تعداد واحدهای درسی
۱۴۱	تغییر رشته
۱۴۱	تغییر رشته اضطراری
۱۵۶	تفاهم نامه علمی
۱۵۸	تقاضای پست

✱ ج

۹۸	جهاد دانشگاهی
----	---------------

✱ ح

۱۳۸	حذف اضطراری
۱۳۸	حذف کلی دروس
۱۳۸	حذف و اضافه

حذف و یا ایجاد پست سازمانی	۱۶۰
حضور و غیبت	۱۴۲
حق محرومیت از مطب	۶۳

* خ

خبرگان بدون مدرک دانشگاهی	۵۹
---------------------------------	----

* د

دانشجو (دانشجوی داخل)	۱۰۴
دانشجوی اخراجی (محروم از تحصیل)	۱۰۹
دانشجوی انتقالی	۱۱۱
دانشجوی ایثارگر (شاهد و...)	۱۰۸
دانشجوی بورسیه ترددی	۱۱۰
دانشجوی خارجی	۱۰۷
دانشجوی مشروط	۱۰۹
دانشجوی منصرف از تحصیل	۱۱۰
دانشجوی مهمان	۱۱۱
دانشجوی نمونه (ممتاز)	۱۰۸
دانشجوی وابسته	۱۰۹
دانشکده	۲۷
دانشگاه	۲۷
دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی محروم	۳۰

فهرست الفبایی واژگان □ ۱۷۵

دانش‌یاری (دانش‌یار پژوهشی)	۵۷
درس ناتمام	۱۳۴
دروس اختصاصی	۱۳۱
دروس اصلی	۱۳۱
دروس الزامی	۱۲۸
دروس انتخابی (اختیاری، ستاره‌دار)	۱۲۸
دروس پایه	۱۳۱
دروس پیش‌نیاز	۱۳۲
دروس پیوسته	۱۳۲
دروس تخصصی	۱۳۱
دروس جبرانی (کمبود)	۱۳۳
دروس عمومی	۱۲۹
دروس مستقل	۱۳۱
دروس معارف اسلامی	۱۳۰
دفتر امور دانشجویان شاهد و ایثارگر	۸۳
دفتر جذب نخبگان	۸۷
دفتر جذب نیروهای متخصص خارج از کشور	۸۵
دفتر نظارت و سنجش (ارزیابی) آموزش دانشگاهها و مراکز آموزش عالی	۸۴
دکترای افتخاری	۱۵۲
دوره تابستانی	۱۲۱
دوره تحصیلی (مقطع تحصیلی)	۱۲۲
دوره دکتری Ph.D	۱۲۴

۱۷۶ □ واژه‌نامه نظام آموزش عالی

دوره‌های دکتری مشترک.....	۱۲۵
دوره‌های آموزش عالی غیر رسمی.....	۱۲۶
دوره‌های آموزش عالی کوتاه مدت.....	۱۲۷
دوره‌های آموزشی مستمر.....	۱۲۷
دوره‌گردانی.....	۱۲۲
دوره کارشناسی ارشد (نایب‌سته، پیوسته).....	۱۲۳
دوره کارشناسی (پیوسته، نایب‌سته).....	۱۲۲
دوره دانشوری.....	۱۲۵

✽ ر

ریس دانشکده.....	۴۲
ریس دانشگاه.....	۳۸
رساله.....	۱۴۸
رشته.....	۱۱۶
رشته امتحانی.....	۱۱۵
رشته ممتاز.....	۱۱۶

✽ س

سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران.....	۸۷
سازمان مطالعه و تدوین کتب دانشگاهی در علوم اسلامی و انسانی (سمت).....	۹۱
سال تحصیلی.....	۱۲۱
ستاد تحصیلات تکمیلی وزارت فرهنگ و آموزش عالی.....	۸۳
سرپرست دانشگاه.....	۳۸

✱ ش

۹۳	شرکت انتشارات علمی و فرهنگی
۹۲	شرکت سهامی انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی
۱۳۴	شماره درس
۱۵۶	شهرک‌های علمی و تحقیقاتی
۴۱	شورای تخصصی دانشگاه
۷۲	شورای اسلامی کردن دانشگاهها
۸۵	شورای پژوهشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی
۴۰	شورای دانشگاه
۷۰	شورای گسترش آموزش عالی
۸۶	شورای عالی آموزش‌های علمی-کاربردی
۸۶	شورای عالی انقلاب فرهنگی
۶۸	شورای عالی برنامه‌ریزی
۴۴	شورای گروه
۹۶	شورای گسترش زبان و ادبیات فارسی
۸۵	شورای هدایت استعدادهای درخشان

✱ ص

	صندوق اعتبار اعضای هیأت علمی وزارت فرهنگ و آموزش عالی دانشگاهها
۱۰۲	و مؤسسات پژوهشی وابسته:
۱۰۳	صندوق حمایت مالی از محققین، مبتکرین و مخترعین و مکتشفین

ط *

طرح سربازی به عنوان عضو هیأت علمی ۶۱

ع *

عضو هیأت علمی (آموزشی یا پژوهشی) ۴۹

عنوان دانشگاهی ۵۸

ف *

فارغ‌التحصیل ۱۴۹

فرصت مطالعاتی اعضای هیأت علمی ۶۳

فرهنگستان زبان و ادب فارسی ۹۵

فرهنگستان علوم پزشکی جمهوری اسلامی ایران ۹۴

فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران ۹۶

ق *

قرارداد استخدام پیمانی عضو هیأت علمی ۵۹

قرارداد استخدام رسمی (رسمی آزمایشی - رسمی قطعی) ۶۰

ک *

کار دانشجویی ۱۵۷

کمیته‌های انضباطی دانشجویان (دانشگاه - مرکزی) ۸۰

کمیته‌های تخصصی گروه‌های آموزشی ۴۴

کمیسیون بررسی موارد خاص (دانشگاه - مرکزی) ۸۲

کمیسیون ملی یونسکو در ایران ۸۸

گ *

گرایش	۱۱۷
گروه آزمایشی	۱۱۵
گروه آموزشی	۴۳
گروه پژوهشی	۴۳
گروه‌های برنامه‌ریزی شورای عالی برنامه‌ریزی	۶۹

م *

مأموریت	۱۶۰
مجمع گروه‌های معارف اسلامی دانشگاه‌ها	۷۵
مجلات و نشریات علمی معتبر	۱۵۵
مجلات دارای اعتبار گروه علوم انسانی	۱۶۳
مجلات دارای اعتبار گروه کشاورزی	۱۶۵
مجلات دارای اعتبار گروه علوم پایه	۱۶۶
مجلات دارای اعتبار گروه هنر و معماری	۱۶۶
مجلات دارای اعتبار گروه فنی و مهندسی	۱۶۷
محقق	۵۸
مدرس حق‌التدریسی	۵۸
مدرک تحصیلی افتخاری (جهت دانشجویان شهید)	۱۵۲
مدرک تحصیلی معادل	۱۵۰
مدرک مقطع تحصیلی پایین‌تر	۱۵۰
مدیر گروه	

مراتب دانشگاهی اعضای هیأت علمی (آموزشی یا پژوهشی)	۵۳
مرتبه مربی آموزش‌یاری (مربی پژوهش‌یاری)	۵۴
مربی‌گری (مربی پژوهش)	۵۵
مرخصی تحصیلی	۱۴۲
مرکز آموزش عالی (موسسه آموزش عالی)	۲۹
مرکز (پژوهشی)	۲۸
مرکز نشر دانشگاهی	۹۲
معادل‌سازی	۱۴۰
معافیت مشروط از خدمت وظیفه	۶۱
معاونان و معاونت‌های دانشگاه	۴۱
معاونت امور اساتید و دروس معارف اسلامی	۷۴
معاون گروه	۴۶
معرفی به استاد	۱۴۰
مقطع تحصیلی (دوره)	۱۱۷
منع تحصیل هم‌زمان	۱۱۸
میانگین نمرات	۱۴۶
مؤسسات آموزش عالی غیردولتی غیرانتفاعی (نوع اول و نوع دوم)	۳۱
مؤسسات آموزش عالی وابسته به سازمان‌های دولتی (نیمه‌متمرکز)	۲۹

* ن

نام نویسی	۱۱۸
نام‌نویسی مشروط	۱۱۸

فهرست الفبایی واژگان □ ۱۸۱

نظام واحدی	۱۳۵
نمره قبولی	۱۴۴
نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها	۷۳
نیمسال تحصیلی	۱۲۱

✱ و

وام تحصیلی	۱۵۷
واحد احتسابی	۱۳۹
واحد درس	۱۳۵
واحد مُعافی	۱۳۹

✱ ه

هیأت امنای دانشگاه	۳۵
هیأت ریسه دانشگاه	۳۹
هیأت داوران	۱۴۸
هیأت داوران خبرگان بدون مدرک دانشگاهی	۷۹
هیأت مرکزی گزینش استاد	۷۹
هیأت ممیزه دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی	۷۶
هیأت ممیزه مرکزی	۷۷
هیأت نظارت و بازرسی شورای عالی انقلاب فرهنگی	۷۲
هیأت‌های رسیدگی انتظامی هیأت علمی (بدوی - تجدیدنظر)	۸۱

فهرست منابع و مآخذ

- ۱- «مجموعه قوانین سال ۱۳۷۳»، ناشر: شرکت سهامی روزنامه رسمی کشور، چاپ اول، سال ۱۳۷۴، ص ۱.
- ۲- «مجموعه قوانین سال ۱۳۷۴»، ناشر: شرکت سهامی روزنامه رسمی کشور، چاپ اول، سال ۱۳۷۵، ص ۱.
- ۳- «مجموعه قوانین سال ۱۳۷۵»، ناشر: شرکت سهامی روزنامه رسمی کشور، چاپ اول، سال ۱۳۷۶، ص ۱.
- ۴- «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی»؛ سالهای ۱۳۶۷ - ۱۳۶۳، ناشر: اداره کل قوانین و مقررات کشور، چاپ اول، سال ۱۳۷۲.
- ۵- «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی»؛ سالهای ۱۳۷۲ - ۱۳۶۸، تهیه و تنظیم: اسدی، فقیری، بلبل، قنبری، قاضی، الهیاری، ناشر: اداره کل قوانین و مقررات کشور، چاپ اول، سال ۱۳۷۳.
- ۶- «مجموعه مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی»؛ سالهای ۱۳۷۴ - ۱۳۷۳، تهیه و تنظیم: مختار شاه مرادی، ربابه شاهین طبع، ناشر: اداره کل قوانین و

۱۸۴ □ واژه‌نامه نظام آموزش عالی

مقررات کشور، چاپ اول، سال ۱۳۷۶.

- ۷- «مصوبات و ابلاغیه‌های شورای عالی انقلاب فرهنگی»، آذر ۱۳۷۴ -
آبان ۱۳۷۵، جلد نهم، دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی، اداره کل
روابط عمومی، آذر ۱۳۷۵.
- ۸- «مصوبات و ابلاغیه‌های شورای عالی انقلاب فرهنگی»، ۱۳۷۵/۹/۱۹ -
۱۳۷۶/۹/۱۹، جلد دهم، دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی، اداره کل
روابط عمومی، واحد انتشارات، آذر ۱۳۷۶.
- ۹- «مجموعه قوانین آموزش عالی»، تا پایان سال ۱۳۷۱، جمع‌آوری و
تدوین: دکتر بهروز گلپایگانی، ناشر، وزارت فرهنگ و آموزش عالی، چاپ
اول، سال ۱۳۷۲.
- ۱۰- «مجموعه قوانین آموزش عالی»، تا پایان سال ۱۳۷۲، جمع‌آوری و
تدوین: دکتر بهروز گلپایگانی، ناشر، وزارت فرهنگ و آموزش عالی، چاپ
اول، سال ۱۳۷۴.
- ۱۱- «مجموعه قوانین و مقررات مربوط به امور پژوهشی»، تهیه‌کننده: مرکز
تحقیقات علمی کشور، ناشر: وزارت فرهنگ و آموزش عالی، چاپ اول،
سال ۱۳۷۴.
- ۱۲- «مجموعه قوانین و مقررات وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی»،
گردآوری و نشر: معاونت امور دانشجویی، فرهنگی، حقوقی و مجلس
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، چاپ چهارم، سال ۱۳۷۵.
- ۱۳- «آمار آموزش عالی ایران»؛ سال تحصیلی ۷۴-۱۳۷۳، مؤسسه پژوهش

و برنامه‌ریزی آموزش عالی، ناشر: وزارت فرهنگ و آموزش عالی، چاپ اول، سال ۱۳۷۴.

۱۴- «مجموعه قوانین و مقررات اداری و استخدامی تا سال ۱۳۷۵»، به کوشش ناشر: شرکت تعاونی کارکنان سازمان امور اداری و استخدامی کشور، سال ۱۳۷۵.

۱۵- «مجموعه مقررات دانشگاه آزاد اسلامی»، ناشر: مرکز انتشارات علمی دانشگاه آزاد اسلامی، بهار ۱۳۷۴.

۱۶- «مجموعه بخشنامه‌های آموزشی و دانشجویی دانشگاه آزاد اسلامی سالهای ۷۵-۷۴»، تنظیم: دفتر خدمات آموزشی.

۱۷- «آیین‌نامه آموزشی دوره‌های کاردانی و کارشناسی»، نشریه شماره ۱۵۵ شورای عالی برنامه‌ریزی، اردیبهشت ماه ۱۳۷۶.

۱۸- «آیین‌نامه و مقررات دوره‌های تحصیلات تکمیلی»، گردآوری و تنظیم: دبیرخانه دفتر امور آموزشی و تحصیلات تکمیلی، نشریه شماره ۲۵، خرداد ماه ۱۳۷۶.

۱۹- «راهنمای دانشجو» (۷۵-۱۳۶۹)، تهیه و تنظیم: کمیته هماهنگی حوزه معاونت دانشجویی و حوزه معاونت آموزشی دانشگاه تهران، مهرماه ۱۳۶۹.

۲۰- «گروه آموزشی معارف اسلامی در آیین قوانین و مقررات»، تهیه و تدوین: سید مهدی دادمرزی، ناشر دبیرخانه مجمع گروه‌های معارف اسلامی، سال ۱۳۷۶.

۲۱- «راهنمای استخدام اعضای هیأت علمی دانشگاهها و مؤسسات آموزش

عالی‌کشور»، گردآوری و تنظیم: مدیریت دفتر ریاست دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی، ناشر: دانشگاه خواجه نصیرالدین طوسی، خرداد ۱۳۷۲.

۲۲- «مقالات اولین سمینار هیأت‌های امنای دانشگاهها، موسسات آموزش عالی و مراکز تحقیقاتی»، ۳۰-۲۰ اسفند ۱۳۷۵، چاپ اول، سال ۱۳۷۶.

۲۳- «راهنمای آزمون ورودی تحصیلات تکمیلی (دوره‌های کارشناسی ارشد ناپوسته داخل) سال ۱۳۷۷»، شماره ۱، ناشر: سازمان سنجش آموزش کشور.

۲۴- «راهنمای آزمون سراسری سال ۱۳۷۷»، شماره ۱، سازمان سنجش آموزش کشور.

۲۵- «خبرنامه معارف»، ارکان مجمع گروه‌های معارف اسلامی، شماره ۱، سال ۱۳۷۵.

۲۶- «دفترچه راهنمای گزینش استادان معارف اسلامی»، سال ۱۳۷۷، ویژه شانزدهمین دوره، معاونت امور اساتید و دروس معارف اسلامی.

فهرست انتشارات معاونت امور اساتید و دروس معارف اسلامی نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها

الف) کتب انتشار یافته

- ۱- «انقلاب اسلامی و ریشه‌های آن» (مجموعه مقالات «۱»)، سمینار انقلاب اسلامی و ریشه‌های آن.
- ۲- «انقلاب اسلامی و ریشه‌های آن» (مجموعه مقالات «۲»)، سمینار انقلاب اسلامی و ریشه‌های آن.
- ۳- «انقلاب اسلامی و ریشه‌های آن» (مأخذشناسی توصیفی)، سمینار انقلاب اسلامی و ریشه‌های آن.
- ۴- «درآمدی بر ریشه‌های انقلاب اسلامی» (مجموعه ریشه‌ها «۴»)، عبدالوهاب فراتی
- ۵- «حدیث پیمانه» (پژوهشی در انقلاب اسلامی) «مجموعه ریشه‌ها ۵»، حمید پارسانیا.
- ۶- «درآمدی بر فلسفه دین و کلام جدید» (مجموعه معارف «۱»)، ابوالقاسم فنایی.

- ۷- «درآمدی بر تاریخ و کلام مسیحیت» (مجموعه معارف «۲»)،
محمدرضا زیبایی‌نژاد.
- ۸- «درآمدی بر خداشناسی فلسفی» (مجموعه معارف «۳»)، محسن جوادی.
- ۹- «طبیعت و حکمت» (پژوهشی در برهان نظم) (مجموعه معارف «۴»)،
احمد دیلمی.
- ۱۰- «حیات جاودانه» (پژوهشی در برهان نظم) (مجموعه معارف «۵»)، امیر دیوانی.
- ۱۱- «معارف اسلامی در آثار شهید مطهری» (مجموعه معارف «۶»)، علی شیروانی.
- ۱۲- «سرشت انسان» (پژوهشی در خداشناسی) (مجموعه معارف «۷»)،
علی شیروانی.
- ۱۳- «نظریه ایمان» (در عرصه کلام و قرآن) (مجموعه معارف «۸»)،
محسن جوادی.
- ۱۴- «بر ساحل سخن» (مجموعه روشها «۱»)، سیدابوالقاسم حسینی (ژرفا).
- ۱۵- «المختار من النصوص» (مجموعه روشها «۲»)، معاونت امور اساتید و
دروس معارف اسلامی.

ب) کتب در دست انتشار:

- ۱- «رهافت‌های نظری بر انقلاب اسلامی ایران» (مجموعه مقالات).
- ۲- «تاریخ اسلام در آثار شهید مطهری».
- ۳- «آیات تاریخی قرآن کریم در المیزان».
- ۴- «تاریخ اسلام» (مجموعه مقالات).
- ۵- «انقلاب اسلامی به روایت اسناد و تصاویر».

انتشارات دبیرخانه مجمع گروه‌های معارف اسلامی:

الف: سلسله انتشارات خبرنامه معارف:

- ۱- ارزیابی شیوه‌های پژوهشی و تحلیل پدیده‌های انقلاب اسلامی رضا دلوری
- ۲- گزارش یک ارزیابی محمدرضا جواهری
- ۳- غرب و انقلاب اسلامی سمینار انقلاب اسلامی
- ۴- غرب و انقلاب اسلامی احمد تمیم‌داری
- ۵- چالش‌های فکری اداره اطلاع‌رسانی معاونت پژوهشی نهاد
- ۶- ابعاد ناشناخته انقلاب اسلامی عبدالوهاب فراتی
- ۷- نقد آسیب‌شناسی انقلاب اسلامی سبزه‌ای

ب سلسله انتشارات «راهنما»

- ۱- گروه آموزشی معارف اسلامی در آیینہ قوانین و مقررات دبیرخانه
- ۲- بودجه‌بندی در گروه‌های معارف اسلامی (۱) رضا فیروزی
- ۳- شیوه‌های ارزشیابی استادان (۲) غلامحسین گرامی
- ۴- قواعد طرح سؤالات امتحانی (۳) اداره ارزشیابی معاونت امور اساتید
- ۵- ویژگی‌های متن آموزشی (۴) غلامحسین گرامی

نشریه مجمع گروه‌های معارف اسلامی دانشگاه‌ها

این نشریه در صدد:

- ۱- اطلاع‌رسانی بهنگام از رخدادها، قوانین و مقررات جدیدالتصویب در حوزه گروه آموزشی معارف اسلامی
 - ۲- تعیین دیدگاه‌ها و آراء صاحب‌نظران در خصوص وظایف رسالت‌دروس و استادان معارف اسلامی، متون درسی و مهارت‌های تدریس.
 - ۳- انعکاس آراء و نظریات دانشجویان و استادان و مسئولان آموزش عالی در مورد دروس معارف اسلامی، است.
- این نشریه را می‌توانید از تمامی گروه‌های آموزشی معارف اسلامی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی سراسر کشور و یا از طریق صندوق پستی ۳۷۱۸۵/۳۴۵۲ قم- دبیرخانه مجمع گروه‌های معارف اسلامی تهیه نمایید.

